

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra obecné antropologie

Bc. Vojtěch Zemánek

Hodnota skoků:

komodifikace a sportizace parkouru

Diplomová práce

Vedoucí práce: **Mgr. Martin Heřmanský, Ph.D.**

Praha 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval/a samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 10. června 2019

.....

podpis

Poděkování:

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu své práce Mgr. Martinovi Heřmanskému, Ph.D. za nápomocnost a shovívavost v průběhu celého procesu psaní tohoto textu. Také děkuji všem parkouristům a parkouristkám, se kterými jsem se v průběhu svého výzkumu mohl setkat, za otevřenost a vstřícnost.

Hodnota skoků: komodifikace a sportizace parkouru

Abstrakt:

Tato práce se zabývá mladou městskou lifestylovou disciplínou zvanou parkour. Parkour zaznamenal v České republice v posledních letech značný nárůst popularity. S ním je spojen i rozvoj způsobů, jakými se parkour dostává do stavu komodity. Zároveň se parkour zabydluje v povědomí veřejnosti jako sport. Etnografický výzkum, který je základem této práce se pohybuje na spojnici dvou procesů – komodifikace a sportizace. Na základě dat utvářených pomocí zúčastněného pozorování a polostrukturovaných rozhovorů popisují, jak se tyto procesy projevují, jak spolu vzájemně souvisí a jak jsou interpretovány aktéry na parkourové scéně. Argumentují, že komodifikace a sportizace se významným způsobem podílejí na tom, jak parkouristé a parkouristky své disciplíně rozumí. Zdá se, že oba tyto procesy hrají výraznou roli při utváření autentického parkouru. V závěru poté popisují určité trendy a proměny parkouru, které můžeme považovat za dopady sportizace a komodifikace této disciplíny.

Klíčová slova: parkour, komodita, komodifikace, sportizace, lifestyle sport

The Value of Jumps: commodification and sportization of parkour

Abstract:

The subject of this thesis is a young urban lifestyle discipline called parkour. In the past couple of years parkour gained a lot of popularity in Czech Republic. Connected with that is also the exploration of the ways to get parkour into the state of commodity. At the same time parkour as a sport is finding its place in public discourse. An ethnographic research that is the basis for this thesis is following the flowline of two processes – commodification and sportization. Based on data created using participant observation and semi-structured interviews I describe how these processes are manifested, how they are connected and how they are interpreted by the actors on the Czech parkour scene. I argue that both sportization and commodification influence how traceurs and traceuses make sense of their discipline. Both processes seem to play an important role in the construction of authenticity in parkour. At the end I describe certain trends and changes in parkour that can be considered results of commodification and sportization of this discipline.

Key words: parkour, commodity, commodification, sportization, lifestyle sport

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Co je parkour?	9
2.1	Skákání.....	11
2.2	Počátky skoků	14
2.2.1	Základní kameny	14
2.2.2	Zrod parkouru jako celosvětového fenoménu	16
2.3	Filosofie parkouru.....	22
2.3.1	Hodnoty parkouru.....	23
2.3.2	Parkour optikou společenských vědců.....	26
2.4	Česká parkourová scéna.....	30
2.4.1	Parkour tečka cz.....	30
2.4.2	Česko v pohybu	33
2.5	Parkour jako sport.....	36
2.6	Parkour jako komodita	39
3	Skákání etnograficky	44
4	Procesy komodifikace a sportizace parkouru	51
4.1	Předávání parkouru	54
4.1.1	Lekce.....	55
4.1.2	Workshopy a tábory.....	57
4.1.3	Trenéři.....	61
4.1.4	Výuka skoků.....	63
4.2	Značka Parkour.....	69
4.3	Spektakulární komodita	76
4.4	Vnitřní parkour a umělé překážky	85
4.5	Prodávání sportu	91
5	Závěry a interpretační kotouly.....	98
6	Bibliografie.....	107

1 Úvod

Na přelomu února a března 2019 obletělo český internet video, ve kterém se desetiletý chlapec ptá populárního a již delší dobu poměrně kontroverzního tuzemského youtubera, proč je oblečení, které onen youtuber prodává na svém e-shopu, tak drahé. Youtuber svému fanouškovi ve videu, které živě přenáší na svém Instagramu, pohotově odpovídá: „Já nemám drahý oblečení, to jen ty máš málo peněz.“ Tento relativně malý incident byl na sociálních sítích rozebírán natolik, že přitáhl pozornost i mainstreamových medií, která jinak YouTube scénu neberou příliš vážně. Z celé záležitosti se tak stala kauza, ke které obrovské množství lidí cítilo potřebu se vyjádřit. Poměrně početnou část z nich tvořili i lidé, věnující se aktivitě zvané parkour. Těm vadilo, že jednání onoho youtubera značně poškozuje pohled veřejnosti na jejich disciplínu. Onen youtuber s e-shopem byl totiž sám parkourista.

Předchozí ukázka popisuje jeden z nemnoha případů z posledních let, kdy se slovo „parkour“ objevilo v médiích. Lidé si pod ním nezřídka představovali party kluků dělající salta někde po městě. Tak tomu bylo alespoň v době, kdy jsem se já sám parkouru věnoval.

Parkour mě osobně zaujal, když mi bylo asi 12 nebo 13 let. Jako většina lidí, i já jsem se o jeho existenci dozvěděl z videa na YouTube, na které jsem čistou náhodou narazil při surfování na internetu. V tomto videu prováděl muž těžko uvěřitelné kousky v jinak ošklivém a šedivém prostředí nějakého sídliště. Později jsem se dozvěděl, že právě tento muž je i zakladatelem oné očividně extrémní disciplíny. Skákal ze střechy na střechu, dělal stojky ve výškách a sem tam mimoděk provedl nějaké nebezpečně vypadající salto. Nemůžu zapřít, že ze začátku jsem byl zasažen právě onou spektakulárností parkouru. A právě ona mě také hnala k tomu, abych strávil dlouhé minuty či (pokud bereme v potaz rychlost tehdejšího připojení k internetu) hodiny hledáním dalších podobných videí. A našel jsem jich mnoho.

Čím víc jsem tato videa sledoval, tím víc jsem nabýval dojmu, že věci, které všichni ti lidé ve videích, která jsem sledoval, provádějí, nejsou nemožné. Sem tam jsem zahlédl nějaký prvek, o kterém jsem si říkal: „Hele, to bych mohl zvládnout taky!“ Společně s jedním kamarádem jsme se tehdy rozhodli, že toto je něco, co bychom se chtěli naučit. Začali jsme tedy tehdy ještě víc bloudit kouty internetu a pít se po jakýchkoliv informacích po oné bezmezně „cool“ aktivitě, která – jak jsme se záhy dozvěděli – měla jméno parkour¹. Nedlouho poté jsme začali přeskakovat vše, co se nám připletlo do cesty.

Osobně jsem si parkour pamatoval jako aktivitu, o které rozhodně nešlo říct, že by v té době byla nějak výjimečně známá nebo populární. Když jsem se parkouru věnoval, neustále jsem narážel na obtíže, jak parkour ostatním lidem představit a jak jim vysvětlit, o co jde. Často mi

¹ Tehdy u nás psaného s francouzským členem na začátku – *le* parkour.

byly kladeny otázky, zda se jedná o skákání přes překážky na koni nebo o skákání salt přes střechy domů. Ostatní parkouristé a parkouristky^{2,3} nad podobným typem dotazů protáčeli oči, ale vždy pečlivě laikovi vysvětlovali, že obě dvě možnosti jsou nesprávné. V parkouru se sice opravdu skáče přes překážky a za určitých podmínek se překonávají střechy domů. Pro parkouristy ale představovalo až příliš velké zjednodušení. Vysvětlení, které se lidé věnující se parkouru pokoušeli podávat, bylo často mnohem složitější. Dokonce do té míry, že často někteří z nich zkrátka mávli rukou a na jakékoliv další vysvětlování své disciplíny rezignovali.

V té době – až na pár výjimek – většina parkouristů trénovala v menších partách kamarádů. O těch, se kterými jsem se setkal, bych určitě netvrdil, že trénovali s nějakým jiným cílem než snažit se stále zlepšovat v tom, co dělají rádi. Činili tak bez ohledu na ostatní nebo na to, co si o nich myslí veřejnost. Dost často se jednalo jen o party hochů, kteří se zkrátka rádi hýbali nějakým unikátním způsobem. Pokud se ale člověku podařilo je rozmluvit, zjistil, že i tento důraz na „zkrátka pohyb“ je provázán s určitými myšlenkami, které mu parkouristé přisuzují.

K tomuto prozření se ale většina lidí, kteří se s parkouristy setkávali v šedivých částech měst, jen stěží mohla dopracovat. Časté byly spíše reakce kolemjdoucích, kteří osočovali parkouristy z toho, že jsou vandalové a ničí veřejný prostor. V mnoha případech to mohla být tak trochu pravda, protože ohnutým dopravním značkám či oddrolené omítce se v případě parkouru nešlo vyhnout. I přesto mezi parkouristy převládala snaha vysvětlit kolemjdoucím, že vandalové rozhodně nejsou. Jen využívají daný prostor k trénování svého těla. Několikrát se podíleli také naopak na úklidu či úpravě míst, které ke svému tréninku využívali.

Mimo ty, kteří zastihli parkouristy přímo v akci, nebyla pozornost věnovaná parkouru nijak valná. Sice v té době čas od času vycházely nějaké články v magazínech anebo televizní reportáže. Hlavní zdroj o tom, co parkour byl, představoval internet a mediální obsah (filmy, videoklipy, reklamy, videa) ze zahraničí.

Měl bych zmínit, že jsem v době, kdy jsem se parkouru aktivně věnoval, žil na vesnici. Naskýtalo se mi navíc jenom málo možností setkat se s někým, kdo by se věnoval parkouru v okolí mého bydliště, natož abych našel nějaká místa, která by byla pro parkour ideální. Ani

² Používám výraz *parkouristé/parkouristky*, přestože je poměrně kostrbatý, zejména proto, že se jeho užívání v kontextu České republiky velmi zažilo, a to jak mezi lidmi provozujícími parkour (parkouristy), tak i ve veřejném a mediálním diskurzu.

³ Jak zmiňuji v dalších oddílech práce, parkouru se věnuje mnohem méně žen. Pokud někde v této práci píši v množném čísle pouze o *parkouristech* – např. „parkouristé často tvrdí“ – znamená to, že jsem daný výrok slyšel pouze z úst parkouristů-mužů nebo reprodukuji jednotné označení textu z nějž čerpám.

v okolních městech jsem parkouristy nenacházel. Parkour pro mě tak nakonec neznamenal systematický trénink, ale spíše zálibu, které jsem se věnoval ve volném čase po škole a převážně sám. Mými útočišti bylo několik míst s betonovými zídkami v nejbližším městě, odkud jsem byl vyhazován kolemjdoucími důchodci. Brzy se tak parkour stal aktivitou, kterou jsem dělal sporadicky, většinou ve chvílích nudy, například při čekání na autobus. Sice jsem se věnoval podobnému disciplíně zvané *tricking*⁴, při jejímž provozování jsem potkával některé z parkouristů a parkouristek v gymnastických tělocvičnách. To byl ale po mnoho let můj jediný kontakt s parkourovou komunitou. Přinejmenším až do chvíle, než se stal parkour předmětem mého etnografického výzkumu.

⁴ *Tricking* nebo *martial arts tricking* je možné velmi zjednodušeně od parkouru odlišit tím, že v něm nejsou využívány žádné překážky a výrazněji se na něm projevují prvky bojových umění a gymnastiky.

2 Co je parkour?

Čtenář, který s pojmem *parkour* před čtením tohoto textu nepřišel do styku, si nyní patrně bude klást důležitou otázku, kterou je použita i v názvu této kapitoly – co je to parkour?

Byť se tato otázka jednoduše pokládá, o to těžší je na ní jednoduše odpovědět. Mohli bychom se v tomto bodě přiklonit k jednoduchým definicím a začít střílet od boku pojmy jako *sport*, *filosofie pohybu*, *tréninková disciplína* nebo *životní styl*, což jsou výrazy, kterými se ohání jak řada parkouristů a parkouristek, tak řada parkouru věnovaných webových stránek. Parkour dle mého názoru nelze redukovat pouze na jeden z těchto zástupných pojmů. Říct, že parkour je zkrátka sport nebo pouze tréninková disciplína, by bylo značným zjednodušením, které by se navíc setkalo přinejmenším s rozpačitým krčením ramen ze strany parkouristů a parkouristek. K parkouru totiž můžou pasovat všechny tyto pojmy. A jak uvádí ve velmi detailním článku Dan Edwardes (2013), parkouristé se vlastně na jasné definici parkouru neshodnou.

Dovolil bych si zde ale začít mluvit o parkouru poněkud ze široka, protože mám pocit, že hlavní téma tohoto textu to vyžaduje. Řídím se tady radou parkouristy Michaela, který říkal: „*[J]entak někomu ukázat [a říct]: ‚hele tohle všechno je parkour‘, tak to ani nedokážeš ukázat, že je toho tak moc. Takže to musíš nějak pomalu vysvětlit.*“⁵

Rád bych se tedy k prvnímu skoku odrazil tak, že bych definoval parkour jako pohybovou disciplínu překonávání překážek. Toto je nejčastější emický popis parkouru, redukováný na zcela základní informace. Znamená to ale, že člověk, který běží na tramvaj a přeskočí zábradlí, dělá parkour? A co přesně obnáší to, když mluvím o parkouru jako o disciplíně?

Zde je třeba ze všeho nejdříve zmínit, že – na rozdíl od doby před třeba osmi lety – dnes již není moc časté, aby parkouristé či parkouristky museli svoji činnost outsiderům jakkoliv vysvětlovat. Na rozdíl od toho, jak jsem popisoval parkour v úvodní kapitole, často lidem stačí říct zkrátka, že se jedná o parkour a lidé již běžně ví, o čem je řeč. Patrně si ono slovo spojí s nějakým ohromujícím kouskem, který zahlédli v nějaké z nesčetných kompilací ukázek lidských dovedností na YouTube, jejichž počet od dob, které jsem popisoval výše rapidně stoupl. Konec konců hlavně jejich prostřednictvím si parkour do veřejného povědomí proklesl cestu.

⁵ Rozhovor z 21. 5. 2018

Stále je ale velmi pravděpodobné, že by výše uvedená otázka o člověku přeskakujícím zábradlí při cestě na tramvaj, způsobila jisté zmatení. Je tedy každé překonávání překážek parkour? „*[J]e to už hodně velký slovo. Slovo ‚parkour‘ už začíná být synonymní s tím ‚prostě skáčem někde venku‘*“⁶ zdůrazňuje parkourista Michael. A po téměř roce a půl zaobírání se parkourem mi nezbývá než mu dát za pravdu – slovo „parkour“ opravdu nabývá řady různých významů a mezi nezasvěcenými bývá opravdu chápáno jako zkratka „skákání“. Konec konců, sami parkouristé a parkouristky používají výrazů jako „skákat“ nebo „jít skákat“, když odkazují ke svému tréninku, když „jdou dělat parkour“.

⁶ Rozhovor z 21. 5. 2018

2.1 Skákání

Než se zde dlouze rozepisovat o nejednoznačnosti slova „parkour“ nebo se tu snažit vyčerpávajícím způsobem vypisovat všechna „malá slova“, která v sobě ono „velké slovo“ pojímá, volím pro začátek jinou cestu. Pokouším se podívat se na parkour v praxi, na to, co parkouristé a parkouristky dělají. K podobnému závěru konec konců dospěla i řada společenských vědců, které parkour zaujal natolik, že v nich stejně jako ve mně vzbudil touhu tento fenomén pochopit. Ale nejen oni, ale i samotní parkouristé a parkouristky často preferují vysvětlovat parkour ne tím, jak se o parkouru mluví, ale tím, co se v parkouru dělá. Buď tak anebo přímou demonstrací parkouru.⁷

„Když osekáš z parkouru (...) filosofii, tak ti zbyde (...) pohyb,“⁸ řekl mi jeden z nejznámějších českých parkouristů v průběhu našeho krátkého rozhovoru. Řada parkouristů a parkouristek opravdu rozlišuje určité „myšlenky parkouru“ a parkour jako pohybovou disciplínu. Zde bych se tedy rád věnoval právě parkouru jako pohybu, tedy samotnému „skákání“. Na „filosofii“ přijde řada později.

Parkouristé a parkouristky se hýbou a dost často zdůrazňují to, jak právě tento pohyb je tím, co je naplňuje. Snaží se být schopní se pohybovat a stále rozšiřovat svůj pohybový repertoár. Jeffery L. Kidder ve své práci *Parkour and the City: Risk, Masculinity and Meaning in a Postmodern Sport* popisuje, že i přesto, že se parkouristé hlásí k tomu, že jejich disciplína je o efektivitě, rychlosti a jednoduchosti pohybu, v praxi jde hlavně o určité „prožívání pohybu“ (Kidder 2017, 5, vlastní překlad). Toto „prožívání pohybu“ naplňují tím, že provádí rozličné pohybové prvky v městském prostředí.

A parkour je hlavně o těchto prvcích. Existuje neurčité množství technik, které tvoří jakýsi základ pohybového repertoáru parkouristy (Kidder 2017), přičemž jejich celkové množství je téměř neomezené a stále vznikají nové a nové. Mezi ty nejzákladnější patří různé přeskoky, šplhání, odrazy od zdí, dopady na přesnost. K těm pokročilejším by se poté řadily akrobatické techniky jako přemety nebo salta. Trénování těchto technik je velmi disciplinované⁹, ale i přesto je tato činnost často doprovázená pocitem hravosti (Brown 2007). Parkouristé a parkouristky údajně nezdírká tento pocit zažívají, zatímco se postupně učí technikám a

⁷ Z tohoto důvodu bych čtenáři doporučil zhlédnout seznam několika videí, který jsem sestavil a který by měl parkour náležitě vizuálně demonstrovat – dostupný zde: <https://www.youtube.com/watch?v=WFgOUYgNJDm&list=PLH0pnWKf2EtGgrJNYsaho7wXWzycCnJUz>

⁸ Rozhovor z 16. 1. 2019

⁹ O postoji parkouristů a parkouristek k disciplinovanosti viz oddíl Hodnoty parkouru

zdokonalují se v jejich provádění. Přestože jde mnohdy o velmi fyzicky náročné prvky, posloupnost jejich učení je velmi volná. Jinými slovy, když se člověk začínající s parkourem naučí určité kolektivně sdílené základy, může se jeho „progres“, čili další rozšiřování parkurových dovedností, ubírat téměř jakýmkoliv směrem, v závislosti na jejich osobním přístupu k tréninku. Je tudíž více než pravděpodobné, že dovednosti dvou stejně dlouho a stejně aktivně trénujících parkouristů a parkouristek se budou diametrálně lišit.

Parkurové techniky z velké části ke svému provedení vyžadují určitý prostor – to, co parkouristé a parkouristky nazývají překážkami. A tyto překážky poté využívají k provádění nejrůznějších technik. Provedení techniky nebo řady za sebou jdoucích technik tak je tak vždy v interakci s oním prostředím a trasou, po které se v něm parkourista pohybuje (Lamb 2014). Prostřednictvím parkouru se tak v prostoru hmatatelné limity a omezení proměňují ve vhodná místa k provozování parkurových technik (Archer 2010). Ve využívání prostředí parkour není nepodobný skateboardingu nebo jiným městským sportům, se kterými bývá parkour často srovnáván. Rozdílem je zde zejména v důrazu na tělesnost, na přímý kontakt těla s překážkou (Mould 2015). Právě v tomto směru nacházejí parkouristé a parkouristky mnohem více příhodných překážek v prostředí města. Jak ale poznamenává Kidder (2017), spojování parkouru s městem není nutností a vychází spíše z toho, že městská architektura běžně poskytuje větší množství zmíněných překážek, často se nacházejících na jednom místě, kterému parkouristé a parkouristky říkají *spot*.

Nejde však také pouze o to, kde parkouristé a parkouristky „skáčou“ – důležité je také, že jsou při tom součástí komunity ostatních lidí věnujících se parkouru. S dalšími lidmi věnujícími se stejné disciplíně se setkávají zejména ku příležitosti různých kolektivních tréninků a srazů (nazývaných *jamy*) a jiných parkurových akcí, které jednotlivci nebo skupiny pořádají. Účast na akcích není samozřejmá pro všechny lidi, kteří se parkouru věnují. Ale i ti samotářštější interagují s komunitou ve virtuálním světě. Sdílejí své úspěchy, videa a vzájemně si radí a komentují své dovednosti. Internet sice nehrál roli u samotného zrodu parkouru, ale výrazně přispěl, jak jsem naznačil již výše, k šíření parkouru po celém světě. Dnes je, jak si všimli i mnozí autoři (např. Kidder 2017, Mould 2015), používání internetu, nedílnou součástí toho, co bývá nazýváno parkourem.

Dle některých výzkumů parkouristé považují parkour za činnost, která se podílí na jejich osobním rozvoji po stránce jak fyzické, tak psychické. Přináší také pocity specifické svobody a možnosti vyjádřit se, které jim jinak v každodenním životě nejsou tak dobře dostupné

(Brown 2007). Každopádně lze říci, že „dělání parkouru“ nebo „skákání“ parkouristy a parkouristky určitým způsobem „naplňuje“ a nemohou si často vynachválit, jak jim tato činnost a její implikace různými způsoby pomohly v osobním životě.

2.2 Počátky skoků¹⁰

Takto jsem se krátce pokusil popsat parkour, jak vypadá jeho provozování v praxi. K tomu, aby bylo ale možné pochopit, proč tuto činnost mnozí považují za „způsob života“ či jak mohou označovat parkour za „filosofii“ nebo za „způsob pohledu na svět“, je vhodné se obrátit k jeho historii. Jen tak se můžeme pokusit vysledovat určité změny, kterými parkour procházel a o které v mé práci jde především. Nemám v zájmu zde podat vyčerpávající popis toho, jak se parkour vyvíjel. Snažím se zde hlavně nastínit procesy, jejichž průběh lze rozpoznat v tom, jak parkouristé a parkouristky o historii své disciplíny mluví, a které jsou v tomto narativu z významněovány.

2.2.1 Základní kameny

Řada autorů – stejně jako řada parkouristů a parkouristek – spojuje vznik pojmu parkour s osobností Davida Bella. Ten v druhé polovině osmdesátých let začal se svými přáteli v okolí pařížského předměstí Lisses trávit čas tím, že lezli po střechách domů, viseli v korunách stromů a začali si hledat nejrůznější nové cesty prostředím hustě obydleného sídliště i okolními lesy. Můžeme zde rozlišit hned několik vlivů, utvářely disciplínu, kterou později právě David pojmenoval *parkour*.

Co se týče onoho původu názvu samotného – čili slova *parkour* – tak se David údajně nechal inspirovat takzvanými *parcours du combatant*. To byly víceméně překážkové dráhy pro trénink například hasičů či armádních jednotek. Právě metody tohoto tréninku, a i ony překážkové dráhy vycházely z myšlenek francouzského pedagoga a námořního důstojníka Georgese Hérberta. Do povědomí Bella a jeho soupeřů se dostal především prostřednictvím Davida otce Raymonda, který byl vojenským hasičem a údajně také velmi inspirativním člověkem s osobitým přístupem k osobnímu rozvoji (Belle 2009).

Dopad Hérbertových myšlenek na vznik parkouru je důležitý také proto, že dodnes se k nim parkouristé a parkouristky odkazují a výrazně se tyto myšlenky (většinou ve značně redukované formě) podílejí na tom, co mnozí z nich berou jako autentický parkour. Na druhou stranu, trénování skutečně ve striktním souladu s mottem Georgese Hérberta „bud’

¹⁰ Historie parkouru je ošemetné téma. Většina zdrojů popisující vývoj parkouru od jeho počátku jsou citově zabarvené internetové články a videa vyprodukované s jistým časovým odstupem parkourovou komunitou, ale opírající se spíše o jakousi ústní tradici než na záznamech a datech. Proto se v následujících oddílech snažím prezentovat narativ vývoje parkouru spíše tak, jak se k němu vztahují parkouristé dnes a na mnoha místech si pomáhám poznatky jiných společenských vědců, kteří historii parkouru ve svých pracích (byť často poměrně zběžně) zmiňují.

silný, abys byl užitečný“ již tak časté není. Přesto se k němu parkouristé a parkouristky hlásí, zejména pokud se chtějí vymezit proti nějakému jinému přístupu k parkouru.

Hérbert své názory na trénování lidského těla a tělesnou zdatnost sepsal do podoby tzv. *methode naturele*. Ta vycházela z postřehů, že v „civilizovaných zemích“ je člověk oddělen od svého přirozeného prostředí, které by ho nutilo k pohybu. Překážky, které člověk běžně musel překonávat byly v prostoru, ve kterém „civilizovaný“ člověk žije, odstraněny. Hérbert proto vypracoval metodu tréninku, která spočívala hlavně v provádění pohybů spojených s přirozeným pohybem člověka v jeho okolním prostředí. Hérbert hledí na fyzickou zdatnost člověka své doby (1. pol. 20. stol.) skepticky a jeho metoda má za cíl pomoci mu dosáhnout vyrovnané fyzické kondice. (Hérbert 2017)

Důležité je zejména, že metoda vychází nejen ze starosti o lidské tělo, o jeho všestranný tělesný rozvoj v souladu s přírodou, ale také o rozvoj jeho morálních vlastností jako je odvaha nebo sebevědomí (Atkinson 2009). Patrně právě proto byla později hojně využívána při výcviku vojáků, kde se s ní seznámil i Raymond Belle (Belle 2009). Dle Kiddera (2017) bylo právě hrdinství vojáků a požárníků z rodiny Belle dalším důležitým faktorem, který ovlivnil zrod parkouru, jako aktivity spojené s určitým podstupováním rizik a překonáváním strachu.

Od úplného začátku ale parkour nebyl samozřejmě jen o tvrdém tréninku, ale také o zábavě. Zakladatelé parkouru z pařížských předměstí se sice inspirovali v Hérbertově metodě a *parcours du combatant*, ale ne proto, aby nabytou zdatnost využívali v praxi jako Bellův otec, ale protože to pro ně představovalo zábavu (Kidder 2017) a způsob osobního rozvoje (Atkinson 2009). Možná právě odsud pramení konstatování některých autorů, že parkouru je vlastní objevování nových cest prostředím, ve kterém se pohybují a s tím spojená jistá dětská zvědavost a hravost (Mould 2015). Ne nadarmo bývá v souvislosti s parkourem zmiňována i určitá inspirace superhrdinskými komiksy a akčními filmy (Brown 2007).

Ve výsledku tedy aplikace Raymondem Bellem upravené *methodé naturelle* na těla mladých teenagerů pohybujících se v prostředí hustě obydlené oblasti okolo Paříže vyústilo v to, že Belle a jeho přátelé začali chápat svůj pohyb městem jako svébytnou disciplínu.

2.2.2 Zrod parkouru jako celosvětového fenoménu

Trvalo ale poměrně dlouhou dobu než parkour překročil hranice Francie. Belle se Sébastienem Foucanem a dalšími přáteli založili skupinu Yamakasi, jejíž smysl tkvěl pouze v tom, že společně trénovali převážně v sub-urbánní oblasti v okolí Lisses. Pro svůj trénink si našli nejprve název *l'art du déplacement* – „umění pohybu“. Převáděním myšlenek, ze kterých námi probíraná disciplína vznikla, do praxe každodenního skupinového tréninku v městském prostředí získává v této době to, co dnes nazýváme parkourem, silnější obrisy. Právě v průběhu 90. let se také na tom, jak Yamakasi trénují, projevují východní vlivy¹¹, převážně zen-budhismus a bojová umění (Mould 2015, Brown 2007). Dle některých současných parkouristů, Yamakasi kladli velký důraz na klid, na práci se svým vlastním strachem a s emocemi, ale také na vytrvalost a všestrannost. I mezi jednotlivými členy skupiny vyplývají na povrch určité neshody ohledně pojetí jejich disciplíny. Ty s postupujícím růstem popularity *l'art du déplacement* začnou pomalu nabourávat jednotnost zmíněné skupiny.

Až s přelomem tisíciletí, kdy jej objevila média a filmoví tvůrci, se parkour pomalu šíří do celého světa. Je to právě jeho spektakulární rovina (Mould 2015), která značně přispěla k jeho rostoucí popularitě. Na filmovém plátně není ve filmech jako *Yamakasi* (2001) nebo *Banlieue 13* (2004) zobrazována specifická aplikace *methodé naturelle*, ale pouze výsledky jejího praktikování. Mnohem větší roli zde hraje vyobrazení parkouristů (potažmo i parkouristek) jako odvážlivců skákajících po střechách a estetická líbivost efektních prvků, zdůrazněná okem kamery.

Právě v tomto bodě parkourové historie se začínají názory lidí stojících u zrodu *l'art du déplacement* v postoji ke směřování této disciplíny rozcházet. Poté, co se parkour dostane do hledáčku filmových producentů a televizních reportérů, odděluje se David Belle a Sébastien Foucan od zbytku Yamakasi. Bellovi, který si na uznání svého podílu a podílu svého otce u založení *l'art de déplacement* kladl asi největší nárok, údajně vadila právě nesprávná prezentace této disciplíny v médiích (Belle 2009). Údajně měl i zacházení svých přátel s disciplínou, se kterou všichni vyrostli, za prostituci (Shephard, 2007 v Brown 2007). On i Foucan se tak každý zvlášť rozhodli hledat štěstí a prezentovat své vlastní přístupy k tréninku ne jako skupina, ale na úrovni sólové kariéry.

¹¹ Dle jeho biografie na webu Československé filmové databáze, pobýval David Belle jistou dobu v Indii a získal také „černý pás v Kung-fu“ (ČSFD.cz nedatováno)

David Belle začal nadále prosazovat svou variantu *l'art de déplacement*, které začal říkat *parkour*, který prezentoval jako metodu překonávání jakýchkoliv překážek a hledání co nejefektivnější cesty z bodu A do bodu B. Belle sice začal pro to, co dělá, používat termín „parkour“, podle některých ale nepodal přesnou a výstižnou definici (Edwardes 2013) a dále se příliš nestaral o to, jakým směrem se bude parkour ubírat. Belle se stal hercem, kaskadérem a choreografem a podílel se na řadě filmů – viz např. zmiňovaný *Banlieue 13* (2004) či jeho americký remake *Brick Mansions* (2014) nebo Bellova konzultace k filmu *Prince of Persia: The Sands of Time* (2010). Již koncem devadesátých let natočil také řadu videí, které se později stala hity internetu a byla asi největší motivací pro nastupující generaci parkouristů, kterou uvádějí jako důvod, proč s parkourem začali. Přestože si Belle takto výrazně parkourem sám vydělával, stále prosazoval parkour hlavně jako efektivní metodu tréninku s významnou duchovní stránkou vycházející zejména ze zmíněného motta „být silný, aby byl užitečný“. Přesto mu dodnes jeho působení ve filmech a jeho aktuální postoje k parkouru někteří parkouristé vyčítají.

Sébastien Foucan se vydal trochu jiným směrem. Necítil potřebu pro nějaký vyšší smysl svého pohybu, nepotřeboval se hýbat, aby byl užitečný, ale proto, že se zkrátka rád hýbal. Vymezil se tedy proti Bellovu parkouru ustanovením své vlastní disciplíny, kterou nazval *freerunning*¹². Jeden z předních českých parkouristů popisuje Foucanovy názory takto:

„[P]ro něj to byla jenom ta zábava a nehodlal tvrdit, že to dělá proto, aby zachraňoval lidi z hořícího domu. Takže ten řekl, že nedělá parkour, že dělá freerunning a že freerunning je o tom, že děláš to, co tě baví a vyjadřuješ se nějak skrz pohyb. No ale jinak to praktikování je úplně stejné.“¹³

I když se tedy obě disciplíny v praxi lišily pouze minimálně, Foucan oproti Bellovi vyzdvihoval volnost pohybu a možnost vyjadřovat se jeho prostřednictvím. Kladl větší důraz také na hravost a nebránil se představě zavádění více akrobatických prvku do pohybového repertoáru parkouristů (Wheaton a O'Loughlin 2017). Freerunning se zviditelnil zejména díky dokumentům *Jump London* (2003) a *Jump Britain* (2005) a také Foucanově roli v bondovce *Casino Royale* (2006). Možná právě díky svému mediálnímu zviditelnění býval v době, kdy jsem se já parkouru věnoval, *freerunning* považován některými parkouristy za komercializovanou verzi parkouru. Zatímco laická veřejnost nedokázala rozlišit mezi parkourem a freerunningem, parkouristé a freerunneři se proti sobě navzájem začali

¹² Někdy také označován jako *freerun*.

¹³ Rozhovor z 22. 3. 2018

vymezovat. Freerunning začal být spojován se spektaklem dobře vypadajících skoků a salt, zatímco parkour s efektivním překonáváním překážek, které vylučovalo akrobatické kousky.

Zbytek členů původní skupiny Yamakasi, kteří na rozdíl od Foucana s Bellem neprosadili v zámořských blockbusterech, působil nadále převážně na území Francie. Dále rozpracovali svou verzi metody *l'art du déplacement* a toto jejich pojetí je dnes známo i pod zkratkou ADD. Dalo by se říci prohloubili duchovní rovinu jejich aktivity a svým způsobem se vrátili blíže původních idejí Hérbertovy přirozené metody. V jejich podání klade ADD důraz na „*trénování a utváření lidské bytosti*“ (Practice and ADD Founders nedatováno) a na interakci s prostředím. Podle českých parkouristů, kteří měli možnost se zbylými členy Yamakasi trénovat, prý tato skupina stále funguje a vede lekce ADD ve Francii a Itálii.

Zatímco z ADD je dodnes poměrně okrajová záležitost, z parkouru a freerunningu se stal celosvětový fenomén. Jak již bylo zmíněno, může za to převážně internet. Parkourová komunita díky sociálním sítím, diskusním fórům a YouTube (později Instragramu) získala platformy, kde mohla komunikovat a organizovat se. Také tak ale získala nové cesty, jak prezentovat svou disciplínu a své osobní dovednosti světu. Právě internetu bývá v tomto ohledu připisován největší podíl na globálním rozšíření parkouru (Puddle, Wheaton a Thorpe 2018).

Točení a konzumace parkurových videí nyní zabírá pevné místo v jádru této disciplíny, zejména pro mladší parkouristy. Stále více a více lidí (často dětí a z větší míry chlapců) bylo ohromeno kousky parkouristů/freerunnerů, které zahlédli na internetu a toužili se také něčemu podobnému naučit. Parkourová videa a sociální sítě prostoupily život parkouristů a parkouristek natolik, že někteří autoři zabývající se parkourem rozlišují jeho online a offline dimenzi (např. Kidder 2017). Parkour v tomto chápání není jen prosté provádění určitých technik a tréninková disciplína, ale i jejich reprezentace ve videích a na síti.

Široká veřejnost, které se díky internetu svět parkouru více otevřel, ale samozřejmě nedokázala dost dobře rozlišovat mezi parkourem a freerunningem, natož aby věděla o existenci ADD. Postupně se tedy rozlišení mezi těmito dvěma disciplínami začalo rozmazávat. Postupně převažovalo používání pojmu parkour – debaty o odlišení parkouru od freerunningu ustaly. Společné znaky převážily nad rozdíly. Výstižně postoj řady dalších parkouristů popisuje jeden ze starší generace českých parkouristů:

„[N]ěkdo dělá víc salta, někdo dělá jako víc ten 'parkour' v uvozovkách, ale to neznamena že ... Může to být úplně naopak, že ten, co dělá víc parkour, že řekne: 'Jo, já dělám freerunning' a tamten naopak říká, že dělá parkour. (...) (J)á třeba říkám, že dělám parkour, protože jsem se poprvé setkal se slovem parkour, a navíc víc se mi tehdy líbila ta filosofie Davida Bella, ale nevidím v tom rozdíl“¹⁴

Z kratochvíle skupinky kamarádů z předměstí se také během dvou desetiletí stala celosvětově známá aktivita se značným komerčním potenciálem (Mould 2015). Kromě filmů, se parkour postupem času začal objevovat v hudebních videoklipech¹⁵, reklamách¹⁶ i na živých promo vystoupeních velkých firem¹⁷. Z řady parkouristů se stávají sponzorovaní atleti¹⁸ cestující po světě, pořádající parkurové workshopy a semináře. Postupem času také vznikají první mezinárodní parkurové organizace¹⁹ a nedlouho potom i první akce soutěžního typu²⁰. A parkour pomalu přijímá označení sport.

Šíření parkouru během prvních deseti let 21. století šlo, jak bylo řečeno, ruku v ruce s rozvojem sociálních sítí. Tímto způsobem vznikající globální parkurová scéna²¹ navazovala vazby a přátelství napříč kontinenty. Někteří z parkouristů se stali jakýmisi nomády digitální doby a prakticky se živí tím, že cestují po světě, dokumentují svou (parkurovou) aktivitu a přivydělávají si účastí na řadě jednorázových projektů jako je natáčení videoklipů, účastí na vystoupeních či parkurových soutěžích a jamech nebo třeba provozováním workshopů. Spolu s tím se stále posouvala hranice toho, co je možné pohybem vyjádřit. Kdybychom si dovolili zaujmout hodnotící stanovisko, mohli bychom pozorovat, že dovednosti současných parkouristů často mnohonásobně předčí dovednosti jejich předchůdců. I v tomto ohledu je v rámci parkouru patrný určitý posun. Tento vývoj s jistým přehrávaným úžasem zachycuje ve svém výroku Jenda: „V roce 2011 nebo v roce 2007 skákalo pár lidí a ty skákali už na tu dobu nepředstavitelný věci jako konggainery a takovýhle věci. A když si

¹⁴ Rozhovor z 22. 3. 2018

¹⁵ Jedním příkladem za všechny může být klip k Madonnině hitu Jump (Madonna - Jump (Official Music Video) 2009)

¹⁶ Viz např. reklama se Sébastienem Foucanem v hlavní roli (Nike Angry Chicken 2006)

¹⁷ Viz vystoupení britského týmu Storrer (Performing For Millionaires 2017)

¹⁸ Škála firem, které parkouristy sponzorují je poměrně pestrá – od firem, které vyrábí parkurové oblečení, přes firmy prodávající trampolíny po giganta v rámci sponzoringu tzv. akčních sportů a také výrobce energetických nápojů RedBull

¹⁹ Jednou z nejstarších byla dnes již nefungující Urban Freeflow, která však fungovala také jako jedna z prvních parkurových značek/firem. Dalším příkladem může být World Freerunning Parkour Federation.

²⁰ Např. Barclaycard World Freerun Championship nebo Red Bull Art of Motion.

²¹ Z hlediska další analýzy níže rozlišuji globální parkurovou scénu jako množinu všech lidí majících co dočinění s parkourem. Pokud hovořím o *scéně* bez přízviska globální, mám tím na mysli veškeré aktéry, kteří jsou asociovaní s parkourem v dané společnosti či na daném území – např. britská parkurová scéna. Jedná se o pomocný pojem, který jsem zvolil, abych vložil mezičlánek mezi globální úroveň a úroveň jednotlivých lokálních aktéry definovaných *komunit*. *Komunita* představuje emický pojem a označuje taktéž jednu ze základních „hodnot parkouru“ (viz oddíl Hodnoty parkouru).

vezmu, že teď se skáčeš tyjo ty stejný věci, akorát dvojitý rotace do toho a dvojitý flipy, tak prostě...nevím. (krčí rameny a kroutí hlavou)“²²

Možná právě díky tomuto postupujícímu vývoji začaly postupem času vznikat i první parkourové soutěže. Z informací dostupných na internetu není známo, zda zrod parkourového soutěžení vzešel od samotných parkouristů a parkouristek nebo zda se soutěže objevily až s tím, když se o parkour začaly zajímat firmy a společnosti, které původně neměli s parkourem nic společného. Faktem ale je, že už v roce 2007 se ve Vídni uskutečnila první soutěž světového měřítka, sponzorovaná a organizovaná firmou RedBull²³. O rok později následovala akce nazvaná *World Freerun Championship*, která se odehrávala v Londýně, kterou sponzorovala finanční služba Barclaycard.

Už na tyto akce, které se dočkaly několika dalších ročníků, se z parkourové komunity ozývala kritika, ne nepodobná té, která z některých úst zaznívá směrem k parkourovým soutěžím dodnes. Týkala se zejména spojení parkouru s velkými komerčními společnostmi, které soutěže sponzorovaly a pomáhali organizovat. Globální parkurová scéna byla totiž v dobách, kdy došlo k vzniku prvních soutěží, poměrně neorganizovaná – až na pár iniciativ nějakým způsobem zaštitit celou disciplínu²⁴. Později se část jednotlivých parkourových scén, formujících se většinou na národní úrovni, zřejmě přizpůsobuje tlaku zvenčí a začínají se pořádat další druhy soutěží. Na jejich organizaci se většinou podílí výhradně příslušná parkurová komunita a těmto soutěžím se mimo ni nebo na mezinárodní úrovni nedostává větší pozornosti.

Zároveň v současné době hřmí parkurovou komunitou debata na téma „parkour na Olympiádě“. Ta, kromě toho, že vychází z kritiky soutěžení v parkouru jako takového, je poháněna také odporem vůči přivlastňování parkouru *Mezinárodní gymnastickou federací* (FIG). Tato situace je velice aktuální a je brzy pokoušet se odhadovat, jaké bude mít na celou disciplínu dopady. V krátkém a zjednodušujícím shrnutí ona gymnastická federace začala pořádat parkourové závody a aktivně lobovat za zařazení parkouru na Olympiádu jako jednu z disciplín sportovní gymnastiky. Proti tomu se zvedla vlna nevole ze strany části parkouristů,

²² Rozhovor z 16. 8. 2018a; „flip“ je označení pro salto – rotaci po horizontální ose; „konggainer“ je velmi složitá technika, při které parkourista/parkouristka překonává překážku tak, že se od ní odrazí oběma rukama položenými zhruba na šířku ramen čelem k překážce a poté protáhne nohy mezi rukama (v gymnastické terminologii by se jednalo o *skrčku*) a po překonání překážky tělem provede ještě před dopadem salto vzad.

²³ Společnost RedBull je velmi angažuje na sponzoringu mnoha různých alternativních sportovních aktivit.

²⁴ Jako příklad mohou sloužit společnosti UrbanFreeFlow nebo začátky World Freerunning Parkour Federation.

jejichž hlavní argument je, že parkour není kompatibilní s gymnastikou, zejména z hlediska „filosofie“ obou disciplín²⁵.

²⁵ Viz další oddíly, např. Prodávání sportu

2.3 Filosofie parkouru

Dříve než v rozboru parkouru pokročíme dál, je dle mého názoru načase popsat přímo to, co již bylo několikrát zmíněno – onu „filosofii parkouru“. Tento pojem je dle toho, jak o něm parkouristé a parkouristky hovoří, až zvláště vágní. Nezahrnuje v sobě pouze odkaz zakladatelů parkouru, ale také jisté implikace praktikování parkouru jako takového, vycházející z hodnot, které parkouristé se svou disciplínou spojují.

Někteří parkouristé dokonce implicitně rozlišují mezi „filosofií parkouru“ a oněmi hodnotami, které jsou parkouru vlastní. Filosofii považují vesměs za „*myšlenky*“, na kterých je parkour založen“. Ty jsou – často i z úst parkouristů a parkouristek – předmětem kritiky. Například parkourista Sam říká potom, co se rozovídá o přístupech Davida Bella a Sébastiena Foucana, že tyto myšlenky mohly, dle jeho názoru, vést k tomu, že parkour „*upadal*“, protože „*se potom málo skákalo*“. Poté Sam dodává ještě toto: „*Já to vnímám tak, že ta filosofie je k rozvoji toho člověka, ale ne k rozvoji těch jeho pohybových schopností. Tomu asi nijak nepřidá. Mně se to líbí ty myšlenky, ale chápu, že někdo se s tím nemusí ztotožňovat a neřekl bych pak, že nedělá parkour.*“²⁶

Zatímco pokud parkouristé a parkouristky hovoří o hodnotách, míní tím spíše „způsoby přemýšlení“, které se dle jejich názorů projevují i na parkourové praxi. Jde tedy spíše o to, *jak* dělají parkour. Nejde o abstraktně formované myšlenky, ze kterých parkour vyrostl, ale způsoby, jakými bývá popisována parkourová praxe. Ty samozřejmě nemusí být od zmíněných základních myšlenek znatelně odlišitelné. Jinými slovy, co pro jednoho může být hodnota vycházející z toho, jak k parkouru přistupoval David Belle nebo jiní, může být pro druhého stejně zásadním kritériem pro to, *jak* dělat parkour správně, i přestože se dotýčný od stejných původních myšlenek či oné filosofie explicitně distancuje.

Na tomto místě bych chtěl jednak popsat ony hodnoty, na nichž se většina parkouristů, se kterými jsem během svého výzkumu hovořil, shodne. Jedná se tedy o emické popisy toho, co je pro parkouristy a parkouristky, se kterými jsem přišel do styku, pro jejich disciplínu zásadní. To nicméně neznamená, jak rozeberu v dalších kapitolách, že by tyto hodnoty spojovaly také se *současným* parkourem. Na samotném provozování parkouru nejsou však nijak snadno vyzorovatelné. Často vyplnou na povrch až ve chvíli, kdy se po nich člověk přímo pídí.

²⁶ Rozhovor z 22. 3. 2018

Poté bych chtěl zběžně zmínit, jak jsou tyto hodnoty a jejich projevy v parkouru interpretovány v kontextu společenských věd. Některé poznatky, které zde budu podrobněji rozebírat, byly již nastíněny v oddíle „Skákání“. Zde se jim jednak věnuji dopodrobna, dávám je do souvislosti s poznatkem a zároveň se snažím věnovat zvýšenou pozornost těm interpretacím, které hrály v mém výzkumu významnější roli.

2.3.1 Hodnoty parkouru

Jednou ze základních hodnot, kterou parkouristky a parkouristé zmiňují je důraz na určitý *sebe-rozvoj*. Běžné je uvažování o parkouru jako o disciplíně, která umožňuje člověku se seberealizovat jak po stránce fyzické, tak po stránce psychické. Některí parkouristé zmiňují, že jim osobně přináší parkour uspokojující pocity, které považují za obohacující a jiným způsobem zásadní. Nejen v tomto ohledu se parkour zdá být velmi *individualistickou* aktivitou. „[Č]lověk by si na to měl přicházet sám,“²⁷ říká jeden z parkouristů, když mluví o vedených lekcích parkouru. „Skákání“ je sice spojeno často s tím, že člověk neskáče sám, ale parkour jako činnost se zaměřuje výhradně na výkon jednotlivce. Některí s tím pojí testování či kontinuální *překonávání vlastních schopností*, jiní kladou důraz na *všestrannost*.

Další hodnotou, kterou mnozí parkouristé s parkourem spojují, je *respekt*, jednou známou osobností české parkourové scény také pojímaný jako *pokora*. Parkouristé tím myslí pokoru vůči prostranství, ve kterém se pohybují (viz následující oddíl), i vůči ostatním parkouristům či obecně jiným lidem. Tento ideál respektu a pokory u některých nabírá představu až jakési skautské slušnosti. Parkouristé a parkouristky jsou pak popisovány jako ti, co nepijí, nekouří, starají se o prostředí, ve kterém se pohybují a vzájemně si pomáhají. S tím může souviset i apel některých parkouristů na *zodpovědnost*. Některí zodpovědností argumentují například v případě rozebírání rizik trénování parkouru. Parkourista nebo parkourista mají v průběhu parkouru zodpovědnost za své zdraví a za to, že svým počínáním nezpůsobí nikomu újmu. Nebo je také zodpovědnost něčím, co je vypichováno opět v souvislosti s místem/lokalitou, které je využíváno k parkouru. Parkouristé a parkouristé se prezentují jakože jim na těchto místech/lokacích záleží a mají tendence se o ně starat či přinejmenším zajímat.

Parkour je také popisován v souvislosti se *svobodou*. Parkouristé považují způsob jakým se pohybují za svobodný, tj. prostý pravidel a omezení, která by ho svazovala. Některí parkouristé vidí tuto absenci pravidel jako důvod neorganizovanosti parkour – toho, že

²⁷ Rozhovor z 4. 5. 2018

parkouristé se nechtějí ničím svazovat a zavazovat a mají problém se sdružovat. Tato neorganizovanost pro některé parkouristy hraničí dokonce s určitým anarchistickým postojem a s kritikou řádu a autorit.²⁸ Dle pobaveného výroku parkouristy Sama je dokonce takto chápaná svoboda důvodem, proč se lidi parkouru věnují. „(...) [T]o je právě přesně to proč lidi dělají parkour, protože v tom není řád a pořádek!“²⁹ V tomto směru má parkour poměrně velkou tradici vymezování se vůči různým sportům, zejména již zmíněné gymnastice. Právě s gymnastikou má totiž řadu společných technik a bývá s ní proto běžně srovnáván. Jak ale popisují na jiných místech této práce, je gymnastika pro parkouristy a parkouristky v jistých ohledech protikladem tomu, jak parkouru rozumí. Tato kritika se týká zejména právě důrazu parkouru na zmíněnou svobodu a zejména svobodu pohybu. Gymnastika, ale i jiné sporty, aplikují totiž příliš rigidní pravidla na provádění tělesných technik.

„V parkouru ti nikdo neříká, co máš dělat,“ říká mi jeden z mladších parkouristů³⁰, když v našem rozhovoru v průběhu trénování staví do protikladu parkour a kolektivní sporty, ve kterých figuruje postava trenéra. Právě obrázek trenérů, kteří sportovcům říkají, co mají dělat, je něčím, co je také v souvislosti s onou svobodou, terčem kritiky. Parkourista Jaromír říká, že v parkouru „není žádný trenér, co by tě sekýroval, ty seš prostě svůj trenér a ty si řekneš, co chceš trénovat, co je pro tebe nejlepší.“³¹ Pokud je člověk „svým trenérem“, přináší to dle parkouristů a parkouristek „úplně nové možnosti, spoustu nových věcí, kterým směrem se rozvíjet.“³² Jak je vidět toto „bytí vlastním trenérem“ je dááno do kontextu s určitým důrazem na *seberozvoj* – parkouristé a parkouristky rozumí parkouru jako velmi „obohacující“ disciplíně. V tomto směru například parkouristka Květa zmiňuje, že „nejhlubší parkour má opravdu přínos do života všech.“³³

Na druhou stranu je ale výše probíraná svoboda důležitá také v souvislosti se zodpovědností, v tom smyslu, že je to svoboda, která dle některých vede parkouristy být zodpovědnými. „Myslím, že takovej ten univerzální princip je, že tím že parkour je fakt takovej hodně svobodnej a člověk fakt víceméně dělá to, co on sám chce, tak se tím učí zodpovědnosti.“³⁴ říká jeden z brněnských parkouristů a dodává: „[J]e to taky určitej výstup z komfortní zóny.

²⁸ Viz oddíl Parkour optikou společenských vědců

²⁹ Rozhovor z 22. 3. 2018

³⁰ Terénní poznámky z 21. 11. 2017

³¹ Rozhovor z 16. 8. 2018b

³² Rozhovor z 21. 5. 2018

³³ Rozhovor z 4. 5. 2018b

³⁴ Rozhovor z 4. 5. 2018a

*Ale člověk pak sám zjistí, že když je fakt schopnej přijmout zodpovědnost, tak pak zároveň má fakt svobodu v tom, co dělá. Která je pak zas podmíněná nějakou disciplinovaností.*³⁵

V průběhu mého výzkumu byl na onu *disciplinovanost* také často kladen důraz. Parkourové dovednosti jsou spojeny s vytrvalým tréninkem a zdokonalováním vlastních schopností. Disciplinovanost je v tomto pojetí jakousi podmínkou pro správné a zodpovědné provádění parkurových technik. Projevuje se například i na přístupu k riskování. Právě v momentech, které často přijdou ostatním jako riskantní, se parkouristé učí zachovávat chladnou hlavu. Věří, že správným vedením tréninku se dostanou do bodu, kdy budou mít tak velkou kontrolu nad svým tělem i nad svou myslí, že riziko spojené s praktikováním parkouru pro ně téměř nebude platit.

Snaha disciplinovat se, ale v očích mnohých nevede k tomu „být lepší než druhý“, ale je spíš zaměřená sama do sebe. Pro někoho je součástí parkurových hodnot určitý *odpor vůči soutěžení* a vůbec vůči vzájemnému poměrování schopností. To je totiž v přímém kontrastu s tím, jak v současnosti parkourové soutěže a závody nacházejí své místo. To však neznamená, že by parkouristé a parkouristky nebyli soutěživí. Jedná se však o jakési volnější pojetí soutěživosti, zaměřené opět primárně na osobní výkon, na provedení daných technik „nejlépe jak to dovedu“. I v případě parkurových soutěží totiž parkouristé často zdůrazňují spíše komunitní aspekt či rovinu přátelské soutěživosti.

Přes deklarovaný odpor k poměrování schopností, může být *soutěživost* stále v parkouru přítomná, jak popisuje parkourista Tadeáš:

„Dřív jsem měl primární vizi být opravdu nejlepší v tom parkouru, jako podávat nejlepší výkon. (...) Já jsem docela soutěživej, takže já jsem chtěl být vždycky nejlepší. Ale zároveň jsem se tím nějak neprofiloval, protože takovej ten parkour není a respektoval jsem ostatní, takže jsem za sebe trénoval, abych byl fakt dobej, ale neřikal jsem všude: ‚Jsem nejlepší.‘ nebo ‚Chci být nejlepší.‘ to ne.“³⁶

Cíl praktikování parkouru tedy po většinu parkouristů, se kterými jsem hovořil, leží zkrátka v tom, že je „baví se hýbat“. Parkour je tak brán jako *zábava*. A tato zábava je často spojena se setkáváním s přáteli a parkourovou komunitou. *Komunita* se zdá být chápána jako společenství parkouristů, kteří spolu navzájem komunikují, schází se, trénují spolu. Parkouristé a parkouristky používají termín k označení jakéhokoliv společenství parkouristů, kteří spolu navzájem udržují kontakt. I tento důraz na parkour jako na nějakou „společenskou“ aktivitu, může také zdůrazňovat roli jakou hraje v parkouru již zmíněný

³⁵ Rozhovor z 4. 5. 2018a

³⁶ Rozhovor z 16. 1. 2019, pasáž zvýrazněna výzkumníkem

respekt či tolerance. „[T]ím že jsou s tím spojený ty lidi, ta komunita, tak se člověk učí určitýmu respektu a určitý toleranci. Nám bylo jedno, jestli támhle ten byl černej nebo žlutej, nebo Číňan nebo takovej. (...) [T]rénovali [jsme s ním], protože nám to bylo jedno a šlo nám o ten společnej trénik. Takže jsme zvyklí tolerovat lidi a okolí jako takový.“³⁷ Pokud hovoříme o komunitě jako o jakési hodnotě, máme na mysli spíše důraz na kamarádké vztahy mezi parkouristy a parkouristkami. Komunita zmiňovaná v tomto kontextu je spojována s pozitivní atmosférou vzájemného podporování a interakce. Někteří dokonce pojí s komunitou přídavné jméno „rodinná“ nebo mluví přímo o „parkourové rodině“.

Všechny tyto hodnoty, které jsou parkouru přisuzovány, samozřejmě nelze s parkourem spojovat za všech okolností. Byť se na nich řada parkouristů shodne nebo tvrdí, že dřív určitá shoda panovala, existuje jistě spousta těch, kteří některé z nich s parkourem vůbec nespojují. Navíc společně s tím, jak se parkour vyvíjel, parkouristé konstatují jakýsi úpadek těchto hodnot nebo přinejmenším jejich proměnu. Opět ani to není jednohlasně odsuzováno. Někteří parkouristé považují onu proměnu za nevyhnutelnou, za pozitivní či „přirozenou“. Zde postačí říci, že hodnoty, které pro řadu parkouristů představovali základ toho, co dělají, se stále mezi parkouristy objevují, ale zároveň je také akcentována jejich proměna.

2.3.2 Parkour optikou společenských vědců

S rostoucím mediálním zájmem o parkour rostl i zájem ze strany společenských vědců, a to zejména z oblastí sociologie, ale i architektury nebo geografie. Jejich zájem nejčastěji pramení z fascinace nad kousky parkouristů a z ostrého kontrastu mezi praxí parkouru a státností městské architektury. Nežádka tyto práce často vycházeli z přímé participace výzkumníků při trénování parkouru, kdy řada výzkumníků zdůrazňuje tělesnou zkušenost s parkourem jako zásadní prvek ovlivňující jejich porozumění této disciplíně (např. Chow 2010, Kidder 2017).

Lze konstatovat, že v pracích výzkumníků věnujících se parkouru dominuje důraz na transformační charakter parkouru na prostředí města. Provozování parkouru v jejich pojetí proměňuje z místa práce, spotřeby a hromadění kapitálu ve hřiště („playground“), na kterém mohou trénovat – místa ve městě se proměňují v parkourové spoty (Mould 2015). Dle některých s tím přichází pocit *nároku* na daný prostor jako spot a také pocit *svobody*, protože se tímto parkourista dostává mimo sféru všedního a známého. Podle Browna také parkour

³⁷ Rozhovor z 16. 1. 2019

zpochybňuje, že by zdi a jiné prvky prostoru měly pouze jednu jednoznačnou funkci (Brown 2007). Tím, že se parkouristé také běžně soustředí i na místa, která nebývají hojně využívána, dle zmíněných autorů mohou upozorňovat na jejich zanedbanost.

Někdy se nejedná pouze o veřejná prostranství. Naopak často jsou parkouristé ve své činnosti konfrontováni s tím, že se pohybují na soukromých pozemcích. Často tak nečiní záměrně. Primárně totiž nerozumí prostředí, ve kterém skáčou, jako součásti soukromého kapitálu firem či jednotlivců, ale jako prostoru, kterého je možné se chopit, který je třeba dekonstruovat a přizpůsobit si prostřednictvím pohybu (Atkinson 2009). Touha trénovat a jednat na základě parkourového vidění světa (viz pojem *parkour vision*, Kidder 2017, Brown 2007) patrně v jejich očích převažují nad respektováním soukromého vlastnictví. Což je ale zároveň pozice, proti které se jiná skupina parkouristů hlasitě vyjadřuje, a právě tato část dost často jedním dechem dodává, že onen *respekt* k ostatním (v tomto kontextu zejména soukromému vlastnictví, viz. Ameel a Tani 2012) je jednou ze základních hodnot parkouru. Nicméně i na úrovni největších parkurových jmen, parkouristů světového formátu, lze nalézt lidi, jejichž videotvorba a způsoby prezentace v sobě obsahují jisté nepsané pravidlo, že parkour na cizím pozemku je za určitých podmínek v pořádku (Ameel a Tani 2012). Těmito podmínkami může být například neničení daného místa nebo respektování přání majitele, aby daný prostor opustili. Někteří autoři tak konstatují, že pro parkour je typické překračovat pojmy soukromý a veřejný, které jinak stojí v opozici (Thomson 2008).

Skrze praktikování parkouru, lze také dle některých autorů, dojít až k určité formě městského aktivismu (Mould 2015, Atkinson 2009). Ten nemusí být očividný a skrývá se v samotné praxi parkouristů. Ta má poukazovat na sterilní prostředí pozdně moderních měst a kritizovat jejich spravování dle komerčních principů (Atkinson 2009). Atkinson chápe parkouristy jako flanéry pozdně moderního města. Jako flaněři na sebe parkouristé berou roli zpochybňování „ideologických paratemtrů a disciplinačních struktur“ městského prostoru (Atkinson 2009, 175, vlastní překlad; srov. Thomson 2008). Atkinson a další autoři tak chápou městský prostor jako sterilní a de-naturalizovaný. Parkouristé dle nich narušují toto chápání města, protože ukazují, že prostory, kde parkour provozují, je možné využívat i jiným než běžným a společensky akceptovaným způsobem.

Dle Atkinosona je městský prostor také koncipován tak, aby podporoval hyper-individualistické spotřební ideologie (Atkinson 2009, srov. Chow 2010). Parkour tak lze spojovat s určitou pasivně agresivní kritikou vlivu komercializace a tržního kapitalismu na

město (Mould 2009, Chow 2010). Brown přirovnává parkour ke skateboardingu a mluví o tom, jak kapitalismus „komodifikuje čas a prostor“ a právě tento „étos kapitalistického města“ parkour v praxi odmítá (Brown 2007, 4, vlastní překlad). Nutno podotknout, že zdaleka ne všichni parkouristé se cítí jako aktivisté a že i v tomto směru prochází parkour určitým vývojem. Někteří autoři tvrdí, že dnes už parkour spíše přispívá k městským konzumním tendencím, než aby se proti nim vymezoval (Mould 2015).

Autoři zabývající se parkourem také často refletovali roli strachu při provozování parkouru. Přestože na první pohled vypadá jako velmi nebezpečná aktivita, strach v něm nemá pouze negativní konotace (Saville 2008). Naopak ovládnutí svého strachu je pro provozování parkouru zásadní a vede dle některých parkouristů i k bezpečnějšímu provozování této disciplíny. Parkouristé a parkouristky dle svých slov se strachem „pracují“ a považují jej za důležitý pro správné provozování parkouru. Snaží se naslouchat svému tělu a přebíjet strach logickým úsudkem a sebevědomím (Chow 2010). Tato práce s rizikem je tak neoddelitelnou součástí výkonů parkouristů a parkouristek (srov. Kidder 2017). Svou disciplínu jako takovou nicméně neoznačují za riskantní, pokud člověk splňuje určitá pravidla, která velmi často souvisí s hodnotami, ze kterých parkour vychází.

Tématem výzkumníků je i vztah parkouru a *maskulinity*. Parkour je často vnímán jako aktivita zejména pro tělesně zdatné mladé muže (Mould 2015), pocházející zejména ze střední třídy (Kidder 2017). Jednoznačné je, že parkouru se věnuje mnohem více mužů než žen. Kidder (2013, 2017) argumentuje, že parkouristé pomocí parkouru předvádějí svou maskulinitu a v závislosti na tom genderují prostředí, ve kterém se pohybují. Maskulinita je v rámci parkouru okázalá a je vystavená na odiv okolí. Prostřednictvím parkouru je také spoluutvářena vtělená maskulinita, charakteristická riskováním a ovládnutím fyzického prostoru. Parkour umožňuje proměňovat okolní prostředí v „strukturální zdroj“ pro to, aby jejich jednání mohlo být interpretováno jako „mužné“ (Kidder 2017, 73, vlastní překlad). Dle Kiddera se parkouristé staví do role schopných a silných mužů, kteří mají vše pod kontrolou – odkazuje při tom i na superhrdinskou inspiraci parkouristů.

V kontextu mého výzkumu je nutné říci, že uvedené interpretace parkouru nelze uplatnit na celou světovou parkourovou scénu. Uvedené výzkumy společenských vědců se zabývají parkourem zejména v určité částech světa, převážně v anglosaských zemích³⁸. Zároveň je si třeba uvědomit, že parkour prochází určitými změnami, laicky řečeno se vyvíjí. To, co uvádí

³⁸ Konkrétně se jedná o výzkumy z Kanady, USA, Velké Británie a Finska.

zmiňované práce tedy samozřejmě nemusí být v jiném kontextu poplatné. Také sami parkouristé a parkouristky, jak již bylo vzmíněno, se často na rovině přisuzování parkouru určitých vlastností se společenskými vědci rozcházejí. Týká se to i českého parkouru, v jehož prostředí můj výzkum probíhal.

2.4 Česká parkourová scéna

O začátcích a vývoji parkouru v České republice prakticky neexistují písemné záznamy, až na několik málo záznamů na webových stránkách či blozích několika parkouristů, kteří se pasovali do role pamětníků. Přesto narativ o tom, jak se český parkour vyvíjel do značné míry stále rezonuje současnou scénou, zejména v souvislosti s nostalgickým vzpomínáním některých jedinců, v jejichž očích představuje minulost jakési pomyslné „zlaté časy“.

V následujících řádcích se snažím volným stylem, za použití dostupných pramenů a výpovědí zmíněných jedinců, konstruovat v několika málo bodech příběh české parkourové scény. Soustředím se zejména na specifika české parkourové scény a několik aspektů, které považuji za důležité v souvislosti se svým výzkumem. Jedná se většinou o témata, která jsou nadále zpřítomňována anebo poukazují na stále probíhající procesy, o kterých bude ještě řeč níže.

2.4.1 Parkour tečka cz

Obecně, vývoj české parkourové scény, dle toho, jak o něm dnes zejména starší příslušníci tuzemské parkourové komunity hovoří, v jisté míře kopíroval vývoj jinde ve světě. První parkouristé³⁹ měli velmi omezené informace o disciplíně, kterou provozovali a někdy jí ani neoznačovali pojmem „parkour“. Tito jedinci začali skákat na území ČR patrně někdy po roce 2000. Nejprve byl parkour jenom doménou nadšenců, kteří se o jeho existenci dozvěděli ze setkání s touto disciplínou v zahraničí, ale hlavně také z videí kolujících po internetu. Mezi parkouristy se utvořilo několik skupinek kamarádů, které se rozhodly vystupovat jako soudržné týmy (býval používán termín *crews*), jejichž členové společně trénovali a ve výjimečných případech také společně veřejně vystupovali.

Na to došlo zejména poté, co tyto společně trénující skupinky i v ČR vzbudily zájem ze strany médií. Přibližně během let 2004-2006, kdy vznikala většina z nejstarších *crews*, vznikaly také první reportáže⁴⁰. Ty představovaly také značné rozšíření veřejného povědomí o parkouru a do jisté míry patrně i nárůst zájemců o tuto disciplínu. Do té doby bylo dostupných informací o parkouru jen velmi málo. Hlavním zdrojem informací se o něco později stala internetová diskusní fóra, která také přinášela nové možnosti komunikace mezi parkouristy. V tomto ohledu měl asi nejzásadnější vliv na formování základů nynější české parkourové komunity

³⁹ V tomto bodě je opravdu záhodno hovořit jenom o parkouristech, ne parkouristkách, protože v dané době – alespoň dle vyprávění parkouristů – žádné dívky neskákaly.

⁴⁰ Viz například reportáž údajně z roku 2005 o nejstarším známém českém parkourovém týmu (CT OFF OFF Le Parkour 2009)

web Parkour.cz⁴¹. Tam sdíleli parkouristé a parkouristky své dojmy, zážitky a tipy. Hlavní obsah článků zveřejňovaných administrátory tvořily přeložené články z nejrůznějších zahraničních parkourových webů. Diskusní fórum Parkour.cz pak sloužilo k šíření parkourového know-how a informací o „filosofii parkouru“, ale také k organizaci tréninků a jamů či k jakýmkoliv jiným, zdánlivě banálním diskusím.

I přes celkový nárůst počtu lidí, kteří se parkouru věnovali, tvořilo jádro parkourové komunity ve druhé polovině prvního desetiletí nového milénia ve srovnání se současnou situací poměrně malé množství lidí. Přesto parkourista starší generace a jeden z tehdejších administrátorů Parkour.cz vzpomíná na svém blogu na 2. český parkurový jam v roce 2006 takto: „*Tehdy nás [účastníků jamu] bylo opravdu hodně, ale ještě ne příliš, takže jsme se všichni znali jmény a věděli jsme, kdo je kdo.*“ (Joanis 2012) Několik parkouristů, kteří trénovali již v této době, na ní vzpomínají právě v tomto duchu. Česká parkurová scéna měla fungovat jako jedna velká komunita. Valná většina z této komunity se navzájem znala a soudržnost fungovala na základě přátelských vztahů mezi jejími členy.

Parkourových *crews* postupně vznikalo víc a víc. Postupem času se některým z nich dostávalo více a více nabídek na různá vystoupení a drobné promo akce. Poptávka po parkouru očividně rostla. Dále docházelo k něčemu, co můžeme nazývat určitou institualizací těchto skupin. Ta provázela jejich etablování jako „oficiálně fungujících“ týmů, s čímž již možná u některých bylo spojeno i zakládání organizací a později i firem.

V tom, jak na toto období část starších parkouristů vzpomíná, je patrné, že toto „organizování se“ nebylo zdaleka přímočaré a jednoduché. Měla panovat jakási opatrnost a nedůvěřivost k oné „oficiálnosti“. Dle některých pramenila právě z jakési přehnané svobodomyšlnosti parkouristů a parkouristek, která v důsledku vedla k tomu, že jejich angažovanost byla víc proklamovaná nežli prosazovaná v praxi. Samy skupiny a týmy parkouristů totiž o sobě, dle vzpomínek některých, uvažovali jako o kontrakultuře. Parkour pro ně byl jakousi zkratka alternativou k tradičním sportům a zároveň k tradičnímu vnímání města a okolního prostředí. Jeho institucionalizace některým z nich právě z tohoto důvodu přišla zbytečná.

Velkým tématem i v české parkourové komunitě bylo po dlouhou dobu jejich formativních let rozlišování mezi *parkourem* a *freerunningem*. Lidé stojící za Parkour.cz se údajně snažili vycházet ze zmíněné „filosofie“ a z myšlenek hlavně samotného Davida Bella, a právě po

⁴¹ Doména stále funguje, nicméně obsah a tvůrci webu již s původním Parkour.cz nemají téměř nic společného.

jeho vzoru zdůrazňovali efektivitu pohybu a tvrdý fyzický trénink. Možná už na tomto základu se začala parkourová komunita v ČR jistým způsobem rozdělovat. Řada starších⁴² parkouristů vzpomíná na vášnivé diskuse na fóru Parkour.cz, na hádky o tom, „jestli jsou salta parkour nebo ne.“ Zastáncům parkouru po vzoru Davida Bella vadilo patrně i to, že salta byla efektními prvky, která odváděla pozornost od jejich představy užitečnosti parkouru.

V tomto ohledu byl pro starší parkouristy důležitým milníkem meeting s Davidem Bellem v Ostravě, na který dorazila valná část české parkourové scény, ale nedorazil na něj David Belle. Až na poslední chvíli se účastníci dozvěděli, že ikona parkouru se do Ostravy údajně z rodinných důvodů nemůže dostavit. Nahradila ho ale řada zkušenějších parkouristů z okolních zemí, zejména z Polska. Členové polské Arte crew, kteří měli zkušenosti s trénováním se samotnými Yamakasi, se staly po dobu meetingu vůdčími figurami a ujmul se vedení zde probíhajících tréninků. Parkourista Sam vzpomíná na to, jak meeting zapůsobil na českou parkourovou scénu takto:

„Oni viděli, že my jsme všichni úplně bezhlavý malý hubený kluci, takže řekli, že musíme fakt posilovat. (...) A my jsme to vzali moc doslova. Mě se to tolik netýkalo. Já jsem vždycky i hodně skákal. Ale nějaký lidi vyloženě jenom posilovali. (...) Takže ta doba byla taková, že najednou se lidi v parkouru moc nezlepšovali. A potom bylo to, že nějaký lidi začali víc trénovat a míň posilovat a v tu chvíli se to rozdělilo a ty, co posilovali, říkali, že parkour už není to, co bejval a že teď lidi furt jenom skáčou a vůbec neposilujou. V tý době spousta z lidí, co na začátku skákali, přestala.“⁴³

Toto byla doba, kdy s parkourem začínali dnes nejdéle a stále trénující parkouristé. Představa tréninku parkouru spojená s neustálým posilováním postupně ustoupila do pozadí a lze říci, že uvolnila prostor představě, ve které rozlišování mezi parkourem a freerunningem nehrálo podstatnou roli a která převažuje na české i světové scéně dodnes. Co z ní ale zůstalo, jsou reprodukováné myšlenky Davida Bella, které se, v neposlední řadě také díky zmíněnému neúplně-povedenému ostravskému meetingu, dostaly do obecného povědomí parkouristů. Jednalo se zejména o Bellův důraz na vytrvalý trénink, na sebezdokonalování a disciplinaci. Nežřídka dnes jsou to právě ony, které v transformované podobě, tvoří onu „filosofii“, na kterou někteří parkouristé dodnes odkazují.

Došlo také k založení prvních organizovaných tréninků. Například v Praze vznikly neplacené veřejné venkovní tréninky, které se konaly pravidelně a které měly poměrně stabilní návštěvnost, hlavně ale z řad parkouristů, kteří nebyli úplnými nováčky. Na to navázaly první

⁴² Výraz „starších“ může být poněkud zavádějící. Nejstarším parkouristům, kteří dnes stále trénují, v průměru táhne na třicet.

⁴³ Rozhovor z 22. 3. 2018

tábory/kempy, kdy se na více dní sešla část komunity a společně trénovala. Později se objevila také jedna a na dlouhou dobu jediná parkourová soutěž – ArtMoving. Ale i ta údajně představovala hlavně komunitní aktivitu, až na jisté výjimky jí parkouristé „nebrali [příliš] vážně“⁴⁴. Ta se dočkala několika dalších ročníků.

Je to patrně individuálním charakterem, který si parkour nadále udržoval, že značná část pozdějších pokusů o jistou institualizaci české parkourové komunity – například snahy založit Českou parkourovou asociaci (tvz. Čapka) – ztroskotaly. Někteří ze zakladatelů zmiňovaného spolku dodnes vzpomínají na tuto iniciativu a na to, jak skončila „fiaskem“, zejména „kvůli neaktivitě lidí“. Zakladatelé se nemohli shodnout na tom, jak by organizace měla fungovat a nedokázali přimět další parkouristy, aby se v organizaci angažovali. Ti samí parkouristé si v tomto ohledu také stěžují na roztržitost parkourové scény během posledních let.

2.4.2 Česko v pohybu

To, co dnes zná mnohem více lidí jako parkour, je považováno staršími parkouristy za produkt sociálních sítí. Na prvním místě v tomto ohledu zmiňují YouTube. „Ty čísla se dostala k parkouru díky YouTubu.“⁴⁵ Tato platforma pro sdílení videí sice vznikla už během prvních vln zájmu o parkour v ČR, nicméně pravý nárůst zájmu zažívá na české scéně až v letech 2013-14, s největším „boomem“ parkouru – neoddiskutovatelně způsobeným z větší části youtubovými osobnostmi – v letech 2017 a 2018.

Již před tímto nárůstem zájemců o parkour se však řada parkourových týmů a organizací snažila parkour záměrně popularizovat. I oni již využívají sociálních sítí, ne však natolik, jako se stane standardem u jejich následovníků. Mezi lety 2011-2014 vzniká celá řada videí se zjevně větší *production value* než bylo v té době v českých vodách zvykem, která si získají opravdu velkou pozornost, jak v rámci komunity, tak mimo ni. Parkourista Tobiáš této době mluví takto:

„Tím, že se natočilo nějaký video, tak na základě toho si všimnul někdo z marketingu z nějaký firmy a přišel a říkal: ‚hele je to cool, pojďte s náma dělat reklamu,‘ a tím, že jsme se dostali k reklamě a zkusili si, že je to dobrý, tak jsme se i my začali nějak prezentovat, že děláme reklamy, a tak postupně se to nabalovalo.“⁴⁶

⁴⁴ Rozhovor z 7. 6. 2018

⁴⁵ Rozhovor z 16. 1. 2018

⁴⁶ Rozhovor z 8. 2. 2019

Parkour se tak stále častěji objevuje v televizi a jiných (oficiálních) médiích, a i to patrně přivádí k parkouru další zájemce.

To se projevuje také tím, že lidé poptávají vedené tréninky/lekce/kroužky parkouru. Některé organizace, týmy i někteří jednotlivci nabízeli tuto možnost již delší dobu před nárůstem zájmu o parkour. Další se na této vlně svezli a až s nárůstem počtu nových parkouristů a parkouristek začali vystupovat jako trenéři. Netrvalo dlouho a projevila se také snaha vytvořit nějakou oficiální trenérskou akreditaci, která by fungovala jako potvrzení toho, že daný parkourista je schopen a kvalifikován vést tréninky. První licence tohoto typu vznikaly pod Českou obcí sokolskou. Zájem o licence ale nebyl a stále není valný. Přesto ale program na jejich vydávání stále funguje a běží.⁴⁷ Částečnou příčinou zmíněného nezájmu může být i fakt, že největší zaměstnavatel parkurových trenérů, kterým je firma založená jedním populárním parkouristou, začala vydávat své vlastní licence, šité na míru trenérům, které zaměstnává. Dodnes ale platí, že mnoho trenérů parkouru žádnou speciální licenci nemá.

Součástí odpovědi na rostoucí zájem o parkour byla i snaha vytvořit nějaké vnitřní prostory, kde by mohli parkouristé najít zázemí během zimních měsíců a kde by bylo možné vést tréninky v prostředí, které si trenéři mohou přizpůsobit. Tak začaly vznikat první parkurové haly⁴⁸. První vznikla v Praze a zakládal jí jeden zdejší parkurový tým. V nedávných letech jí následovalo několik dalších – ať již od stejného zmíněného týmu nebo díky jiným iniciativám. Zatím tyto haly vznikaly ale téměř výhradně z impulsu samotných parkouristů. Nedlouho po halách se začaly objevovat první venkovní parkurové parky⁴⁹. Dnes jich je po celé republice několik desítek, s největší koncentrací v Brně.

Zatím největší vlna nových zájemců o parkour přišla s objevením parkouristů-youtuberů. Začali točit videa, která kombinovala parkour s nějakou zábavnou premisou a cílila zejména na dětské publikum. Pár z nich si prostřednictvím těchto videí získalo poměrně velkou základnu fanoušků a díky tomu se jim otevřeli dveře k dalšímu podnikání, při kterém hojně využívali svůj status (internetové) celebrity. Zejména jednomu parkouristovi valná většina české komunity přisuzuje fakt, že se o parkour začaly zajímat mladší děti a poptávka mnohonásobně vzrostla.

⁴⁷ Viz oddíl Prodávání sportu

⁴⁸ Viz další oddíly, zejména oddíl Vnitřní parkour a umělé překážky

⁴⁹ Taktéž viz oddíl Vnitřní parkour a umělé překážky

„U nás je [růst poptávky] daný tím, že ... no klidně na férovku: že tu máme Tonyho. Nemyslím to ve špatném – je to tak jak to je. Já ho náhodou uznávám za věci, které dokázal vybudovat, i když to není to, co bych chtěl dělat já, ale prostě ho respektuju. Ten ‚boom‘ je způsobenej tím, že on parkour vzal a přemýšlel, jak ho přiblížit lidem, jak jim poskytnout, co chtějí.“⁵⁰

Tyto všechny události jsou věci nedávné minulosti a má práce se do jisté míry potýká s jejich dozvuky. Situace ve chvíli, kdy jsem začínal svůj výzkum, byla taková, že zájem o parkour nadále stoupal. Lidé hledali trenéry parkouru, kde se dalo. Dokonce do té míry, že i já sám jsem byl osloven, zda bych nechtěl trénovat nové zájemce o tuto disciplínu. V průběhu téměř dvou let, kdy jsem parkour začal sledovat, vzniklo několik nových venkovních parkourových parků a bylo otevřeno několik tělocvičen specializovaných na trénink parkouru anebo trampolínových parků, které patrně využívaly toho, že začátečníci příliš nerozlišovali mezi parkourem a jakýmkoliv jiným druhem akrobacie. Obecně se ale dá říci, že se parkour dostal do veřejného povědomí. Nejen děti, ale i dospělí, již měli představu o tom, co se pod tímto pojmem skrývá, jakkoliv mohla být tato představa vágní.

⁵⁰ Rozhovor z 4. 5. 2018a, více o Tonym v oddílech Předávání parkouru a Spektakulární komodita

2.5 Parkour jako sport

Rozmach parkouru, který lze zaznamenat i v České republice, znamenal také, že parkour postihl podobný osud, který postihl celou řadu podobných aktivit, které také původně vyklíčily v undergroundu či na alternativní scéně, a postupně prorostly až do mainstreamu. Skateboarding, windsurfing, rollerblading, ... všechny tyto aktivity se ve svých počátcích parkouru v lecčem podobaly. Přinejmenším se taktéž zaměřovaly na demografickou skupinu mladistvých a bývaly spojovány s určitou formou revolty a odporu vůči tradičním pojetí sportu, mnohdy spojeným s odmítnutím materialismu a komerce. Většinou se tak jedná o nekontaktní aktivity s vyhraněným postojem k soutěžím a často se v jejich rámci projevuje určitá vyhledávání riskování a nebezpečí.

Díky těmto společným znakům je lze také všechny označit za lifestylové sporty (Wheaton 2004, Wheaton 2005). Hodnoty, na kterých jsou tyto sporty založeny, představují v určitých ohledech protiváhu mainstreamovým sportům. V souvislosti s parkourem se to projevuje nejvýrazněji ve dvou ohledech: absencí snadno postihnutečných pravidel a převážně negativním postojem k soutěžení.

Jenže například tento negativní postoj k soutěžení v současném parkouru přestává být aktuální. Jak již bylo zmíněno, dnes probíhá po celém světě řada parkourových soutěží, z nichž některé se titulují například jako „mistrovství světa“.⁵¹ Tyto akce se v českém kontextu soustředí zejména na svou sdružovací funkci – setkává se při nich „celá komunita“. Přesto jsou ale prezentované jako soutěže, se vším, co k tomu patří – měření výkonů, specifické prostředí, odměny pro vítěze atd. Společně se soutěžením může také docházet k vytváření určitých pravidel, to například v podobě metodika správného trénování, která si v parkouru nachází své místo.

Zde bych chtěl pouze poukázat na to, že zmíněná proměna parkouru nese rysy toho, co bývá nazýváno *sportizací*. Tímto pojmem je označována určitá proměna jisté disciplíny nebo hry směrem ke kompetitivnímu, regulovanému, racionalizovanému a genderovanému výkonnostnímu sportu. Tento proces je také spojován se širšími změnami společenských vztahů, nakládání s lidským tělem nebo se změnami v souvislosti s osobností. (Maguire 2007) Zjednodušeně řečeno, je to proces, v průběhu kterého se neregulovaná pohybová

⁵¹ Tady mám konkrétně na mysli *World Parkour Championship*

volnočasová aktivita postupně stále více stává organizovaným sportem (Wheaton a O'Loughlin 2017)

Pojem sportizace má svůj původ v úvahách Norberta Eliase a Erika Dunninga. Ti tak pojmenovali postupnou standardizaci a regulaci kratochvil zejména v 17., 18. a 19. století. Tato proměna vedla zejména k regulaci násilí a zvýšení organizovanosti v dané aktivitě (Dunning 2010). Joseph Maguire v návaznosti na Dunninga s Eliasem rozlišuje pět fází zmíněného procesu vývoje a rozšíření moderního sportu. Pro poslední pátou fázi, jejíž začátek vidí na konci 60. let, je charakteristická stoupající standardizace toho, co se bere jako sport. Na druhou stranu je tato fáze ale specifická také vzestupem nových sportovních hnutí a alternativních přístupů k tělu, které narušují hegemonii moderního sportu (Maguire 2007). Jejich příkladem může být např. surfing, skateboarding a dle mého názoru i parkour ve svých počátcích.

I parkour dnes podléhá standardizačním tendencím a lze říci, že sám prochází sportizací. Tento trend lze vidět například i v postupující profesionalizaci parkouru. Již Erik Dunning ve svých pracích na mnoha místech popisuje trend neúprosné postupné eroze „amatérských“ hodnot sportu a jejich nahrazení hodnotami „profesionálními“ (Dunning 1986). Tento trend můžeme sledovat také u parkouru. Během posledních let, ve světě i na české scéně, jednoznačně přibýlo lidí, které lze bez nadsázky označit za profesionální parkouristy/parkouristky. Nejen že se parkourem naplno žijí, ale také svou legitimitu někdy opírají o určitou formu institucionálního stvrzení svého statusu. Tím mám na mysli nejrůznější formy certifikátů a parkourových licencí, příslušností k určitým organizacím a týmům nebo i pouhou účast v oficiálních parkourových soutěžích. Tito parkouristé se někdy i sami za profesionály označují. Spolu s Dunningem lze říci, že svou disciplínu tak berou více vážně.

Se sportizací souvisí i institualizace, která v souvislosti s parkourem působí jak „zevnitř“ tak „zvenčí“ parkourové komunity. Belinda Wheaton a Alister O'Loughlin (Wheaton a O'Loughlin 2017) tvrdí, že ač je institualizace u mnoha lifestyleových sportů rámována okolo soutěžení, u parkouru byl tento proces hnán snahou ustanovit parametry pro široce akceptovatelné a bezpečné provozování tohoto sportu. Zmínění autoři popisují začátky institualizace, jako boj o kontrolu nad legitimitou trenérských licencí v kontextu anglické

parkourové scény (Tamtéž, str. 77). I v českém parkouru je toto téma aktuální a v souvislosti s celosvětovými změnami a zásahy gymnastické federace.⁵²

Na tomto místě jsem chtěl pouze představit koncept sportizace tak, jak jsem s ním pracoval ve svém výzkumu, ve kterém jsem hledal, jak se sportizace parkouru projevuje a jak ji reflektují sami parkouristé a parkouristky. Témata profesionalizace a institucionalizace mne ale zajímalo zejména v souvislosti s dalším tématem mé práce. Pokud se totiž pokusíme vidět sportizaci parkouru v kontextu současného globalizovaného světě na příkladu části české parkourové scény, která představovala terén mého výzkumu, nelze se vyhnout úvahám o vzájemném vlivu sportizace a nárůstu konzumerismu. Vliv spotřebního kapitalismu je v souvislosti s lifestyleovými sporty patrný zejména na stále narůstající škále komodit spojovaných s danými aktivitami (Wheaton 2004).

⁵² Viz také oddíly Zrod parkouru jako celosvětového fenoménu, Česko v pohybu a Prodávání sportu

2.6 Parkour jako komodita

Součástí celosvětového rozšíření parkouru se tedy zdá být i to, že můžeme nalézt více a více věcí, které můžeme označit za parkourové komodity. Jedná se o věci a služby, které uspokojují určité potřeby a které se stávají se předměty směny (Marx 1990). V souvislosti s parkourem jde například o parkourové oblečení, vedení lekcí parkouru nebo využívání parkouristů a parkouristek jako kaskadérů/kaskaderek ve filmu. Všechny tři zmíněné příklady komodit jsou dnes poměrně obvyklými způsoby, jak si parkouristé a parkouristky směňují věci spojované s parkourem a své vlastní schopnosti za peníze.

V minulosti se však tyto věci běžně v rámci parkouru také vyskytovaly. Však s tím rozdílem, že nedocházelo k jejich směňování. Někteří parkouristé si sami vyráběli oblečení, které bylo uzpůsobené k tomu, aby jej bylo možné dobře využít při tréninku parkouru. Přinejmenším v ulicích Prahy byly před téměř deseti lety zdarma organizované vedené lekce parkouru. Jeden parkourista uplatňující dnes své dovednosti jako kaskadér mi sdělil, že začínal tak, že točil „jen tak“ se svými kamarády „akční videa“, ve kterých dělal parkourové techniky. Čili v případech těch samých aktérů věci, které jsme výše označili za komodity, nebyly mnohdy primárně určeny k tomu, aby se staly zbožím, produkty určenými ke směňování.

V úvodu k *The Social Life of Things* Arjun Appadurai (1986) tvrdí, že věci mají své sociální životy. V jejich průběhu se věci mohou ocitat v různých stavech. Mimo jiné je tedy lze nalézt ve stavu komodity – stavu, ve kterém se jejich *směnitelnost* stává sociálně relevantní vlastností (str. 13). Komodity tak nejsou určitým *druhem* věcí, ale jakákoliv věc se může ocitnout ve *stavu* komodity. Appadurai se tak vymezuje proti Marxovu pojetí komodity. Marx (1990) se soustředí na to, jak komodity fungují v kapitalistické společnosti, zatímco Appadurai se snaží dát konceptu komodity takové obrysy, aby jej bylo možné aplikovat na nekapitalistické společnosti, respektive společnosti, kde není směna zprostředkovávána penězi.

Komodita tak není vázaná výhradně na kapitalismus, jak někteří autoři redukuje Marxovu definici komodity. Appadurai přistupuje ke komoditě jako se stavu vázaném na sociální, politický a kulturní kontext, ve kterém se nachází. Věc je ve stavu komodity, pokud naplňuje určitá kritéria a standardy definující podmínky, aby se komoditou stala. A právě zejména na tento kontext a tyto podmínky se Appaduraiův přístup soustředí nejvíce.

Appadurai rozděluje tři znaky těchto situací. Prvním je to, co Appadurai nazývá fáze komodity. Tím míní, že věci mohou vstupovat a vystupovat ze stavu komodity. K tomu může

dojít i několikrát během jejího sociálního života. Druhý ze znaků komodity je souhrn zmíněných standardů a kritérií, které v dané situaci definují onu směnitelnost. Jedná se tedy o jakýsi potenciál dané věci býti komoditou – tedy potenciál býti směňována. Tyto standardy a kritéria jsou určovány něčím, co Appadurai nazývá režimy hodnoty – určité kulturní rámce vztahující se k hodnotě a směnitelnosti dané věci. Posledním znakem, který definuje stav komodity je kontext komodity, tentokrát ve smyslu „sociálních polí uvnitř kulturních jednotek či mezi nimi“, jejichž prostřednictvím jsou ony standardy a kritéria druhého ze znaků naplňovány a věc přichází do stavu komodity. (Appadurai 1986, 13-16)

Pokud volím Appaduraiovy myšlenky jako základ argumentace o komodifikaci parkouru, jsem nabádán, abych zkoumal sociální životy věcí spojených s parkourem právě jako přecházení z jednoho stavu do stavu komodity. Vedou mě tedy k tomu, abych se soustředil na to, jak se věc *stává* komoditou, s ohledem na její předcházející životní dráhu. To, jak daná věc nabývá svou směnnou hodnotu není jednosměrný a přímočarý proces. Může tak být za určitých podmínek opětovně činěna významnou nehledě ku její směnné hodnotě (srov. Kopytoff 1986). Pokud se budeme držet příkladu uvedeného na začátku tohoto oddílu, vstupují tedy vyše popsaným procesem oblečení, tréninky či kaskadérské kousky parkouristů a parkouristek do komodifikovaného stavu a mohou z něj opět vystupovat.

Patrně nikdo nebude nic namítat pokud označíme kusy parkourového oblečení za věci. Co ale zbylé dva příklady? Mají například tréninky svůj sociální život? Appadurai hovoří primárně o materiálních objektech. Je třeba si uvědomit zejména limity aplikování Appaduraiova přístupu ke komoditám na empirický výzkum „disciplín“, „sportů“ a vůbec nemateriálních věcí (srov. Fleischer 2017). Společenští vědci a zejména antropologové věnující se komoditám ve svých vlastních výzkumech se jen zřídkakdy nevěnovali materiálním věcem. Takových prací, které by tak vycházely z Appaduraiových úvah nad tím, jak se věci dostávají do stavu komodity, je tak jen velmi málo. Pokud autoři hovoří o ne-materiálních komoditách, staví své práce na jiných východiscích.⁵³

V souvislosti s parkourem by mohly přijít na mysl práce popisující komodifikaci sportu. Takové práce ale mnohdy nestaví na pevných teoretických základech, natož aby operovaly s východisky Appadurainya. Někteří autoři zabývající se tímto tématem však popisují proces, jakým se sporty stávají komoditami, v termínech „překlady“ z roviny sociálního významu

⁵³ V tomto kontextu se objevují práce o komodifikaci emocí (např. Illouz 2017) nebo informací (např. Adair 2010).

daného sportu do roviny čistě finanční (Walsh a Giulianotti 2001). Právě Walsh a Giulianotti nepopisují tuto komodifikaci⁵⁴ jako proces soustředící se na jednotlivou věc. Raději sledují mnohé příklady a úrovně, na kterých tento proces probíhá.

Právě zmíněné úvahy o komodifikaci jako o „překladu“ lze dle mého názoru spojit s tím, jak o ní píše Appadurai. I v jeho pojetí souvisí komodity s něčím, co je přenášeno a vychylováno do jiného kontextu. Zmíněné přístupy ale kladou výrazně menší důraz na onu procesualitu onoho „překladu“, který se v jejich rámci zkrátka *stal* ne *stává*. I má prvotní zkušenost z terénu napovídala tomu, že o parkouru je záhodnější psát v souvislosti s tímto procesem. Jednotlivé věci a služby nabízené ve spojení s parkourem bylo a stále je možné nalézt i v jiném stavu než ve stavu komodity. Pokud k nim budeme přistupovat na zcela elementární rovině vznikaly tyto věci a služby mimo kontext směny. Navíc právě ono *stávání se* je na parkourové scéně velmi problematizováno.

Rád bych zde také argumentoval tím, že parkour jako takový – jako celistvou disciplínu či jako lifestylový sport – nelze považovat za věc ve smyslu, v jakém o ní hovoří Appadurai a jaký kritizuje Fleischer (2017). Je ale dle mého názoru možné říci, že předmětem směny v případě nabízených věcí a služeb je (byť třeba zprostředkovaně) právě parkour – ne jako věc, ale jako spíše určitá vlastnost. Přízvisko „parkourový“ není pouze kontextem jiných směňovaných věcí, ale je tím, čemu je prostřednictvím směny dáována (nejen finanční) hodnota, co je oceňováno a co kvůli tomu prochází určitou re-kontextualizací. Rodiče děti nehlásí na jen tak ledajaký trénink, ale na parkourový trénink. Parkouristé a parkouristky se neangažují ve výrobě běžného oblečení, ale oblečení, které je explicitně označeno jako parkourové. Filmaři nemají zájem o „běžného“ kaskadéra, ale o parkouristu.

Argumentuji zde, že *kromě toho*, že jednotlivé objekty a služby spojované s parkourem jsou vyjmuty z jednoho kontextu a dosazovány do jiného, ve kterém je můžeme označit za komodity, *tak* i parkour jako lifestylový sport je v průběhu tohoto procesu komodifikován. To ale neznamená, že nám Appaduraiův přístup ke komoditám nemůže říct něco o tom, jak probíhá komodifikace samotného parkouru. Stále uvažuji o parkouru jako o disciplíně, která má svůj vlastní sociální život, na kterém se projevuje i dílčí komodifikace jednotlivých s parkourem spojených věcí a služeb, které jsou komodifikovány.

⁵⁴ Někteří autoři rozlišují mezi *komodifikací* a *komoditizací*. Já se v tomto ohledu držím termínu *komodifikace*, jednak kvůli tomu, že je v českém prostoru zažity a druhý termín je hojně používaný spíše v ekonomii. Na druhé straně se snažím rozlišovat mezi komodifikací jako procesem na úrovni jednotlivých věcí nebo třeba sportu a komoditizací jako procesu, který odkazuje k tomu, jak je daná společnost (v případě parkouru spíše subkultura – i když i toto označení je diskutabilní) prodechnutá komoditami.

Appadurai také hledí na *vědění*, které ovlivňuje stav věci jako komodit. Rozlišuje vědění produkční a spotřební. Produkční vědění se týká přivedení věci do stavu komodity, zatímco spotřební vědění se týká způsobu správné spotřeby. Appadurai považuje rozložení těchto znalostí za podstatné, pokud chceme danou věc sledovat ve více bodech jejího sociálního života. (Appadurai 1986, 41) Čili v případě produkce parkouru jako komodity je třeba sledovat to, jakým způsobem je konstruován parkour, který je komodifikován, nebo jakým způsobem se projevuje na komodifikovaných věcech, kterým propůjčuje hodnotu. V tomto směru se zaměřuji na znalosti produkční, které se ukáží jako důležité zejména v souvislosti s výše probranými hodnotami parkouru.

Appadurai také užitečně zdůrazňuje roli politiky v širším smyslu tohoto slova jako aspektu pojícímu určování hodnoty s průběhem směny (Appadurai 1986). V souvislosti s procesem komodifikace tedy můžeme sledovat vlivy jednotlivých politik. Parkour je komodifikován a někdy opět singularizován (Kopytoff 1986) a přechází z jednoho režimu hodnoty do jiného. Politika se v tomto procesu podílí na určování toho, zda se stane předmětem poptávky a určuje podmínky, za kterých směna probíhá. A to zejména v tom smyslu, v jakém se na věcích ve stádiu komodity projevují zájmy jednotlivých stran, které se této směny účastní. V tomto směru politika uvádí to, jaká bude směnná hodnota dané věci. V našem případě se tedy v zjednodušeném pojetí jedná o to, jaké je nastavení prostředí, ve kterém dochází ke směňování parkouru. To se tedy může projevovat na tom, jaký bude dominantní režim hodnoty, který určuje hodnotu výslednou. I na to, jaká je politika směňování parkouru, se v této práci soustředím.

Že se zde snažím sledovat komodifikaci parkouru jako lifestylového sportu, jako něčeho nemateriálního, samozřejmě neznamena, že bych se během výzkumu vůbec nesoustředil na „hmotné“ předměty – věci ve smyslu koberců a jízdnic kol. Naopak. Právě dílčí komodifikace oblečení, kusů překážek nebo knih o parkouru zastávají v mém výzkumu také významnou pozici. Snažím se sledovat, jak i právě těmto věcem parkour dává hodnotu, ale jak zároveň je jejich prostřednictvím i samotný parkour jako sport/disciplína komodifikován.

Zároveň s projevy diskontinuity na úrovni vědění týkajícího se komodit, dochází k projevům problémů s autenticitou (Appadurai 1986, 44). Ta je tak chápána jako něco, co je v souvislosti s komodifikací konstruováno a vyjednáváno (Cole 2007). Dle Wim van Binsbergen (2005) by ale tento postoj k autenticitě neměl vést k tomu hodnocení, že pravá autenticita je ta, které není dosaženo prostřednictvím komodifikace. Naopak na komodifikaci můžeme hledět jako

na jeden z faktorů, které ovlivňují vůbec definici toho, co autenticitou míníme. Což se projeví významně zejména pokud zohledníme stále probíhající debaty na parkourové scéně o tom, co je „pravý parkour“ a jak se procesy komodifikace a sportizace podílejí na jeho definici.

V návaznosti na to, co bylo řečeno výše, je třeba zmínit, že parkouristé a parkouristky směřující své zkušenosti či svůj tělesný kapitál (Wacquant 2004) za určitou formu kapitálu ekonomického, nejsou jevem, který se v parkouru začal projevovat až nedávno. I samotní „otci zakladatelé“ této disciplíny již brzy došli k uvědomění, že to, co dělají vzbuzuje určitou reakci, která vyvolává určitý (zejména mediální) zájem a v návaznosti na to určitou poptávku po parkouru jako takovém (srov. Belle 2009). A byl to už například David Belle, který – byť se proti vlivu komerce na disciplínu, kterou sám pojmenoval, zprvu ohradil – svým působením ve filmech a reklamách, parkour zviditelnil pro masu. Ve směru, v jakém o něm uvažujeme, se tudíž stával komoditou již mnohem dříve a v jiném kontextu než v tom, ve kterém jsem se s ním začal setkávat já.

Co se ale jednoznačně změnilo je míra a kontext. Nejen, že se parkouru – dle toho, co říkají parkouristé – věnuje více lidí než kdy předtím, ale zdá se, že i přibývá věcí, které lidé spotřebovávají, aby z nich byli parkouristé. Již to nejsou jen nejvýraznější ikony mladého sportu, kdo si parkourem vydělává (srov. Kidder 2017), ale valná většina ze zkušenějších parkouristů a parkouristek, a i někteří začátečníci.

Komodifikaci tak vidím jako proces, na kterém se podílí řada faktorů. V této práci se soustředím hlavně na samotné aktéry, kteří by sebe sami označili za parkouristy/parkouristky a podílejí se na komodifikaci parkouru. Jak je rozepsáno níže, tak trochu paradoxně jsou to zároveň ti parkouristé a parkouristky, pro které hraje zásadní roli parkour *mimo* stav komodity.

Zde je samozřejmě nasnadě budování a udržování dichotomie komodifikovaného a nekomodifikovaného parkouru. Tomu druhému může být přisuzován jakýsi „původní“ stav (van Binsbergen 2005). I na to, jak je tento „původní“ stav mobilizován a jak odkazování k němu je součástí strategií další komodifikace, se v této práci soustředím. Argumentuji totiž, že je to samotná představa či konstrukce parkouru, ze které se v průběhu tohoto procesu stává komodita. Popsat, jaký je kontext tohoto procesu a jeho dílčí dopady, to už je úkolem zbytku této práce.

3 Skákání etnograficky

O parkour jsem se začal znovu zajímat v roce 2017. Během hledání vhodného tématu pro svou diplomní práci, jsem si uvědomil, že stále častěji potkávám v okolí svého bydliště dva chlapce ve věku cca 12 let, kteří se pokoušeli dělat něco, co vzdáleně připomínalo disciplínu, které jsem se dříve věnoval. Když jsem se jich jednoho dne zeptal, oba nadšeně potvrdili mou domněnku, že dělají parkour. Poté, co jsem jim řekl, že jsem se parkouru také věnoval, na mě začali pokřikovat, abych jim ukázal salto vzad. Vyhověl jsem jim a začal jsem se jich trochu vyptávat, co si o parkouru myslí. Zjistil jsem, že jejich představa o tom, co parkour je, se značně odlišuje od toho, jak jsem chápal parkour já. Což by samo o sobě nebylo nijak překvapující, protože jsem předpokládal, že se parkour, za tu dobu, co jsem se mu příliš nevěnoval pozornost, vyvinul a že je i z důvodu věkového rozdílu mezi mnou a zmíněnými dětmi se naše porozumění parkouru odlišují. Nicméně, jak jsem se zaposlouchával do toho, jak o parkouru mluví, uvědomoval jsem si, že mám pocit, že hovoří o zcela jiné disciplíně.

Řekli mi, že oba začali kvůli tomu, že viděli videa od Tonyho – nejvýraznější postavy českých parkouristů-youtuberů – která je inspirovala k tomu, aby sami zkusili začít „dělat parkour“. S nadějí v očích se také ptali, zda jsem někdy Tonyho potkal. Oba nikdy nebyli nikdy trénovat s někým jiným než se svými vrstevníky, kteří s parkourem začali stejně, jako oni. Oba poukazovali na značkové parkourové oblečení, které měli na sobě a jejich přáním bylo podívat se na letní tábor, který organizoval právě jejich idol. Problém je však, že jejich rodiče jim to nechtějí zaplatit, protože tábor je moc drahý.

O existenci parkourových táborů, youtuberů-parkouristů a značek parkourových oblečení jsem samozřejmě věděl, i když jsem s nimi sám nepřišel do bližšího kontaktu. Zarazily mě, ale náznaky toho, že parkour je něco, co by si člověk nemusel dovolit. Také to, že youtuber-parkourista Tony, který byl již v té době dle mého názoru více youtuber nežli parkourista, představuje pro ty dva malé kluky jakýsi prototyp toho, jak vypadá někdo, kdo se parkouru věnuje, mě zaujalo. Po pár dnech zasvěcených tomu, abych se mé vědomosti o dění na parkourové scéně staly opět aktuálními, jsem se rozhodl, že se parkour a změna, která dle mých prvních pozorování projevovala zejména rozšířením parkourových komodit, stane tématem mého výzkumu.

Netrvalo dlouho a začal jsem registrovat, že parkour se zdá být více obchodním artiklem, než – jednoduše řečeno – pohybovou aktivitou, za níž jsem jej měl. Ještě předtím, než se

komodifikace a sportizace parkouru staly mým výzkumným tématem, uvědomoval jsem si, že otázka parkouru jako komodity či parkouru jako sportu, je v terénu přítomná. „Prodávání“ parkouru a to, jak parkour přijímá charakteristiky sportu bylo předmětem diskusí, jimž jsem byl vystaven, hned když jsem do terénu vstupoval. Bylo jasné, že pokud se budu chtít této problematice věnovat a postihnout, jak se parkouristé a parkouristky ke komodifikaci a sportizaci vztahují, jaký je vzájemný vztah těchto dvou procesů a jaké jsou jejich dopady na to, co bývá nazýváno parkourovou komunitou, nebude vhodnější metody než etnografického výzkumu.

Na první pohled je parkour líbivou a zároveň svým způsobem rušivou disciplínou. Právě ona rušivost – to, jak parkourista či parkouristka *vy(v)stupují* v prostředí ve kterém se pohybují – v kombinaci s oním vizuálním apealem mohou zvědavého člověka velmi snadno zaujmout. Dle mého názoru, může ale tento zájem velmi snadno sklouznout po povrchu a utvořit si o parkouru velmi jednoduchý obraz.⁵⁵ Pojmout svůj výzkum jako výzkum etnografický, se jevílo jako nejlepší způsob, jak se pokusit vyhnout tomuto problému. To zejména díky dlouhotrvajícího kontaktu se zkoumaným terénem a důrazu na neustálé komunikování vztahu mezi etickou a emickou rovinou výzkumu (Madden 2010).

Etnografie se v tomto ohledu jevíla také jako ideální prostředek hledání vztahu mezi jednáním a postoji aktérů a širších strukturálních a mocenských souvislostí. Tento vztah je pro etnografii, díky jejímu spojení s technikami zúčastněného pozorování, vždy takřikající nadosah ruky. Abstraktní kategorie v průběhu etnografického výzkumu jsou tak zpřítomňovány výzkumníkem v terénu a nabírají konkrétních materiálních podob (Abu Ghosh, Grygar a Skovajsa 2007). Díky právě těmto vlastnostem je dle mého názoru etnografický výzkum vhodnou metodou pro zkoumání vztahu procesů komodifikace a sportizace – chápaných jako do jisté míry globální fenomény – a jejich reprezentace na úrovni jednotlivých členů české parkourové scény.

Jak zvolené téma nabíralo během mého pohybu v terénu jasnější obrysy, bylo nutné také zodpovědět otázku, jaké techniky sběru dat jsou pro ono téma a daný terén adekvátní. Zásadní byla v tomto ohledu skutečnost, že parkour jako takový, jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, je věc určité tělesné praxe, která je ale vysvětlována a doprovázena určitou sadou myšlenek. Mnou zvolené techniky tak museli postihnout oba tyto rozměry parkouru.

⁵⁵ Nechci konkrétně kritizovat určité práce, které se parkouru věnovaly. Rád bych jen upozornil na to, že právě kvůli přílišnému soustředění na to, čím se na první pohled parkour *zdá být*, považuji některé práce věnující se parkouru za nepříliš výstižné.

Ve své výzkumu jsem tedy pracoval s kombinací zúčastněného pozorování a série polostrukturovaných rozhovorů. Brzy vyšlo najevo, že základním problémem však bude, že procesy komodifikace a sportizace jsou mnohdy náročně rozlišitelné v praxi nebo nepřiliš rozebírané do hloubky v souvislosti s tím, jak o nich parkouristé a parkouristky hovoří. Mám však dojem, že kombinací zvolených technik, obohacených o rozbor mediálního obrazu parkouru, odborné i neoborné literatury, ale i vlastních vzpomínek, se mi podařilo vytvořit si poměrně jasný obraz, a i zachytit dynamiku daných procesů.

Co se týče zúčastněného pozorování, vycházel jsem z toho, že jsem se sám parkouru věnoval. Nejvíce jsem tohoto faktu využil při vstupu do terénu. Díky tomu, že jsem se prezentoval nejen jako výzkumník, ale také jako parkourista, který aktivně trénuje, jsem měl nejprve možnost pozorovat, jak probíhají tréninky parkouru „v běžném režimu“ čili jak parkouristé a parkouristky trénují takřkajíc sami pro sebe. Zároveň vůči mně jako výzkumníkovi byli parkouristé a parkouristky, se kterými jsem se dal do řeči, často velmi vstřícní a projevovali o téma poměrně velký zájem. Důležitou součástí mé práce poté bylo rozlišovat s jakými pohnutky se se mnou aktéři dávají do řeči a zda tím nesledují své vlastní cíle či se mě nesnaží mystifikovat.

Svůj výzkum jsem prováděl zhruba od září 2017 do března 2019. Přes přátele, které jsem potkával v halách, jsem nejprve získal několik kontaktů na parkouristy. Zajímal jsem se zejména o ty, kteří byli obecně v parkourové komunitě považováni za „angažované“ a kteří by mi mohli pomoci se zorientovat v aktuální situaci parkouru v ČR. Poté jsem postupoval prakticky metodou *snowball sampling* – kontaktoval jsem další aktéry, kteří byli zmiňováni parkouristy a ty, které dle mých pozorování hráli v daném terénu určité role. Snažil jsem se soustředit zejména na ty parkouristy a parkouristky, kteří se parkouru aktivně věnují. Ale pro co nejúplnější zachycení kontextu dané problematiky jsem oslovoval i další, například podnikatele se zájmy v parkouru, lokální aktivisty, ale i děti, kteří se s parkourem teprve seznamují.

V závěru tohoto procesu se značná část aktérů, které jsem sledoval, vyprofilovala jako spřízněná s jednou pražskou parkourovou organizací, která zastává na české parkourové scéně poměrně specifickou pozici. Názory těchto aktérů jsem ale pouze nereprodukoval, ale konfrontoval i s názory jiných parkouristů a parkouristek, některé z řad těch, kteří se proti onomu týmu vymezují nebo těch, proti kterým se vymezují osobnosti okolo zmíněné organizace.

Tato organizace vznikla z jednoho parkourového týmu, který po roce 2010 se začal postupně zviditelňovat na české scéně. Členové týmu začali nejprve společně točit videa a vystupovat. Postupně se pod hlavičkou týmu i individuálně stali známými napříč parkurovou komunitou. Později si otevřeli vlastní parkurovou halu a začali vést tréninky. K zákládajícím členům týmu se přidávali další a další, kteří pod jejich záštitou vedli lekce, workshopy, spravovali parkurovou halu a jezdili na vystoupení. Tým také začal vydávat svou vlastní značku oblečení. Jak ale sami zákládající členové týmu dnes přiznávají, postupně se z neoficiálního týmu stala spíše oficiální organizace zabývající se zejména parkurovými halami a tréninky a akcemi v nich.

Přestože řadu aktérů mého výzkumu tvořili členové a zaměstnanci/brigádníci této organizace či další lidé s ní jiným způsobem spřízněni, představuje tato práce jistý průřez celou českou parkurovou scénou. Snažil jsem se tak, aby mnou utvářená data byla co nejpestřejší a aby představovala jistou dostatečně reprezentativní koláž různých názorů. Kromě toho, že jsem osobní setkání s parkouristy a parkouristkami sám inicioval, jsem vyhledával (často velmi spontánně) interakce na místech, kam mě terén sám vedl. Dějišti mého výzkumu tak byli venkovní spoty, parkurové parky, kanceláře, rekreační střediska, parkurové haly a gymnastické i školní tělocvičny.

Mimo to však také různá tichá a klidná místa, protože nedílnou součástí mého výzkumu byly i polostrukturované rozhovory. Chtěl plně využít potenciál etnografického výzkumu srovnávat to, co doopravdy dělají a co říkají (Jerolmack a Khan 2014), ale zjistil jsem, že pokud se parkouristé a parkouristky nachází zvláště ve víru tréninku, nebývají zrovna nejsdílnější. Právě z toho důvodu jsem se rozhodl ke zkombinování zúčastněného pozorování a předem domluvených rozhovorů. Celkem jsem vedl 15 více jak třiceti minutových rozhovorů s lidmi působícími na české parkurové scéně. Konkrétně se jednalo o 13 parkouristů, 1 parkouristku a 1 vedoucí parkurových tréninků, která nepocházela z parkourového zázemí. Více jak polovina z participantů v rozhovorech byla z řad „starších“ parkouristů a parkouristek – lidí, kteří se parkouru věnují již přes 5 let. Druhou část tvořili parkouristé „mladší“ – často jak věkem, tak dobou trénování. Pro všechny účastníky rozhovorů byl parkour nejen formou trávení volného času, ale i formou (při)výdělku. Rozhovory probíhaly na nejrůznějších místech – kavárnách, tělocvičnách, parcích, parkurových spotech – což se do jisté míry podepsalo i na formě, jakou jsem je vedl. Probíhaly většinou neformálním jazykem a parkouristé a parkouristky ke mně přistupovali spíše jako ke svému vrstevníkovi a „kolegovi“

parkouristovi, než že by se ode mě nějak distancovali. Všechny byly nahrávány na diktafon a poté v úmorně dlouhém procesu přepisovány.

Díky specifické pozici oné organizace na české parkourové scéně a pozicím jednotlivých členů, se kterými jsem byl v kontaktu, v něm, nastávala otázka po vhodné míře anonymizace dat. Tam, kde to bylo možné jsem se snažil své informátory zcela anonymizovat, a to i z hlediska týmů parkouristů a parkouristek či jimi zakládaných firem a organizací. Přes tuto anonymizaci jsem se snažil správně postihnout fungování a vzájemné vztahy těchto aktérů na parkourové scéně. Je tedy možné, že pozornější čtenář obeznámený s děním v rámci českého parkouru může v aktérech mého výzkumu rozeznat reálné osoby.

Z hlediska určité revize dat, se kterými jsem pracoval, jsem vždy musel mít na zřeteli také vlastní zaujatost. Byl jsem opravdu dalek toho, abych do terénu vstupoval jako *tabula rasa*. Naopak jsem byl blíže tomu, abych si připadal jako *insider*. To znamená, že na diskuse a otázky, které rezonovaly parkourovou scénou, jsem měl většinou již před začátkem výzkumu svůj vyhraněný názor. Potýkal jsem se tedy nezřídka s tím, že jsem musel zpětně reflektovat své osobní postoje, abych si uvědomil, zda lidem, se kterými jsem hovořil, nepodsouvám vlastní vizi toho, co bych chtěl v terénu nalézt. Sic se to může zdát jako banální poznatek či zbytečná připomínka, ale tento sebe-reflexivní boj s vlastním předporozuměním terénu a zkoumanému tématu mě provázel celým výzkumem.

Na druhou stranu ale hojně přispěl k výsledné podobě této práce. Neustálá konfrontace s tímto problémem mě nakonec dostala do pozice, kdy jsem toho dokázal využít. Mé vlastní postoje se tak staly předmětem analýzy. V datech, která jsem utvořil, jsem vystupoval jako parkourista na pomezí. Neustále jsem překračoval hranice mezi *insiderem* a *outsiderem*. Nutně jsem tak byl nucen reflektovat to, jak jako výzkumník vystupující v datech reflektuji probíraná témata. Právě toto zpochybňování způsobilo, že děláni etnografie mě (stejně jako Madden 2010) vedlo k tomu, že jsem kriticky rozebíral věci, které jsem předtím považoval za neproblematické, které představovaly má očekávání a předpoklady. Mám také dojem, že poznatky, které jsem takto získal můj výzkum obohatili o pozice, které jinak byly ve zkoumaném vzorku pouze spoře zastoupeny.

Výzkum parkouru nutně musí být výzkumem (v) pohybu. Po vzoru dalších společenských vědců (např. Atkinson 2009, Chow 2010) jsem tak i já často skákal přímo s parkouristy. Jednak abych si znovu zakusil, jaké je to prožívat parkour vlastním tělem a co tyto pocity přináší, ale nejen to. To, že jsem se na poli parkouru začal znovu pohybovat, přineslo i mě

nakonec možnost uvádět své parkourové dovednosti do stavu komodity. Hned ze začátku výzkum jsem byl osloven jedním známým zda bych se nepodílel na vedení parkourového workshopu v malé vesnické tělocvičně. Mohl jsem tedy zakusit výpomoc přímo při vedení několika tréninků. Také jsem v rámci brigády v jedné pražské základní škole, kde jsem jistou dobu, během které probíhal i můj výzkum, učil tělocvik, byl vedením školy požádán, zda bych mohl během výuky naučit děti i nějaké základy parkouru. Přišel jsem tak přímo do kontaktu s poptávkou po parkouru ze strany dětí i institucí a i s tím, jaké zastávají představy o parkouru jako o disciplíně. Tyto poznatky nastavovali jakési zrcadlo datům z mého výzkumu a mohl jsem jich využít pro dodání kontextu již získaným informacím.

Při úvahách o povaze mnou zkoumaného tématu pro mne bylo také nápomocným srovnání etnografie s komodifikací. Etnografovu práci můžeme popsat jako vyjímání obrazů, popisů a jejich autorů, z jejich původního časoprostorového zasazení v dané komunitě a převádění těchto obrazů a popisů na základě klasifikací etnografické práce a pomocí generalizovaného prostředku směny (jazyka akademické komunikace či antropologického žargonu). (van Binsbergen 2005, 49)

Toto srovnání je zásadní zejména v souvislosti s reflexivitou. Bylo pro mě třeba si uvědomit, *jak* jsou data, která zde používám, utvářena a jak se liší od reality, kterou mají zobrazovat. V tomto směru platí, že mé samotné působení v terénu dávalo vytvářeným datům určitý tvar (Hammersly a Atkinson 2007) a je třeba jej proto zohledňovat. Reflexivita byla „průběžným rozměrem“ (Stöckelová a Abu Ghosh 2013) mého výzkumu – procesem, ne jednorázovým aktem – který provázel všechny mé kroky a provází mě i ve chvíli, kdy píši tyto řádky.

Předcházející řádky týkající se metodologie, utváření a analýzy dat naznačují, že můj výzkum byl jakýmsi plynulým procesem, směřujícím k výsledku, kterým je tento text. Nic nemůže být dál od pravdy. Největší problémy, se kterými jsem se potýkal byla zejména počáteční neorganizovanost a následná eklektičnost mého výzkumu. Tyto problémy byly způsobeny několika faktory. Jedním a patrně nejvýznamnějším byla moje nezkušenost s etnografickou praxí. Byť jsem ve větší míře neopakoval své chyby z předchozích výzkumů, na kterých jsem se podílel ať již v průběhu bakalářského i magisterského studia, dlouho mi trvalo, než jsem svůj výzkum srovnal tak říkajíc „do latě“. A tedy i má pomyslná Chenailova olovnice (Chenail 1998) byla nakonec spíše než na rovném lanku zavěšená na chaoticky uspořádaném systému kladek. V tomto ohledu můj výzkum nebyl nepodobný jistému pojetí parkouru samotného, jako efektivního překonávání překážek. Má cesta z bodu A (volba tématu) do

bodou B (výsledný text) nevedla vyšlapanými pěšinkami, ale neustále narážela na zdi a zábradlí, která mi byla postavena do cesty, nebo která jsem si do cesty postavil sám. Mezi ně patřilo i to, že když jsem se jako etnograf cítil „na vrcholu“, kdy jsem měl pocit, že se můj výzkum posouvá konečně tím správným směrem k finálnímu saltu s dvojným obratem, odjel jsem na půl roku na studijní pobyt do zahraničí. Tato skutečnost přerušila na několik měsíců intenzitu mého výzkumného snažení, ale zároveň vedla i ke zpětnému přehodnocení cesty, kterou jsem uběhl, úpravě správného směru a posílení teoretických základů mé práce.

Zmiňuji tady tento fakt zejména z toho důvodu, abych ještě vyjasnil svůj přístup k etnografii, která je běžně spojovaná s dlouhotrvajícím pobytem v terénu. Chtěl bych na tomto místě argumentovat tím, že i přes svůj studijní pobyt či podobná drobnější přerušení aktivní participace v terénu, jsem jej nikdy plně neopustil. Mou etnografií dle mého názoru drží pohromadě zejména to, že jsem naopak neustále byl v kontaktu s terénem, i když jsem aktivně nevytvářel téměř žádná data. Pohybem v mediálním diskurzu o parkouru, kontaktem a sledováním parkourové komunity díky možnostem sociálních sítí jsem se nejen udržoval „v obraze“, ale i jsem aktivně třídil své poznatky a dílčí závěry a konfrontoval je s mediálním a veřejně sdíleným obrazem parkouru. Aktivní přemýšlení etnograficky pro mne tak představovalo stříbrnou linii vedoucí celým výzkumem.

Zkušenost pobytu v zahraničí také přispěla k tomu, že jsem měl mnohem větší množství věnovat se výzkumu po stránce psaní. Při zpracovávání dosavadně utvořených dat jsem plně začal konstruovat svou etnografií jako text, jako „storied reality“ (Madden 2010) – příběhy, které jsou podloženy kvalitativními daty a autoritou vzešlou z aktivního etnografického zájmu. Tyto příběhy si kladou za cíl (re)prezentovat čtenáři dynamiku zkoumaného terénu (Gullion 2016).

4 Procesy komodifikace a sportizace parkouru

V tomto oddíle detailně rozebírám jednotlivé příklady procesů komodifikace a sportizace parkouru. Pro úplnost mého výkladu zde na úvod rekapituluji postoj parkouristů a parkouristek k otázkám týkajících se dané problematiky. Pokud totiž máme hovořit o tématech, kterými se zabývá tato práce, měl bych na tomto místě připomenout, že jsou provázena určitými kontroverzemi.

Jak bylo řečeno, *parkour a komerce* je mezi parkouristy a parkouristkami poměrně ošemetné téma. Přestože řada z nich „dělá parkour za peníze“ - směňuje své zkušenosti, schopnosti a dovednosti výměnou za plat či za odměnu – přivést na toto téma řeč přivede často dotazované do rozpaků a vystaví člověka podezřívavým pohledům. Někteří parkouristé se sice prezentují, že jsou ohledně tohoto tématu otevření, ale většinou samozřejmě raději rozebírají přístup jiných lidí ke komodifikaci než ten vlastní. Parkour je tak věcí, která je za značného množství okolností aktivně parkouristy zvýrazňována jako jedinečná, a je tak stavěna do opozice k jejímu komodifikovanému stavu (Kopytoff 1986).

Podobně je tomu u tématu parkouru jako sportu. Představě parkouristy jako sportovce, dělajícího parkour „na výkon“, se dokonce řada parkouristů a parkouristek posmívá. Přesto – přinejmenším v průběhu mého výzkumu – většina parkouristů i parkouristek běžně parkour za sport označovala. Formálně se ale zdá, že u některých stále platí, že „parkour není sport, je to styl života“. Zároveň je, vzhledem k zmíněné institucionalizaci parkouru pod gymnastikou, tato otázka stále aktuální.

Sice slovy „komodifikace“ a „sportizace“ označuji tyto dva různé procesy, během výzkumu jsem však byl překvapen jejich vzájemnou provázaností. Tu lze zaznamenat nejen v bodě, že jsou oba předmětem podobně znějící kritiky. Hned při vstupu do terénu jsem byl konfrontován se dvěma tématy, která zrovna rezonovala parkourovou scénou. Jedním bylo problematizování toho, že jistí aktéři činí parkour ryze nástrojem pro své komerční zájmy. Dále parkouristé a parkouristy vehementně řešili fakt, že se parkour má stát olympijským sportem pod záštitou gymnastiky. Toto byly dvě kauzy, které jistým způsobem formovaly terén mého výzkumu a ke kterým jsem se nejrůznějšími oklikami vždy vracel. Zaujalo mě zejména to, jak nápadně se podobá argumentace v případě výhrad jak proti gymnastice, tak proti „komerčním parkouristům“. Vždy se jednalo o tom, že daní aktéři, jež byli terčem oné kritiky, byli vykreslováni jako ti, kteří parkouru „nerozumí“, potažmo nectí jeho „hodnoty“.

Zároveň jsou to nejen „komerční parkouristé“, ale i ti, kteří se proti nim vymezují, kdo se aktivně angažují v určitém ustanovování parkouru jako sportu.

Tyto dvě kauzy se staly stříbrnou nití táhnoucí se celým mým výzkumem. Zajímalo mě, jak se projevují procesy na pozadí těchto kauz a jak jsou ukotveny v praxích lidí věnujících se parkouru. Jak jsem naznačil v předchozí kapitole, terén, ve kterém jsem se pohyboval, byl poměrně členitý. Zmíněné kontroverze tak vyplývaly napovrch v mnoha různých souvislostech.

Již výše jsem se pokusil popsat, že vstupování parkouru do fáze komodity, není samo o sobě nijak novým fenoménem. Nicméně z dostupných pramenů se zdá, že způsoby, jakými parkouristé a parkouristky činí své schopnosti a zprostředkovaně i jméno celého parkouru jako disciplíny komoditou, se od doby, co se parkour dostal do pomyslné záře reflektorů, značně proměnila. Rozvoj konzumního kapitalismu se i v případě lifestyle sportů projevuje stále se rozšiřující škálou různých komodit s příslušným lifestyle sportem spojených (Wheaton 2004). Také v případě parkouru se objevuje stále více způsobů, jakými jsou věci a služby spojené s parkourem směřovány. I v době mého výzkumu se začalo objevovat několik relativně nových způsobů, jaký se parkour stává předmětem směny. Zde bych se pokusil vydat výčet těch způsobů, na které jsem narazil. Z nich se poté níže podrobněji rozepisují o těch, v případě kterých je vztah komodifikace a sportizace nejvíce patrný.

Prvním a patrně nejčastějším způsobem komodifikace parkouru jsou dnes vedené *lekce* fungující většinou na principu zájmového kroužku. Co se týče trénování parkouru, objevují se i další podoby této komodity. Patří mezi ně i parkourové *workshopy* a parkourové *tábory/kempy*. Několik skupinek parkouristů a parkouristek si zařídilo i tréninkové prostory, ve kterých parkour trénují. Někteří parkouristé nabízejí také online kurzy parkouru. Jisté organizace také pořádají školení k získání licence pro trénování parkouru. Dalším způsobem, jakým se parkour dostává do stadia komodity, je prodej parkourového *oblečení* a dalších produktů s parkourem asociovaných – knih, batohů, postaviček. V souvislosti s výše zmíněným rozvojem venkovních parkourových parků se řada parkouristů a parkouristek angažuje v jejich navrhování a testování. Jak již bylo zmíněno, parkour je spojen také s produkcí a konzumací parkourových *videí*. Další parkouristé také komodifikují své dovednosti prostřednictvím jejich využití v rámci *kaskadérství* ve filmech, televizních pořadech či reklamách. Řada parkouristů se účastní i živých *vystoupení*. Jistým způsobem, jak

parkour komodifikovat je i organizování parkourových akcí a závodů, na kterých je účast většinou zpoplatněná.

Výše zvýrazněné způsoby, kterými komodifikace probíhá, jsou v terénu parkourové scény těmi nejběžnějšími. Níže se tak na příkladech z české parkourové scény pokouším podat vlastní výklad komodifikace a sportizace, opřený o etnografická data, která se primárně soustředí na perspektivu parkouristů a parkouristek. Chci v tomto oddíle především na několika dopodrobna rozpracovaných příkladech parkourových komodit ukázat, jaké faktory jejich komodifikaci ovlivňují a jak souvisí tyto způsoby komodifikace s procesem sportizace. V následujících oddílech nejprve popisuji, jak na úrovni jednotlivých aktérů a jednotlivých konkrétních případů z terénu se ony procesy projevují, jak probíhají a jak se projevuje jejich určitá souvztažnost. Pokouším se také artikulovat to, co můžeme označit jako dílčí dopady těchto procesů, abych se později mohl pokusit vysledovat určité trendy, které se na parkouru jejich působením projevují.

4.1 Předávání parkouru

„[P]okud chci něco předávat dobře a chci to dělat dobře, tak se tím musím živit a pokud se tím chci živit, tak za to musím dostávat peníze.“⁵⁶

„[P]řed pěti šesti rokama, kdy já jsem s tou trenéřinou začínal, tak jsem byl jen kluk, co dělá parkour a někdo po něm chtěl, aby mu ukázal, jak se dělá ten a ten trik. A teďka to vypadá tak, že máme pětset dětí tejdně, který nám projdou pod rukama.“⁵⁷

Když jdou parkouristé a parkouristky „skákat“, běžně používají výraz, že si jdou „zatrénovat“. „Trénink“ má ale ještě další význam, a to ve smyslu „trénovat někoho“ nebo jak to označuje parkourista Roman „*předávání parkouru*“⁵⁸. K parkouru vždy patřila určitá míra předávání znalostí mezi parkouristy a parkouristky. A i nadále na určitých úrovních funguje neorganizované sdílení know-how k parkourovým technikám. Dle některých parkouristů ale došlo v posledních letech ke značnému rozšíření nabídky tréninků *vedených* parkouristy a parkouristkami. Ty v jisté formě existovaly patrně od dob, kdy David Belle dal parkouru jeho jméno. Většinou se ale nejednalo o tréninky, za které by jejich účastník musel platit. „*To byla základní myšlenka parkouru – zkušenější předává méně zkušenému svoje poznatky a nechce za to nic,*“ říká brněnský parkourista Michael⁵⁹. Oproti tomu dnes se značná část začínajících parkouristů a parkouristek s touto disciplínou seznamuje na organizovaných a zpoplatněných trénincích. Z „trénování“ se stává v ukázce výše zmíněná „trenéřina“.

Dnes existující formy zpoplatněného trénování jsou komoditou určenou zejména pro nové zájemce o parkour. Což v praxi znamená, že v současné době jsou zaměřeny převážně na děti, které tvoří největší část poptávky. Jak jsem již zmínil výše, v posledních přibližně 3-4 letech právě tato část poptávky výrazně stoupla. Zjednodušeně by bylo možné tento proces popsat tak, že děti přicházejí na internetu do kontaktu s parkourem a požádají své rodiče, aby je zapsali na daný druh parkourového tréninku.

Jednou spojující charakteristikou, kterou parkouristé a parkouristky přisuzovali těmto zájemcům o tréninky parkouru, bylo, že „neví, co čem parkour je.“ V tomto názoru vycházeli někteří parkouristé z toho, že nárůst poptávky po parkouru je motivován tím, že zájemci přicházejí do styku pouze s výsledky trénování parkouru, pouze se „skákáním“. Zájemci prý také mají značně zjednodušenou představu o tom, co by se chtěli během tréninků naučit. Trenéři a trenérky v rozhovorech zdůrazňovali obtížnost nejen ukazování dětem, že parkour

⁵⁶ Rozhovor z 13. 3. 2019

⁵⁷ Rozhovor z 16. 1. 2019

⁵⁸ Rozhovor z 13. 3. 2019

⁵⁹ Rozhovor z 21. 5. 2018

není pouze o „dělání salt“, ale i nesnadnost motivovat děti vůbec k tréninku a hledat jim cíle, kterých by mohly dosáhnout.

V době, kdy probíhal můj výzkum, jsem přesto stále registroval růst počtu nabídek lekcí, ať již to bylo ze strany parkourových týmů/organizací či jednotlivců a ať již to bylo v podobě pravidelných tréninků, workshopů nebo parkourových táborů. Byl jsem konfrontován s tréninky vedenými na vesnicích, ve školních tělocvičnách malých měst, v gymnastických halách, v lezeckých centrech, v trampolínových parcích i specializovaných parkourových prostorech. Přesto stále poptávka převyšovala nabídku a vznikaly nové možnosti, jak parkour trénovat.

4.1.1 Lekce

Nejčastější odpovědí na tuto poptávku a hlavním způsobem „předávání“ parkouru jsou lekce vedené formou zájmového kroužku. Většinou se odehrávají v menších skupinkách zájemců 10-20, ale existují i lekce individuální. Zájemci jsou nejčastěji děti ve věku 6-8 do 13-15 let, přičemž pražská organizace, které jsem se věnoval, udává, že největší podíl tvoří skupina 10-15 let. Existují však i lekce pro starší zájemce. V současné době jsou také některými parkouristy aktivně prosazované lekce pro dospělé. „*Byli bysme rádi, kdyby se to rozšířilo nějak mezi ty starší lidi, mezi ty dospělí hlavně a tak.*“⁶⁰ říká parkourista Sam, který vede organizaci pořádající lekce v Praze. Stejně cíl jejich působení v rámci parkourových lekcí vidí i Michal, který vede lekce pod stejnou organizací jako Sam, jen v Brně: „*My máme třeba hrozně málo dospělejch na lekcích, protože lidí slyší parkour a představí si [videa populárního parkouristy] a řeknou si: ,tam nejdu‘ žejo.*“⁶¹ V tomto ohledu panuje také shoda, že hlavní skupinu návštěvníků lekcí parkouru tvoří chlapi. Někteří organizátoři parkourových lekcí chtějí výše uvedený fakt změnit. Organizace, ve které figuruje jako výrazná osoba Sam, přemýšlí o zavedení speciálních lekcí pro dívky, ale také pro dospělé.

Jak v případě lekcí pro dívky, tak u lekcí pro dospělé, mě parkouristé a parkouristky odkazovali na vzory ze zahraničí. „*[T]řeba v Americe a v Dánsku ... ale i v Anglii, tak tam je to známý spíš pro ty starší. Tam to dělaj spíš ty dospělý lidi a tak.*“⁶² I o dívkách a ženách věnujících se parkouru se mluví v kontextu toho, že v zahraničí je v tomto ohledu situace odlišná. Na druhém konci daného spektra jsem se v jednom případě setkal i s lekcemi pro

⁶⁰ Rozhovor z 22. 3. 2018

⁶¹ Rozhovor z 21. 5. 2018

⁶² Rozhovor z 22. 3. 2018

předškolní děti. I jejich organizátoři ale přiznávali, že se jedná spíše o nějaké „obecné cvičení“ pod hlavičkou parkouru než o „skutečný“ parkurový trénink.

Přestože některé lekce probíhají ve venkovním prostředí, valná většina z nich se odehrává ve vnitřních prostorách. Jedná se buď o haly přímo určené pro parkour nebo tělocvičny škol či sokolovny. Lekce většinou trvá hodinu až dvě a probíhají jednou nebo dvakrát týdně. Kolik za ně zájemci zaplatí se různí a závisí to především na kvalifikaci trenérů a místě, kde lekce probíhají. Parkurová organizace, jejíž činnost jsem zmapoval nejpodrobněji, nabízí 4 měsíce lekcí jedenkrát týdně a jejich cena se pohybuje mezi 1500,- a 3000,- korunami. Individuální lekce jsou většinou ceněny od hodiny a jejich ceny se pohybují v řádech stovek korun. Parkouristé a parkouristky se také ale setkávají s tím, že zejména rodiče si často stěžují na to, že jsou tréninky drahé. Například parkouristka Květa si tyto stížnosti vysvětlovala tím, že rodiče nedokáží docenit kvalitu nabízených tréninků a kvalitu vybavení parkurové haly, ve které tréninky probíhají.⁶³

Prostory, kde se tréninky odehrávají, ovlivňovaly také průběh samotných lekcí. Neexistuje (zatím) nějaký jasně daný předpis, jak musí být veden parkurový trénink. Mé záznamy toho, jak lekce parkouru vypadají, jsou tudíž velmi různorodé. Dost častým bodem je, že trenéři při vedení tréninků vycházejí z toho, co mají k dispozici. To znamená, že pokud tělocvična například nenabízí možnost cvičit na hrazdách, nejsou techniky na hrazdách zařazovány do tréninku. V tomto ohledu mají haly specializované na parkour nepochybnou výhodu.

Mimo prostředí závisí tréninky samozřejmě i na kapacitě dané lekce, na jakou kategorii zájemců o parkour je zaměřena a v neposlední řadě také, kdo ji vede. Do hry vstupuje také hledisko širší organizace lekcí. Zvláště u větších organizací je někdy dílčí přístup trenérů k lekcím ovlivněn nějakými pevně danými a deklarovanými stanovisky daných organizací. Jinými slovy, organizace, které v tomto ohledu působí jako zaměstnavatelé, mají sjednocený způsob, jakým trenéři pod jejich hlavičkou vedou trénink. Není třeba si ale představovat nějaký psaný kodex trenéra parkouru nebo kodifikovanou metodiku učení jednotlivých parkurových technik. Jedná se spíš o ústně předávaný a preferovaný postoj k vedení tréninku jako takovému.

I přesto, že se lekce mohou velmi lišit, pokusím se zde ilustrovat, jak taková lekce parkouru může vypadat. K tomu může posloužit například následující úryvek z tréninku dětí ve věku 8-12 let v brněnské parkurové hale:

⁶³ Rozhovor z 4. 5. 2018b, k parkurovým tělocvičnám viz také oddíl Vnitřní parkour a umělé překážky

Po rozehrání si trenéři děti rozdělí na dvě skupiny a v nich se děti věnují v každé rozdílným úkolům a po chvíli se skupiny vystřídají. U úkolů se jedná většinou o nejrůznější varianty proběhnutí určitou trasou nebo překonání určitých překážek určitým způsobem. Trenéři komentují, ale moc se neuchylují k demonstracím jednotlivých skoků. Předávají spíše slovně vědomosti – to, jak provést daný prvek – než aby sami jednotlivé prvky názorně ukazovali. Z toho, jak se s dětmi baví, jakou v ně mají důvěru, je vidět, že nejde o první lekci. Zároveň se s nimi baví za použití parkourové terminologie. Proběhne také několik krátkých kol parkourové obdoby hry „na babu“. Po chvíli následuje volné skákání, kdy si děti v omezeném koutu haly mohou dělat, co si záměnou. Poté dochází ke strečinku a předání nějakých konkrétních rad a hodina je pryč a trénink končí. Trenéři se střídají a za necelou čtvrt hodinu začíná další trénink.⁶⁴

Kromě toho, že existují skupinové lekce parkouru, někteří parkuroví trenéři nabízejí i lekce individuální. U tohoto typu trénování, zaplatí zájemce 100 až 1000 korun za jednu lekci. Řada těchto lekcí necílí pouze na děti, ale i na potenciální jiné zájemce o parkour – např. lidi, kteří se chtějí účastnit „extrémních překážkových běhů“. Parkourista Petr například popisuje, jak na těchto lekcích může s jejich účastníky „dělat víc oldschool věci“, přičemž hned poté dodává, že „dětí chtějí dělat salta a vůbec neví, jaký to je viset hodinu v catleapu, jak jsme to dělali dřív my.“⁶⁵ Vymezuje se tak vůči převažující poptávce po trénincích ze strany dětí a prezentuje své individuální lekce jako způsob, jakým přiblížit zájemcům zkušenost, kterou měl s parkourem on sám v době svých začátků.

4.1.2 Workshopy a tábory

Lekce ale nejsou jedinými způsoby, jak probíhá trénink parkouru. Značně populární jsou také parkurové workshopy nebo tábory. V obou případech se jedná o jednorázové akce, které trvají jeden (workshopy) nebo více dní (tábory), cílené výhradně na děti. Zatímco tábory („campy“) se konají převážně přes léto jako obdoba běžných letních táborů jakéhokoliv druhu, workshopy probíhají prakticky celý rok. Jak workshopy, tak tábory cílí na ty zájemce, kteří si chtějí parkour vyzkoušet. Všichni organizátoři workshopů, se kterými jsem v průběhu výzkumu hovořil tvrdili, že značná část dětí, kteří se workshopu nebo táboru zúčastní u parkouru příliš dlouho nevydrží. Dle jejich subjektivních pozorování u parkouru existuje ale druhá skupina dětí – ti, kteří projevují o parkour zájem i jiným způsobem než tím, že se zúčastní workshopu – která se poté parkouru více věnuje, třeba i tím, že začne chodit v průběhu roku na vedené lekce.

Workshopy, tábory a lekce tak tvoří jakési tři úrovně, ve kterých dochází k předávání parkouru a ke komodifikaci trénování parkouru. Bylo by možné říct, že na nejzákladnějším

⁶⁴ Terénní poznámky z 4. 5. 2018

⁶⁵ Terénní poznámky z 17. 10. 2017 *catleap* je zavěšení za hranu překážky s nohama opřenými o její stěnu nebo také skok do tohoto zavěšení.

stupni stojí workshopy, které slouží primárně k tomu, aby si děti parkour vyzkoušely a „*aby je to bavilo a zároveň se něco naučily*“⁶⁶. Parkourista Petr říká, že také představují nejpoptávanější ze všech zde rozebíraných způsobů předávání parkouru. Organizace, které je Petr součástí, je pořádá prakticky každý druhý den. Workshopy tedy nejsou primárně o tom předat v krátkém čase co nejvíce zkušeností a know-how parkouristů a parkouristek, ale jsou prezentovány jako způsob, jakým si zájemci o parkour mohou vyzkoušet, jaký to je pocit dělat dané pohyby, přeneseně řečeno – dělat parkour. Zároveň ale celá řada trenérů, kteří mají s workshopy zkušenosti tvrdí, že to, co je prezentováno na workshopech, má k parkourové praxi, tak jak k ní oni sami přistupují, velmi daleko.

Parkouristé a parkouristky tak přistupují k workshopům jako k jakési kondenzované formě parkourového tréninku. Projevuje se to i na tom, jak samotný workshop probíhá. V tomto ohledu je zásadní místo, kde se workshop koná. Workshopy fungují tak, že skupina parkouristů a parkouristek nebo přímo jistá parkurová organizace si pronajímají tělocvičny po celé republice, dost často v školních nebo sokolských tělocvičnách v regionálních městech.⁶⁷ Trvají většinou 3 až 5 hodin a jejich cena za jednoho účastníka se pohybuje mezi 490–790 korunami.

Jakým konkrétním způsobem workshopy probíhají se pak liší (až na pár výjimek) pouze v drobnostech. Skupina parkouristů běžně dorazí na dané místo s předstihem a vytvoří z dostupného vybavení několik překážek („stanoviště“). Další běžný průběh workshopu popisuje parkourista Pepa následovně:

„[T]renéři tam přijedou (...) a domluvěj se, kdo co kdo bude mít na workshopy, protože tam je to rozdělený na stanoviště, abychom těm dětem dali od všeho trošku. Nemůžem je naučit všechno perfektně, ale tak, abychom je do toho nějak navedli. (...) Ale přijedou děti, udělá se registrace. Pak mírný seznámení, nějaká taková povídačka chvilková. (...) [D]alší je rozcvička, protože to jim pořád říkáme, že bez toho to nejde. Pak se nějak rozdělěj ... ani ne tak věkově, ale spíš podle toho, jak dlouho trénujou, tak se rozdělěj do nějakých skupinek, aby nebyl kluk, kterej trénuje dva roky a kluk, co ještě netrénoval, v jedný skupince. (...) Musíme jim v tomhle důvěřovat, co nám řeknou. Tak se nějak vyptáváme, kdo zvedne ruku, tak jde někam. A trenéři si pak rozdělí ty skupinky, každěj trenér jde někam a začnou [učit jednotlivé techniky podle stanoviště]. Jsou to většinou bloky po 45 minutách. (...) Záleží na tom, kolik je dětí, kolik trenérů a tak. Ty bloky [a děti na stanovištích] se točej. Trenér většinou bejvá na jednom stanovišti celej workshop.“⁶⁸

⁶⁶ Rozhovor z 16. 8. 2018a

⁶⁷ Nemusi tomu tak být vždy. V případě pražské organizace, která představovala ohnisko mého výzkumu, značná část workshopů probíhala v jejich vlastních parkourových halách.

⁶⁸ Rozhovor z 16. 8. 2018a

Jak Pepa poukazuje na důležitý poznatek, že „na ty workshopy vždycky přijdou děti, který člověk nikdy neviděl, vůbec neví, jak se chovaj a co uměj.“⁶⁹ Trenéři tak začínají s učením pokaždé nanovo. V praxi to znamená, že obsah workshopů je vždy téměř stejný. Soustředí se na základní parkourové techniky a dost často také na základní akrobatické prvky, o které je největší zájem. V souvislosti s tímto faktorem probíhá kritika oproti některým pořádaným workshopům.

„[Na workshopech pořádaných jiným parkouristou] ty děti jsou rádi, že tam natáčeš videa, ale těm dětem je to úplně k ničemu, protože stráví půl workshopu, že je někdo přetáčí do beka a ty děcka to pak stejně neumí.“⁷⁰

Jiní v tomto ohledu akcentují také přehnané navyšování kapacity těchto workshopů.

„Pak nám přijde do haly dítě, který je úplně vymletý a rodiče ho tam dali, protože workshopy těch lidí (...) stojej za nic, protože tam čekáš půl hodiny frontu, pak něco skočíš, čekáš půl hodiny frontu. Je tam deset trenérů na 200 dětí, což je šílenost. To se fakt nedá. A pak ho daj k nám a my si ho musíme zase převychovat.“⁷¹

Ono „převychování“ souvisí se zmínkami, že určité workshopy (nebo workshopy vedené určitým způsobem) mohou zabraňovat správnému pochopení toho, o čem parkour je. Právě to, že jsou tyto způsoby „předávání“ parkouru vyhodnoceny jako neadekvátní, a přesto jsou jistými aktéry komodifikovány je největším předmětem kritiky.

Posledním kategorií „předávání“ parkouru jsou tábory a kempy⁷². Tábory se odehrávají většinou v letních měsících a dle parkouristů a parkouristek na ně jezdí i část dětí, která se zúčastnila nebo nadále plánují účastnit workshopů. Přesná data v tomto ohledu si ale vedení táborů nevedou.

První kempy vznikaly již před mnoha lety a účastníci si na nich většinou hradili pouze ubytování a stravu. Po roce 2010 jich několik proběhlo, ale prý se jednalo o poměrně „komunitní“ akce. Například parkourista Roman vzpomíná ale na staré kempy i jako na velmi efektivní způsob zhuštěného tréninku. „[T]i co si prošli na nějakejch těch dřívějších kempech nějakou tvrdou disciplínou, tak si z toho odnesli něco do života nejen fyzicky.“⁷³ Parkourista Bleks zpomíná, že když jeden takový kemp spolupořádal, byl jeho záměr hnán „nadšením“.

⁶⁹ Rozhovor z 16. 8. 2018b

⁷⁰ Rozhovor z 4. 5. 2018b; „přetáčet do beka“ znamená s přidržováním otočit člověka do salta vzad, čímž dochází k simulaci tohoto pohybu.

⁷¹ Rozhovor z 16. 8. 2018b

⁷² „Tábor“ je používáno jako souhrnné označení pro všechny akce tohoto typu, zatímco názvy jednotlivých „táborů“ v sobě někdy zahrnují slovo „camp“ či „kemp“.

⁷³ Rozhovor z 13. 3. 2019

Roku 2012 proběhl první ročník kempu, který již byl organizovaný tábor pro širokou veřejnost. Poptávka po parkouru stále rostla a postupně rostl i počet letních táborů.

V průběhu svého výzkumu jsem navštívil dva letní tábory: Oba probíhaly ve velkých táborových střediscích s chatkami. Tato místa nepředstavovala prostor, který by byl bohatý na překážky a objekty, které by mohli parkouristé a parkouristky, užívat ke svému tréninku. Tento nedostatek organizátoři v obou případech kompenzovali umělými překážkami, složenými z dřevěných beden a trubkových konstrukcí.

Běžně jsou na těchto táborech 3 až 4 lekce parkouru denně, které trvají většinou něco okolo hodiny až hodiny a půl. Těmto lekcím říkají trenéři taktéž „workshopy“. Toto označení poukazuje na fakt, že tyto lekce probíhají běžně formou workshopu – tj. po areálu je rozmístěna řada stanovišť, u kterých jsou trenéři a učí zde jednotlivé techniky, přičemž děti jsou rozděleny do menších skupinek, z nichž každá cvičí u jiného stanoviště. Jeden z takových workshopů ilustruje následující ukázka:

Je chvíli po poledni a velké vedro. Jdu s Jendou a klukem, který se mi představuje jako Jáchym na stanoviště s „tyčkami“ a zábradlími a hrazdami. Děti se nejprve rozcvičí a pak vlastně celá hodina tréninku probíhá tak, že jim kluci vybírají trasy skrze konstrukci a děti po trase jí probíhají/proskakují. Jenda s Jáchymem jim sem tam dají nějaký individuální feedback k jejich provedení, sem tam řeknou: „Poslouchejte všichni...“ a řeknou a předvedou nějakou obecnější poznámku, kterou považují za důležitou. Někdy také názorně předvádějí, co po dětech chtějí. Většinu času spíše kontrolují, aby se dětem pohybujících se po konstrukci nic nestalo. Po hodině trenéři důrazně vyhlásují pauzu, ženou děti do stínu, kde děti svačí a jsou zkontrolování, zda dodržují pitný režim.⁷⁴

V tomto ohledu někteří vedoucí v případě táborů uznávají, že v průběhu táborů se děti nedokáží „naučit úplně všechno“. Ale například Albert vidí jejich přínos v tom, že se na nich zájemci o parkour „učí překonávat sami sebe“, což považuje v parkouru za zásadní schopnost.⁷⁵

V případě druhého tábora, který jsem navštívil a kde dělalo trenéry několik lidí spolupracujících s mnou sledovanou pražskou parkurovou organizací, docházelo k dělení na „tábor“ a „soustředění“. „Tábor“ bylo označení pro turnusy, které kromě aktivit spojených s parkourem v sobě zahrnovaly i řadu táborových her a dalších aktivit. Zatímco „soustředění“ bylo cíleno na děti a náctileté, kteří už se parkouru nějakou dobu věnují, mají větší zájem pouze o trénování a kteří to – dle slov hlavního vedoucího a parkouristy Jaromíra – „fyzicky vydrží“. „Soustředění je prostě pro ty, co fakt chtějí trénovat, co prostě chtějí jet na tábor a

⁷⁴ Terénní poznámky z 16. 8. 2018

⁷⁵ Rozhovor z 26. 7. 2018

*odnýt si odsud něco čistě tréninkovýho. (...) Já vidím, že [účastníci tábora] jsou vyflusaní už teď a kdyby se s nima trénovalo tak intenzivně jako s těma [na soustředění] minulej tejden, tak by to nezvládli a bylo by tu spoustu zranění.*⁷⁶ Dle dalšího z trenérů Jendy také „soustředění“ nabízejí jeho účastníkům „více svobody“, z důvodu „[a]by ten parkour nebyl zaseklej v tom, že teď musíš dělat tohle“, jako tomu je z důvodu bezpečnosti u „táborů“.

Soustředění tak mohou být určitým způsobem, jak se organizátoři táborů vyrovnávají s tím, že děti nehledají v této disciplíně nějaký prvek osobního rozvoje a neberou ohledy na „myšlenkovou“ složku parkouru. Jenda o tom hovoří takto: „Mám pocit, že fakt některý sem přijedou a ,chci umět backflip, protože je to cool a zbytek mě nezajímá.“⁷⁷

4.1.3 Trenéři

V průběhu výzkumu jsem neustále slýchal o navyšování kapacity lekcí a o nedostatku („dobrých“) trenérů. Tento nedostatek mohl být způsoben několika faktory. Trenéři jsou dle některých parkouristů špatně placení. „Dostávaj 200 na hodinu, a to je podle mě fakt minimum,“⁷⁸ popisuje podmínky u jednoho z největších zaměstnavatelů parkurových trenérů parkourista Marek. On i řada dalších prezentovala trénování parkouru spíše jako „příjemný přivýdělek“. Roman zas mluví o tom, že aby se uživil pouze trénováním, tak by nesměl mít jiné závazky jako školu nebo nějaké jiné zaměstnání a musel by trénovat každý den.⁷⁹

Bez ohledu na to, jak jsou trenéři placeni, je možné rozlišit tři skupiny trenérů. Jednu představují převážně brigádníci – parkouristé mezi 17 a 23 lety, kteří si parkourem přivydělávají, většinou při studiu. Pro některé je to navíc pouze jedna z mnoha způsobů přivýdělků. Trénování parkouru je pro ně jakýsi „bonus“ – je to možnost dělat něco, co je „baví“, čím si druhotně mohou vydělat nějaké peníze. Tento způsob argumentace jsem v souvislosti s tréninky zaznamenal mnohokrát. Parkour byl v tomto ohledu prezentován hlavně jako zábava, až druhotně jako práce.

Druhou pomyslnou skupinu trenérů mohou představovat trenéři, pro které představuje „trenérina“ zásadní náplň jejich času, pro některé i nejvýraznější zdroj obživy. Jedná se většinou o starší parkouristy a parkouristky, kteří se v určitém bodě svého života rozhodli, že

⁷⁶ Rozhovor z 16. 8. 2018a

⁷⁷ Tamtéž, *backflip* = salto vzad.

⁷⁸ Terénní poznámky 17. 4. 2018

⁷⁹ Rozhovor z 13. 3. 2019

se chtějí parkouru věnovat „na plno“. To ovšem neznamená, že by lekce byly jediným způsobem, jak si prostřednictvím parkouru tito parkouristé a parkouristky vydělávají peníze.

Třetí skupinou, kterou bychom na toto místo mohli zařadit, jsou outsideři – lidé, kteří vystupují na trénincích parkouru, ale nepochází z parkourového zázemí. Přestože učí na parkurových lekcích/táborech/workshopech, nevěnují se primárně parkouru, ale podobným pohybovým disciplínám jako breakdance, gymnastika, tricking. Do této skupiny by se mohla řadit poměrně pestrá škála lidí, kteří mají společného to, že se na ně organizátoři jakékoliv formy parkurových tréninků obracejí dost často právě kvůli zmíněnému nedostatku trenérů čili proto, že jsou „po ruce“. Nebo jde také o jednotlivce, kteří viděli v parkouru nějaký potenciál pro vlastní uplatnění.

Zástupci všech těchto analytických kategorií fenoménu vedených tréninků v mnoha případech vedli tréninky parkouru již předtím, než za to začali dostávat zaplacené či než si tím začali (při)vydělávat. Někteří parkouristé také začínali tím, že vedli tréninky zadarmo. Například Albert vzpomíná na to, jak s dalšími parkouristy ve věku 15-16 let vedli tréninky pod jedním týmem vedeným outsiderkou parkurové komunity. Albert ale popisuje, že to pro něj znamenalo cenné zkušenosti a že se tak naučil zodpovědnosti.

Trénovat děti – ať již na lekcích, táborech či workshopech – nemůže jen tak někdo. Existují určitá kritéria, která omezují to, kdo může jako trenér působit. Tato kritéria bychom mohli rozdělit do dvou skupin. První představují ta, která určují vlastnosti (dobrého) trenéra parkouru pro zaměstnavatele. Do druhé skupinu můžeme zařadit ta kritéria, která na sebe uplatňují sami parkouristé a parkouristky. V tomto případě je třeba zmínit, že celá řada trenérů parkouru nemá žádného zaměstnavatele, ale pracují sami na sebe.

V průběhu výzkumu jsem hovořil jen s několika lidmi, kteří představovali zaměstnavatele trenérů. Někteří z nich navíc ještě byli sami (většinou starší) parkouristé, kteří vedli své vlastní firmy/společnosti na trénování parkouru. Z hlediska těch, kteří nebyli členy parkurové komunity se dost často jednalo o jednoduché pravidlo, že ten, kdo dělá parkour a umí to s dětmi jej může i trénovat. V některých případech, když parkouristé zmiňovali, jak se k práci trenéra dostali, zdůrazňovali, že jejich zaměstnavatelé neměli dobrou představu, *co* to parkour je a *o čem* je. Z pohledu parkouristů a parkouristek se lidé „zvenčí“ parkurové komunity prezentovali v mnoha případech, jakože chtějí parkouristům pomoci, nabídnout jim často určité zázemí nebo možnost zaštitění (např. vlastní živnosti nebo trenérskou licenci) vedených lekcí.

Zásadní důraz na to, aby to trenéři „uměli s dětmi“, je patrný i u zaměstnavatelů-parkouristů⁸⁰. Pod tímto pojmem si každý představí něco trochu jiného. Lze z toho ale usoudit, že lidé nabízející tréninky parkouru si jsou dobře vědomí, že poptávka po parkouru přichází zejména od dětí, nebo přesněji od jejich rodičů.

U všech tří typů „předávání“ parkouru, které jsou zde popsány, hraje určitou roli diskuse o trenérských licencích⁸¹. V případě parkourové organizace, jejíž členové a spolupracovníci tvořili základní aktéry mého výzkumu, je u lekcí vždy nutné, aby byl přítomen jeden trenér, který má trenérskou licenci. Dle některých trenérů to tak ale v praxi vždy není. Někteří parkouristé, jako třeba Bleks, tvrdí, že se chystají v budoucnu si licenci udělat, protože mají pocit, že by to vylepšilo jejich pozici na trhu. Navíc získání licence v duchu parkourového důrazu na sebe-disciplinaci prezentují jako jistou osobní výzvu hodnou překonání.

4.1.4 Výuka skoků

Výše jsem popisoval různé způsoby, jakými učení se parkouru vstupuje do stavu komodity. Důležité je poznamenat, že provozování workshopů, táborů a lekcí jde ve většině případů ruku v ruce. Podle údajů, které mají parkouristé k dispozici a toho, co tvrdí, si řada dětí parkour nejprve „vyzkouší“ na workshopu nebo táboře a až poté se přihlásí na lekce.

To, co je zde směřováno a co minimálně pro skupinu zájemců o parkour představuje adekvátní (a dost často jediný) způsob, jak trénovat parkour, je ale jinými aktéry zpochybňováno a kritizováno. A to často i těmi, kteří se ve vedení lekcí přímo angažují. Někteří parkouristé například tvrdí, že parkour „se učí sám“ a není třeba chodit na lekce. Například parkourista Honza toto uvádí jako důvod, proč by se ani „předáváním“ parkouru nechtěl živit. Parkourista Bleks tvrdí zase toto:

„Ale už jenom podstata parkourového kroužku – pokud to není opravdu fakt dobrý (...) – je vlastně proti základní myšlence toho, že člověk by si na to měl přicházet sám.“⁸²

Pokud se ptáme, jaké by byly lekce („kroužky“), které by Bleks a další považoval za „fakt dobrý“, narážíme na problém autenticity. Parkourista Michael mluví o tom, že hala, kde probíhají lekce parkouru, žije ze „zjednodušeného parkouru“.⁸³ Takový parkour je dle Michaela zaměřený na to, „co je vidět“. Pro Michaela, Blekse a další parkouristy či

⁸⁰ Zatímco parkouristek mezi trenéry několik je, na úrovni zaměstnavatelů nebo na úrovni managementu parkourových společností nefiguruje jediné ženské jméno.

⁸¹ Viz oddíl Prodávání sportu

⁸² Rozhovor z 4. 5. 2018a, pasáž zvýrazněna výzkumníkem

⁸³ Rozhovor z 21. 5. 2018

parkouristky, je parkour disciplínou s hlubším přesahem. Když mluví o parkouru, nemluví pouze o tom, co dělají, o skákání. Mluví i o tom, jak parkour ovlivňuje i jejich osobní životy a osobní rozvoj.

V mnoha případech, se kterými jsem se setkal, parkouristé a parkouristky prezentují lekce jako prostředek k tomu, aby mohli zájemcům o parkour (tj. hlavně dětem) ukázat, že parkour nejsou jen salta, kterými se člověk může chlubit před kamarády. „*[M]y se je snažíme naučit, že je to trochu složitější.*“⁸⁴ Jinými slovy, snaží se hledat způsoby, jak i v komodifikovaném trénování parkouru zdůrazňovat jeho hodnoty.

Parkouristka Květa zas v tomto směru prezentuje parkour jako „výchovnou záležitost“. Zároveň u tréninku „správného parkouru“ klade důraz na onu *disciplinovanost*. Květa s nadsázkou odpovídá na otázku po průběhu tréninků:

„[M]y jsme si je vychovali. My je prostě šikanujem – docela krutě. (já se směju, ona pokračuje s vážnou tváří) Ne, to prostě nejde – nemůžeš mít bordel na tréninku a oni začnou dělat něco, co nemaj. (...) Prostě z bezpečnostních důvodů, kdo dělá bordel, tak jde do šatny.“⁸⁵

Ona *bezpečnost* je v případě komodifikace tréninků také důležitým kritériem. Albert – jeden z generace mladších parkouristů, který vede kroužek parkouru kousek za Prahou – mluví o vedených parkourových kroužcích takto:

„Myslím, že ty kroužky jsou celkově dobrá věc. Protože, když se člověk [parkour] učí z YouTube, tak tam ty skoky vypadaj jednodušeji, než když si člověk na to místo sám stoupne. A je lepší tam mít někoho, kdo mu řekne: ‚Teďka to nedělej, teďka to není dobrý.‘“⁸⁶

Tréninky jsou často inzerované v souvislosti s bezpečností. Parkour je tak v souznění s laickým (dalo by se říci rodičovským) pohledem na tuto disciplínu, prezentován jako něco nebezpečného, co k tomu, aby bylo provozováno vyžaduje správný, disciplinovaný trénink. V tomto ohledu se jedná o častou strategii, kterou aktéři na parkourové scéně používají k inzerování workshopů a zejména vedených lekcí.

Tento přístup vyvstává zejména v kontrastu s tím, jak o parkouru (zejména starší) parkouristé a parkouristky v obecné rovině hovoří. Tehdy totiž zdůrazňují, že parkour *není* nebezpečný a že oni sami si při „skákání“ nepřipadají vystavováni nějakému riziku (srov. Kidder 2017). Parkouristé a parkouristky také na jednu stranu zdůrazňují, že by si na to měl „každý přicházet sám“ a na stranu druhou v tomto ohledu obhajují tréninky jako velmi nápomocné.

⁸⁴ Rozhovor z 21. 5. 2018

⁸⁵ Rozhovor z 4. 5. 2018b

⁸⁶ Rozhovor z 26. 7. 2018

Tyto rozpory v tom, v jakých termínech se o parkouru a parkourových trénincích hovoří, se zdají pramenit právě z procesů komodifikace a sportizace. Jak dochází k postupné institucionalizaci parkourových tréninků jako základního způsobu, jakým se začátečníci (a jejich těla) seznamují s parkourem a zároveň se vstupováním tréninků do stavu komodity, proměňuje se i kontext samotného provozování parkouru.

Zároveň je zmíněná strategie, v rámci které dochází ke komodifikaci parkouru, používána jako prostředek vymezení proti jiným aktérům provozujících parkourové lekce. Způsoby, jakými tito aktéři tréninky provozují a vůbec to, jak prezentují své porozumění parkouru jako disciplíně, jsou napadány jako nedostatečné a omezující. Některým konkrétním aktérům je v tomto ohledu přikládán podíl na utváření poptávky po parkouru, zejména tím, v jakém světle jej ukazují na internetu.⁸⁷

Kromě toho, že se určití aktéři vymezují proti jiným na základě toho, jak parkour reprezentují, na zcela praktické rovině jsou cílem kritiky také způsoby, jak parkour „předávají“. V souvislosti se v parkouru tolik vyzdvihovanou svobodou je kritizovaná například nedůsledná nebo naopak přílišná disciplinovanost některých trenérů.

Přestože se jednotlivá uskupení parkouristů vedoucí tréninky, workshopy a tábory v lecčem proti sobě vzájemně vymezují, v zásadě panuje shoda na tom, že v případě lekcí by mělo docházet k předávání určitých hodnot, které si trenéři pojí s parkourem jako takovým. Na čem se poté parkouristé neshodnou tolik jako na hodnotách samotných, je *jakým* způsobem je předávat – čili jak má vypadat trénink parkouru ve fázi komodity. Jak jsem se pokusil popsat, narážejí na problém, že některé z výše rozebraných hodnot jsou velmi obtížně prosaditelné v rámci vedených lekcí. To jednak z důvodu očekávání zájemců o parkour, jak popisuje parkourista Roman, když srovnává to, jak trénoval on sám, když začínal a jak trénuje s dětmi, když vede trénink:

„Když pak přijdem do haly, tak to fakt nejde udělat tímhle tím způsobem ,dělejte si, co chcete a jestli chcete, tak se ke mně přidejte a budeme trénovat nějaký posilování na schodech,‘ protože už je to nějakým způsobem zaplacená vedená lekce, ti lidi maj očekávání nějakýho výsledku, že to dítě se něco naučí a zároveň je to bude bavit.“⁸⁸

⁸⁷ Viz oddíl Spektakulární komodita

⁸⁸ Rozhovor z 13. 3. 2019

Výstižně tento problém ilustruje také Albert vedoucí lekce pod záštitou youtubera-parkouristy Tonyho:

„Uprímně u tréninků je docela těžký říct, že je to svoboda pohybu (pousmání), protože ten trenér sám řekne, co budou [dětí] dělat. Není to tak, že by si oni mohli prostě říct: ‚ok teďka půjdem tohle a tohle.‘ Přímo u toho trénování dětí jde o to, že parkour je spíš takový ... jak to říct ... překonávání sám sebe, [v závislosti] na [práci] toho trenéra.“⁸⁹

Během komodifikace trénování parkouru dochází tedy k vyjednávání určité podoby této disciplíny, která často není přímo v souladu s parkourovými hodnotami. Ani však neexistuje naprosto odděleně od nich, protože je na ony hodnoty v průběhu tohoto vyjednávání neustále odkazováno. Výstižně to popisuje Roman, který říká, že je třeba dostat do lekcí parkouru nějaký řád a disciplínu, ale „zároveň začít je okřikovat na tréninku může být proti tomu původnímu spiritu.“⁹⁰ Příkladem snahy o zkombinování parkourových hodnot s vedenými tréninky mohou být instrukce, které Bleks a ostatní trenéři dostali od jiných parkouristů, kteří je zaměstnávají:

„[Jeden známý parkourista] se zmiňoval, když jsme měli trenérskou schůzi, že tréninky, ať zůstanou fyzickou aktivitou, ale ať to má i přesah. Že naším úkolem – těch trenérů – není jen ty děcka naučit beko, ale že tím úkolem je vést je k tomu být lepšími lidma. To si myslím, že je ultimátní cíl parkouru.“⁹¹

Zda parkourové lekce, workshopy a tábory opravdu pomáhají lidem začínajícím s parkourem dosáhnout toho, aby se stali „lepšími“, není otázka pro tuto práci. Pokud bych ale měl popsat to, jak parkouristé a parkouristky interpretují dopady existence vedených tréninků parkouru, pak musím konstatovat, že převládá právě tento pozitivní přístup s důrazem na „zlepšení“. Toto „zlepšení“ zmiňují parkouristé a parkouristky jak v souvislosti se svými osobními dovednostmi a zkušenostmi (ať již jsou trenéry nebo trénovanými), ale i v rámci již zmíněného důrazu na „vývoj“ celé disciplíny. Jak to popisuje parkourista Erik dělající trenéra na jednom parkourovém táboře a vedoucího na trénincích v Teplicích, parkouru se začalo věnovat víc lidí a dělají ho lépe. To zejména v tom smyslu, že začátečníci trénující na lekcích rychleji „progresují“⁹² a trénují víc bezpečně.⁹³ Parkouristé a parkouristky také prezentují zejména parkourové lekce jako prostředky dosažení větší efektivity trénování. Toho je docilováno hlavně tím, že někdo trénink řídí, udává řád. Patrně i na základě tohoto impulsu vznikaly také první české knihy o parkouru, popisující parkourovou metodiku, zaměřenou na to, jak se mají učit jednotlivé techniky.

⁸⁹ Rozhovor z 26. 7. 2018

⁹⁰ Rozhovor z 13. 3. 2019

⁹¹ Rozhovor z 4. 5. 2018a, beko = backflip = salto vzad

⁹² tj. rychleji se učí novým technikám a obecně zlepšují v jejich provedení

⁹³ Terénní poznámky 26. 7. 2018

V tomto ohledu je skutečnost, že se za takové tréninky platí, důležitým krokem k jejich institucionalizaci. Jinými slovy, parkour se tak stává (zejména z pohledu veřejnosti) něčím oficiálním. Lekce, tábory a workshopy jsou prezentovány jednak jako reakce na poptávku, ale ve velké míře také jako způsoby, jak parkouristé a parkouristky mohou korigovat to, jak parkouru bude rozuměno. K tomu samozřejmě dochází na úkor toho, že celý parkour ztrácí svůj status městské alternativní disciplíny⁹⁴.

Aktéři působící jako trenéři mluví o určitém balancování toho, aby zůstali věrní jejich představě o parkouru, kterou chtějí předat a toho, co si žádá poptávka – rychlé a bezpečné naučení co nejvíce parkourových technik. „[To, čemu se věnuji, je] výuka a předávání sportu, kdy se snažím zachovat nějaký starý hodnoty ale dělat je nějakou novou formou – tím, co je dneska, když řeknu, sexy,“ říká Tobiáš – parkourista a manager firmy provozující parkurové lekce, workshopy a tábory prakticky po celé republice.⁹⁵

Právě to, co je „sexy“, je největším předmětem sporů na české parkurové scéně. Pokud použijeme Tobiášovu terminologii, je otázkou, jak jde tato „sexy“ forma dohromady s oněmi starými hodnotami? Hlavně na této problematice staví kritika, kterou někteří aktéři adresují táboreům a workshopům pořádaným Tobiášovou společností. Je nutné zde mít na paměti, že jen velmi málo aktérů, od kterých tato kritika zaznívala, měla s oněmi tréninky přímou zkušenost. Informace o tom, jak vypadá trénování parkouru u jiných, přijímají parkouristé a parkouristky většinou pouze z doslechu nebo z videí prezentovaných na internetu. Často se oháněli také tím, co jim říkali rodiče, jejichž děti vyzkoušely více lekcí či workshopů pod vedením různých trenérů.

Jelikož jsou účastníci tréninku hlavně děti, z nichž valná část trénuje pouze na vyhrazených lekcích nebo se věnují parkouru jen účastní na workshopech, utváří se okolo jednotlivých poskytovatelů parkourových tréninků určité komunity zákazníků. Parkour zde probíhá na linii trenéři-děti a v rámci parkourově ne-autentických prostorů tělocvičen a hal.

Můžeme tak pozorovat i využívání výše popsaného vymezení proti ne-autentičnosti jistého (konkurenčního) předávání parkouru k další komodifikaci. V případě mé pražské organizace, lze tento postoj vyjádřit v souvislosti s tím, v jakém duchu sami její členové vedou lekce a workshopy. Poptávku po parkouru popisují jako vyvolanou parkouristy-youtubery a jejich

⁹⁴ Což může být reprezentováno také částečným přesunem parkouru z ulic do hal, viz oddíl „Vnitřní parkour“ a umělé překážky

⁹⁵ Rozhovor z 8. 2. 2019, zvýraznění výzkumníkem

počinání – do kterého zahrnují i vedení lekcí, workshopů a táborů – považují za směrované vidinou zisku. Zdůrazňují, že tyto aktivity absentují hodnoty parkouru, které aktéři zmíněné organizace považují za zásadní – jmenovitě zodpovědnost a respekt k okolí. Ke komodifikaci tréninků, které sami vedou, tak členové oné organizace většinou přistupují, jako k tomu, že záměrně vytvářejí konkurenci k reprezentaci parkouru, kterou považují za nesprávnou a neautentickou.

Spíše než na rovině toho, jak je parkour předáván, se přístupy k vedení tréninků liší spíše tím, co řada parkouristů nazývá „přidanou hodnotou“ parkouru. Pod tu často řadí výše rozebrané hodnoty, které parkouristé a parkouristky nacházejí ve svém běžném tréninku a které také často vyjadřují s tím, jak provozování parkouru zasáhlo do jejich osobního rozvoje. Ovšem je také zdůrazňována obtížnost předávání této „přidané hodnoty“ a to zejména její předávání dětem. Zmínění parkouristé mluví o tom, jak u trénování malých dětí v tomto ohledu nenachází odezvu, a proto by raději směřovali svou pozornost k tréninku starších zájemců o parkour. U nich mají pocit, že by ona „přidaná hodnota“ mohla být „předávána“ jednodušeji. V tomto směru popisují, že by „přidaná hodnota“ mohla v budoucnu být tím, co v parkouru noví (dospělí) zájemci hledají. Naznačují, že právě její předávání by mohlo být samo o sobě předmětem komodifikace.

To, co zde je skutečně předáváno, poptáváno a co zde vstupuje do stavu komodity, je tedy zejména jakési základní pohybové know-how, které je poptávajícími často interpretováno jako podstata provozování parkouru. Nicméně i sami trenéři, nositelé tohoto know-how, považují onu komodifikaci dost často spíše za redukci nežli za zhuštění pohybů a vědomostí, jež tvoří základ jejich disciplíny.

4.2 Značka Parkour

Je až s podivem, jak často je vznik nějakého parkourového týmu spojen s výrobou a prodejem oblečení určeného k využití při trénování parkouru. Jedná se o tepláky, mikiny, trička, čepice, ale i ponožky, nákrčníky, batohy, boty a další drobné doplňky – všechny tyto produkty na sobě nesou označení, že se jedná o „parkourové oblečení“.

Ačkoliv k parkouru není třeba žádného speciálního vybavení, je parkour přesto lidmi, kteří se mu věnují i veřejností, často spojován s určitým druhem oblečení – zejména s volnými tepláky. Toto oblečení je i mnohdy stereotypizováno, jak jsem se i já přesvědčil, když jsem vstoupil na parkourový spot mezi skupinku parkouristů a jeden z parkouristů se mi s nadsázkou vysmíval: „*Jaktože máš kraťasy? Nevíš, co se nosí na parkour? Volný tepláky.*“⁹⁶

Oblečení, které je prodáváno jako „parkourové“ většinou splňuje toto základní kritérium „volnosti“. „*[D]ěláme věci, který jsou použitelný na parkour, to znamená, že když děláme kraťasy nebo tepláky, tak všechno to musí být z pružné látky, která nebrání pohybu,*“ říká Bleks, který stojí za jednou parkourovou značkou.⁹⁷ Toto kritérium se ale nezdá být důvodem, proč si lidé parkourové oblečení kupují. Zmapovat s určitou přesností, co vede kupující obecně k pořizování parkourového oblečení by bylo nad rámec této práce. Zde se soustředím spíše, jakou roli hraje, že je oblečení prodáváno.

Parkouristé⁹⁸, kteří v průběhu mého výzkumu organizovali produkci takového oblečení, tvrdili, že podněty k jeho výrobě byly dosti spontánní. Častým argumentem byla „přirozenost“ tohoto konání. Opakovala se tvrzení, že se založením týmu nebo nějaké organizace si udělali něco, čím by mohli veřejně vyjádřit sounáležitost a prezentovat se. Údajně výroba někdy také vycházela z vlastní potřeby. Dva parkouristé, kteří se věnovali komodifikaci oblečení, hovořili o tom, že se jejich týmové oblečení postupně zalíbilo i lidem mimo tým, což je vedlo k produkci většího objemu a k umístění těchto produktů na trh. V dalším případě parkourový tým produkoval oblečení od samého začátku již se záměrem jeho prodeje veřejně.

⁹⁶ Terénní poznámky z 10. 4. 2018

⁹⁷ Rozhovor z 4. 5. 2018a

⁹⁸ V případě parkourového oblečení je v tomto bodě záhodno mluvit pouze o parkouristech, neboť jsem nepřišel na jediný případ parkouristky, která by se podílela na produkci či designování oblečení. Přičemž ale parkourové značky vyrábějí i oblečení pro ženy.

Parkouristé však sami oblečení nevyrábějí. Většinou se věnují jen jeho designování a prodeji. K výrobě využívají menší textilní podniky nebo soukromníky s dostupnými technologiemi. V průběhu jsem se snažil dozvědět, co přesně prodávané oblečení činí parkourovým. Nedostávalo se mi ale jasnější odpovědi nežli toho, že se jedná o oblečení vymyšlené parkouristy pro parkouristy.

Je nutné však zmínit, že některé značky parkourového oblečení toto zaměření pouze na parkouristy a parkouristky přesáhly a začaly se prezentovat zkrátka jako značky pro volnočasové aktivity, i když za nimi stále stojí hlavně parkouristé. Nebo se pod některými značkami začaly prodávat i věci, u nichž je spojení s parkourem nasnadě – například kšiltovky nebo batohy. Na jejich designu ani na látce, ze které jsou vyrobeny, nemůže být ilustrován prvek „pružnosti“ či „volnosti“. Jen těžko lze zařídit, aby při několika rotacích ve vzduchu kšiltovka držela na hlavě. Jen obtížně najdeme takový parkourový batoh, který by udržel věci v něm uchovávané neporušené i po provedení kotoulu a zároveň by stále parkouristovi umožňoval volný pohyb.

Jejich označení jako „parkourové“ tedy patrně nepramení z toho, že by toto oblečení mělo nějaké výrazné a pro parkour specifické vlastnosti. Spíše se zde zdá být důležitý fakt, že tyto produkty jsou komodifikovány *prostřednictvím* parkouru a že jsou tyto značky asociovány s konkrétními parkouristy/parkouristkami. Kromě toho lze tedy říci, že toto oblečení je ještě spojované s hodnotami, které parkourové značky a týmy považují za důležité. To se lépe, než na zvoleném materiálu projevuje v designu a způsobu prezentace jednotlivých produktů. Bleksova značka se prezentuje ne pouze jako značka, ale jako „*symbol ukazující náhled na život*“. Tento náhled klade důraz na „*individualitu*“ a „*nezávislost*“. ⁹⁹ Bleks popisuje, že každá vydaná sada oblečení má určité téma, které se projevuje na popiscích na e-shopu, na názvech jednotlivých produktů či jejich prezentaci ve videích.

Jelikož je celá světová parkourová scéna silně zaměřená na svou prezentaci online, prodej oblečení probíhá ve většině případů přes e-shopy. Mnou sledovaný tým parkouristů ale využívá k prodeji oblečení kromě e-shopů také vstupní prostory svých parkourových hal. A v jednom případě jsem narazil i na existenci kamenného obchodu, který byl spojený s prodejem zahraničních značek parkourového oblečení a předmětů spojených s YouTube kariérou majitele onoho obchodu.

⁹⁹ Rozhovor z 4. 5. 2018a

Jednotlivých parkouristů, kteří se takto v produkci oblečení angažují není mnoho. Parkouristé Petr a Bleks patří mezi ty, kteří berou většinu organizace výroby a designu ve svých týmech či organizacích na sebe. Oba v tomto směru zmiňují, že oblečení je jejich hobby, kterému by se rádi věnovali, i kdyby nebylo spojeno s parkourem. „*Já mám prostě rád hadry,*“ říká Petr.¹⁰⁰ V tomto směru lze interpretovat výrobu oblečení stejně jako parkour samotný jako určitou formu sebe-realizace. Bleks v tomto ohledu popisuje současné fungování jím vedené značky parkourového oblečení:

„[D]ěláme [oblečení] napůl jako hobby a napůl profesionálně, to nám umožňuje takový v uvozovkách rodinný fungování. Víc spolu komunikujeme, máme společně různé akce a tak. (...) Je to víc osobní.“¹⁰¹

Tento Bleksův popis toho, jak přistupují obecně k vedení značky svého parkourového oblečení budí dojem, že produkce a prodávání oblečení je do jisté míry komunitní záležitostí.

Na skutečnost, že nakupování určitého oblečení a jeho následné nošení – respektive „skákání“ v něm – je znakem určité příslušnosti k určitému týmu nebo určité skupině parkouristů, poukazuje i fakt, že oblečení je na elementární úrovni používáno k rozlišování například účastníků táborů a vedených lekcí. Oba následující příklady jsou jakousi kritikou ostatních parkouristů cílenou na počínání parkouristy Tonyho, o jehož pozici na české scéně bude ještě řeč.¹⁰² Nicméně pro parkouristy – v obou případech se jedná o trenéry – představuje oblečení jakýsi náznak toho, jak děti nosící oblečení přistupují k parkouru.

*VZ: „A stává se vám, že sem [na tábor] přijedou a ptaj se, jestli tady není Tony?“
Jenda: (přikývnutí) „Normálně hledej oblečení [Tonyho značky].“¹⁰³*

V druhém případě byl hovor veden o působení na parkourových lekcích a oblečení bylo použito zcela mimoděk jako způsob distinkce.

Marek říká: „Nesnažíme se jim nějak násilně změnit názor, ale bavíme se o těch věcech a necháváme je, ať jim samotnejm dojde, co ukazuje špatně. Většinou to funguje, protože zjistěj, že ostatní Tonyho vnímaj jinak a třeba na něj změněj pohled.“ Dodává, že „třeba potom přestanou nosit Tonyho tepláky a začnou nosit nějaký normální.“¹⁰⁴

Paní Sluníčková, která vede tréninky nedaleko za Prahou, přirovnává při diskusi o parkourovém oblečení, které si účastníci jejích lekcí mohou zakoupit, toto oblečení k „dresu“.

¹⁰⁰ Terénní poznámky z 30. 9. 2017

¹⁰¹ Rozhovor z 4. 5. 2018a

¹⁰² Viz oddíl Spektakulární komodita

¹⁰³ Rozhovor z 16. 8. 2018a

¹⁰⁴ Terénní poznámky z 17. 4. 2018

„Ono je to i pro ty děti, že kopou za [jeden] tým. Díky tomu se naučej vnímat to poslání, proč jsou tady, že je to tým a že je to spojuje. [Je] to jako když jdete do klubu, když hrajete fotbal za Slávii, tak tam taky nosíte spartánskej dres.“¹⁰⁵

Pokud se mám držet této interpretace, může parkourové oblečení jako „dres“ označovat „atlety“ věnující se dané aktivitě. Při svých spontánních návštěvách spotů, které lze považovat za místa, kde je možné vidět, jak parkour probíhá v praxi, jsem si všiml, že velká část z parkouristů trénuje v oblečení od parkourových značek. To platilo jak pro mladší parkouristy a parkouristky, tak pro starší. Ovšem nelze říci, že by snaha odlišit by byla hlavním zájmem parkouristů a parkouristek, při nakupování oblečení. I samotné oblečení lze na první pohled jen těžko odlišit od jakéhokoliv jiného druhu oděvů. Stále je to spíše samotná aktivita provozovaná v daném oblečení, co odlišuje parkouristy a parkouristky z většinové společnosti.

Nicméně pořizování parkourového oblečení utváří určité hranice mezi týmy a jejich příslušníky. Na této úrovni lze zaregistrovat vymezení proti rozdílnému pojetí parkourových hodnot. Oblečení někdy přímo vyjadřuje hodnoty, které parkouristky a parkouristé své disciplíně přisuzují. Příkladem toho může být reakce na vydání trička s nápisem „Traceurs fuck the rules“¹⁰⁶ jedním parkourovým e-shopem. Na toto tričko zareagovala jiná parkurová značka tím, že vydala tričko s nápisem „Traceurs respect the rules“. „Z mé strany to neměl být nějaký osobní útok nebo tak, ale prostě vyjádření, že my se prostě ty pravidla snažíme respektovat. Nebo chápeme, že určitý věci jsou tak jak jsou z určitých důvodů, což se prostě týká těch pravidel ve společnosti.“¹⁰⁷ říká Bleks, který stál u vzniku druhého trička. Je zde tedy patrný ideový rozkol na úrovni parkourových komodit. I když svým způsobem obě trička zastupují určité hodnoty, které parkouristé a parkouristky zastávají jako „hodnoty parkouru“, rozpor je v tom, které hodnoty a jak je možno prosazovat prostřednictvím komodifikace parkourového oblečení.

I s ohledem na výše popsanou kauzu, tak bývá vlastní oblečení považováno za jakýsi znak ustanovení týmu. „Měli jsme i týmový trika, takže jsme na to dbali, no,“ říká jeden z parkouristů¹⁰⁸, když hovoří o tom, jak zakládal tým s kamarády. Ten samý parkourista dále zdůrazňuje právě organizování výroby a prodej trik (v tomto případě zaměřený údajně spíše

¹⁰⁵ Rozhovor z 11. 2. 2019

¹⁰⁶ *Traceur* je jiné označení pro parkouristu, které se stále poměrně často používá. Důvod proč s ním neoperuji v této práci je popsán ve vysvětlivce 2.

¹⁰⁷ Rozhovor z 4. 5. 2018a

¹⁰⁸ Terénní poznámky z 26. 7. 2018

na kamarády než na širokou veřejnost) jako o něčem, co potvrzovalo status skupiny jako týmu, který se podílel i na komodifikaci lekcí.

Je třeba totiž zmínit, že i v případě oblečení se projevuje – stejně jako u způsobů trénování parkouru – určitá orientace na poptávku ze strany dětí. Řada parkourových e-shopů má vyloženě dětské varianty oblečení. Zvláště u oblečení, které nosily děti, které jsem během výzkumu potkal, se spíše než orientace na parkourové značky, projevovala orientace na sebe-označení oblečení jako „parkourového“. To například prostřednictvím nápisů Parkour nebo s obrázky siluet provádějících parkourové techniky. Takové kusy oblečení nejsou mnohdy ani vyráběny parkourovými týmy či značkami, ale firmami mimo parkourovou scénu. I v designu a vlastnostech je znatelný rozdíl. Zatímco oblečení produkované parkourovou komunitou se většinou soustředilo na to, aby reprezentovalo daný tým a bylo možné se v něm volně pohybovat, onen druhý typ oblečení akcentoval spíše fakt, že parkour je trend. Parkourista Pepa na svých lekcích reagoval na náramky patřící k tohoto druhu oblečení takto:

„To je hrozný. Koukal jsem kolik by to stálo, kdybych si takový nechal udělat a výrobní cena je pár korun. A v tom balení jich je kolik? Pět? (rozhodí ruce) Hrozně předraženy. A ani to není hezký. Je na tom napsáno jen ‚Parkour‘“ Jeden z přítomných kluků se přihlásí a ukazuje, že takový náramek má. Po několika minutách, když se debata rozpustí přijde k tomuto klukovi další, zhruba stejně starý a říká: „Hustý. Ten chci taky!“ a ukazuje na náramek.¹⁰⁹

Na předchozí ukázce je patrný rozpor v tom, jak obecně chápou toto parkourové oblečení děti a jak mu rozumí Pepa jako zkušenější parkourista. Pepa sám vlastní několik kusů oblečení od jedné parkourové značky. Na žádném z těchto kusů není poznat, že se jedná o parkourové oblečení, pokud člověk nezná logo a název příslušné značky. Toto oblečení Pepa nazývá jako „parkourové“, vymezuje se ale proti příliš explicitnímu spojení slova „parkour“ a oblečení k parkouru určenému. Výše zmíněný případ se týká značky oblečení založené parkouristou-youtuberem Tonym, o kterém další parkouristé říkají, že „už nedělá parkour“.¹¹⁰ Tuto metodu využívají někteří výrobci oblečení, jejichž produkty jinak nemají s parkourem žádnou souvislost¹¹¹. Jedná se ale o častý způsob, jak se na parkouru chtějí (z pohledu parkouristů a parkouristek) „přiživit“ společnosti „zvenčí“.

Hlavní kritika zmíněných náramků a dalších produktů se týká zejména toho, že „jsou předraženy“. Podobné náramky, podle toho, co říká parkourista Petr, jsou pro parkour poměrně typické – parkouristé je nosí, někteří dokonce sbírají. Cena těchto konkrétních

¹⁰⁹ Terénní poznámky z 30. 9. 2017

¹¹⁰ Viz následující oddíl Spektakulární komodita

¹¹¹ Například výrobce oblečení s potiskem Dyvoky (Dyvoky nedatováno)

náramků není ale kritizována, protože je vysoká, ani kvůli tomu, že by představovaly nějaké unikátní zboží. Tato kritika se zdá pramenit spíše z toho, že komodifikace těchto náramků cílí na děti jako na hlavní zájemce o parkour v současné době.

Parkouristé a parkouristky si kupují parkourové oblečení proto, že je vhodné pro parkour a aby vyjádřili spíše podporu nežli přináležitost danému týmu nebo značce. Kupují tyto produkty údajně proto, že se jim líbí a mohou v nich „skákat“. Až to, že se v něm provozuje parkour, že toto oblečení nosí parkouristé a parkouristky, z něj činí oblečení „parkourové“. Zato některé oblečení a doplňky nabízené dětem jsou firmami prezentovány jako něco, čehož zakoupením je možné vyjádřit přináležitost k parkouru vůbec. Jakoby nošení parkourového oblečení pro ně bylo zásadní součástí definice této disciplíny. Což je něco, proti čemu se parkouristé stejně jako např. surfaři (srov. Wheaton 2005) vymezují.

Navíc se zde dostává do hry, že „parkourové“ oblečení prodává někdo „zvenčí“ či mimo komunitu – v případě oněch náramků někdo prakticky komunitou vyloučený. Vlivem rostoucího zájmu o parkour se patrně řada firem chtěla svézt na vlně tohoto zájmu. Takové oblečení podle parkouristů a parkouristek nelze označovat jako „parkourové“. Pro děti a nově příchozí do parkouru se ale tato hranice mezi autentickým oblečením a ostatním může velmi snadno stírat a patrně k tomu také dochází.

Pokud se zaměříme pouze na druh oblečení, u kterého podněty k jeho produkci vycházely z parkourové komunity, měli bychom zmínit také *sponsoring*. Značky, za kterými stojí parkouristé a parkouristky, běžně sponzorují jiné parkouristy a parkouristky. Tento *sponsoring* neprobíhá na té úrovni, že by sponzorovaní dostávali placeno za reprezentaci značky. Funguje spíše na principu, že daní parkouristé či parkouristky dostanou nějaké kusy oblečení zadarmo s tím, že je budou nosit, případně jim „dělat promo“ na sociálních sítích.

„Takže ty sponzorované atlety [máme], ale funguje to většinou formou, že já jim dám nějaký oblečení a případně i vyjedem někam natočit nějaký věci a oni [nás] pak touto formou reprezentují.“¹¹²

Sponzorování je prezentováno tak, že cílí na mladší a „nadějně“ parkouristy a parkouristky. Jeden z parkouristů blízkých jednomu pražskému týmu, který má svou vlastní značku oblečení, říká o sponzorovaných parkouristech týmu, že kromě oblečení zadarmo, mají sponzorování parkouristé slevu na veškeré další oblečení, které u značky tohoto týmu zakoupí. *„Dávají lidem oblečení, který je normálně za 1300 za osm kil a ty kluci pak skáčou a*

¹¹² Rozhovor z 4. 5. 2018a

propagujou jim to jméno a tak dál,“ hovoří o sponzoringu jeden ze starších parkouristů při tréninku.¹¹³

Přestože aktéři parkourových značek nezapírají, že jim prodej oblečení přináší zisk, za „hnací motor“ komodifikace parkourového oblečení můžeme označit spíše určitou formu budování komunity. Oblečení se zdá mít na české parkourové scéně význam také jako rozpoznávací znak, jako indikátor určitého postoje k parkouru. Oba parkouristé, kteří organizují produkci a distribuci oblečení svých značek, v rozhovorech zdůrazňovali, že jejich oblečení je hlavně „pro komunitu“. Neměli však na mysli parkourovou komunitu jako celek, ale spíše okruh lidí a přátel, věnujících se parkouru, rozšiřovaný právě prostřednictvím sponzoringu.

„[Naše] značka (...) si vybuodovala určitou komunitu lidí, která vyloženě je s tou značkou, sleduje ji, máme sponzorovaný atlety, takže třeba i skrze ně, jo, třeba skrze kamarády těch atletů nebo ti [atleti] jsou vzory někoho. Už to není jen můj okruh, ale je to obecně komunita tadytěch lidí.“¹¹⁴

Přes to vše, je prodej a organizování výroby oblečení považován za okrajovou záležitost z hlediska celkového působení parkourových týmů. Někteří o ní hovoří jako o „doplňku“, který má pouze podporovat další aktivity. Ať je tomu tak či tak, parkourové oblečení se zdá být s parkourem neoddělitelně spjato. A to až do té míry, že jedna z hlavních výtek, které zaznívaly posměšně z úst parkouristů a parkouristek na adresu apropriace parkouru gymnastickou federací, se týkala právě oblečení. Některé téměř pobouřilo, že dle pravidel gymnastikou pořádaných parkourových soutěží není povoleno nosit řadu druhů oblečení, které parkouristé a parkouristky běžně při skákání používají a které tvoří nezanedbatelnou součást nabídky nejružnějších parkourových značek – např. výše zmíněné volné tepláky. Tato kritika téměř zastínila řadu jiných, zdánlivě významnějších faktorů a stala se jakýmsi bonmotem, který parkouristé a parkouristky používali, když se proti zásahům gymnastické federace vymezovali. Zdá se tedy, že pokud se má parkour stát více regulovanou disciplínou, změna pojetí toho, co je adekvátní oblečení pro parkour, se přinejmenším pro parkouristy a parkouristky nejeví být správnou cestou.

¹¹³ Terénní poznámky z 10. 4. 2018

¹¹⁴ Rozhovor z 4. 5. 2018a

4.3 Spektakulární komodita

Samozřejmě to, co je na parkouru patrně nejlépe „prodejně“ je jeho již zmiňovaná *spektakulárnost*. Internetová videa, živá vystoupení parkouristů a parkouristek nebo vyobrazení parkourových kousků ve filmech či v televizi – všechny tyto způsoby zdůrazňují hlavně to, jak efektně parkour vypadá. Tyto výkony jsou také na první pohled velmi snadno „přenositelné“ – nevypadají, že jsou vázány na určité prostředí či podmínky. Patrně kvůli tomu, má dle mnoha lidí právě tato podoba parkouru největší potenciál k tomu, aby byla komodifikována.

Přestože i ve filmech a videích je parkour vyobrazován jako městská aktivita, je v průběhu komodifikace přenášen do prostředí, ve kterém je zdůrazňována hlavně líbivost parkourových pohybů na úkor zobrazení parkouru jako extenzivního dlouhodobého tréninku, jehož výsledkem jsou právě ony pohyby. Tímto prostředím může být stylizovaný svět internetových videí nebo filmový set či místo vystoupení se speciálně připravenými překážkami.

Zejména od spuštění webu YouTube se z parkourových videí stal středobod celé disciplíny. Většinu dnes trénujících parkouristů a parkouristek inspirovala k jejich začátkům právě videa. Nevznikají ale pouze za tím účelem, aby vedla další lidi k tomu, aby šli ven „skákat“. Videa se postupně stala dalším utvářejícím prvkem parkourových komunit. V komentářích pod videi na YouTube, Instagramu či Facebooku můžeme najít interakce mezi parkouristy napříč kontinenty. Videa také přinášejí určitou prestiž. Slouží k sebe-prezentaci – ať již svého tréninku, svých myšlenek spojených s parkourem, svých reakcí na problémy, které hýbou parkourovým světem¹¹⁵ nebo pro prezentaci svého komerčního potenciálu.

Způsobů, jakými parkour ve videích může vstupovat do stavu komodity, je hned několik. Zde se budu věnovat pouze těm, které jsem měl možnost zaznamenat v průběhu svého výzkumu mezi českými parkouristy a parkouristky. Nejvýraznější z nich je způsob komodifikování parkouru prostřednictvím směňování video obsahu na webu YouTube za příjmy z reklam. V tomto ohledu můžeme parkouristy a parkouristky nahlížet jednoduše jako jedny z dalších tvůrců obsahu („content creators“), kterým YouTube (potažmo Google, jako vlastník YouTube) vyplácí část z příjmů z reklam publikovaných na stránce jejich videa.

¹¹⁵ V tomto ohledu se například začátkem roku 2019 rozšířila řada videí natočených parkouristy, která rozebírala situaci okolo vzniku České parkourové komise a tzv. „uzurpování“ parkouru gymnastikou – viz výše oddíl Zrod parkouru jako celosvětového fenoménu nebo oddíl Prodávání sportu níže.

Zjednodušeně řečeno tedy parkouristé či parkouristky nahrávají s určitou pravidelností videa, za která dostávají dle toho, jak moc diváků zasáhnou, zapláceno.

Tento způsob je nejmýraznější právě kvůli popularitě těchto videí. Tento vliv jsem již několikrát zmínil výše. Právě prostřednictvím formátu YouTube videa došlo dle parkouristů a parkouristek k nejčerstvějšímu nárůstu zájemců o jejich disciplínu. Několik původně parkouristů dnes vystupuje zejména jako internetové celebrity. Tato jejich pozice je ale zároveň vyděluje od zbytku parkourové komunity, která vnímá vliv videí převážně kriticky.

Narativ těchto kritik je přibližně následující: Točit videa o parkouru není dle parkouristů a parkouristek od podstaty špatná věc, byť se natáčení sebe sama na video někteří z parkouristů nemusí věnovat. Konec konců, jak bylo řečeno, všechno naznačuje tomu, že videa přispěla k rozšíření parkouru, což je značnou částí parkourové scény vnímáno pozitivně. Ale je to spíše onen formát videí a to, jak je v nich parkour reprezentován, co vzbuzuje tolik vášní.

Hlavní kauzou v tomto směru, ke které se příslušníci parkourové komunity v průběhu mého výzkumu kontinuálně vraceli, je případ youtubera-parkouristy. Ten byl zviditelněn prostřednictvím jiné YouTube celebrity, která se také věnovala parkouru, jen jej příliš neakcentovala ve svých videích. Tonymu, který dříve točil převážně videa, ve kterých ukazoval své dovednosti, se tak znatelně rozšířila divácká základna. Po několika velmi úspěšných videích se zřetelně jiným obsahem se začal soustředit na obsah, který kombinovat appeal parkouru s vloggingem a jednoduchými komediálními skeči. Netrvalo to dlouho a zaznamenal masivní nárůst diváctva, zejména v řadách dětí ve věku 6-14. Souběžně s tím začal provozovat e-shop s parkourovým oblečením a sítí vedených tréninků, převážně prostřednictvím workshopů¹¹⁶. Ve svých pozdějších videích, která se týkala stále méně pouze parkouru, proklamoval, že celou svou tvorbou vede děti k pohybu. V nedávném videu tvrdil, že vždy chtěl „ukázat parkour jako sport“ a „dostávat děti ven.“

Velikost publika přinesla Tonymu i zájem mainstreamových médií. Také ale celou řadu výtek, které jsou mu směřovány ze strany jiných parkouristů. Ozývají se hlasy, které tvrdí, že „zaprodal parkour“ a explicitně kritizují Tonyho komerční působení.

“[B]ývalej parkourista, ktorej kdysi parkourista byl a postavil si kariéru na parkouru, ale jakmile do toho přišly peníze, tak se dá říct, že ten parkour úplně prodal a zničil všechny hodnoty, který tam byly (...) [T]o, co předvádí, je úplnej nesmysl.“¹¹⁷

¹¹⁶ Viz oddíl Předávání parkouru

¹¹⁷ Rozhovor z 16. 1. 2019

Vlnu odporu sice vyvolává zejména způsob, jakým parkour prezentuje ve svých videích, ale i jeho další působení. Dle Petra například spojuje parkour se značkami, které s ním nemají, co dočinění – Petr v tomto ohledu zmiňuje oním parkouristou propagovanou akci, sponzorovanou alkoholickým nápojem. Dle Sama dává „špatný příklad“, protože neakcentuje ve svých videích, že za kousky parkouristů stojí dlouhodobý trénink.

„[O]n tam klidně běhá lidem po zahradě a ještě se s nima hádá a pak to pouští dvanáctiletým dětem, který z toho maj srandu a myslim si, že to netvoří jako dobrou společnost.“¹¹⁸

Parkouristka Květa tvrdí, že Tony videi „dělá parkouru špatné jméno“.¹¹⁹ To činí tak, že zdůrazňuje u parkouru výsledek, ne trénink za ním. S tím souhlasí i parkourista Micheal, který říká, že z dětí si kvůli videím „skoro všichni myslí, že jde ty salta umět bez tréninku.“¹²⁰ Michael i Květa nezávisle na sobě také poukazují na to, jak zmíněná videa ovlivňují poptávku. Jaromír tvrdí, že „vymývají dětem mozky.“¹²¹ Květa popisuje vliv videí na lekce:

„My máme třeba hrozně málo dospělejších na lekcích, protože lidí slyší parkour a představí si Tonyho videa a řeknou si: ‘tam nejdu’ žejo.“¹²²

Dle jiných Tony „ignoruje parkourovou komunitu“.¹²³ To jsem mohl zažít i na vlastní kůži, když v době konání jarního jamu, zcela nezávisle na desítkách dalších parkouristů na stejném místě, kde jam probíhal, točil s kameramany a zvukaři video. Zatímco zhruba 50 lidí trénovalo, onen parkourista opakoval vybrané techniky pro kameru a neúčastnil se dalšího průběhu jamu.¹²⁴

Přičemž mimo svou stylizovanou YouTube image, probíraný Tony nevystupoval nijak zvlášť distinktivně od zbytku parkouristů a parkouristek, se kterými jsem se v průběhu výzkumu setkal. Jednou jsem se účastnil „volného tréninku“¹²⁵ v parkourové hale, kde byl tento parkourista také přítomen, a kromě zvýšené pozornosti, která mu byla věnovaná, vystupoval jako jakýkoliv jiný návštěvník haly. Nicméně tento distanc byl více výrazný ve chvíli, když jsem se jej později pokusil oslovit s výzkumným záměrem, kdy se mé snahy vždy setkaly s nezdarem. Většinou mi bylo někým, kdo mluvil za Tonyho, prostřednictvím veřejně dostupných komunikačních kanálů sděleno, že Tony nemá čas.

¹¹⁸ Rozhovor z 22. 3. 2018

¹¹⁹ Rozhovor z 4. 5. 2018b

¹²⁰ Rozhovor z 21. 5. 2018

¹²¹ Rozhovor z 16. 8. 2018b

¹²² Rozhovor z 4. 5. 2018b

¹²³ Terénní poznámky z 10. 4. 2018

¹²⁴ Terénní poznámky z 29. 4. 2018

¹²⁵ Viz oddíl Vnitřní parkour a umělé překážky

Na úspěchu tohoto parkouristy se pokoušelo stavět mnoho dalších a několik z těch, jejichž kariéra se ubírala podobným směrem. Část z nich uspělo, nicméně měřeno popularitou se tento úspěch nedá s úspěchem Tonyho měřit. Nicméně rostoucí poptávka zřejmě způsobila obecnou kritiku spojení parkouru a *zábavných* videí na YouTube. Parkourista Tim to popisuje následovně:

„Hodně lidí se mě ptá, proč nedělám na Youtube videa. Já říkám, že mě to nebaví, youtuber je pro mě člověk, kterej nic neumí, proto dělá Youtube. Nedokáže dělat nic rozumnýho.“¹²⁶

I Květa tvrdí, že zde rozebíraná videa „*nutí rozumný lidi [parkour] nenávidět*“¹²⁷. Ona „rozumnost“ je zde zmiňovaná v souvislosti s parkourovým důrazem na disciplínu a respekt. Tvorba Tonyho ukazuje, dle toho, jak je reflektují ostatní, parkour oddělený od těchto hodnot. Parkour postavený do jiného kontextu – formátu YouTube videa – způsobuje dle parkouristů a parkouristek to, že lidé vnímají parkour jako aktivitu, která je nebezpečná, založená na předvádění a „tak trochu vandalská“. Čili tato videa narušují určitou image, kterou se někteří parkouristé a parkouristky snažili budovat a zobrazují parkour odlišně od běžné praxe. Obraz parkouru, který se šíří po internetu, se v tomto ohledu podobá tomu, jak jsou jako prezentované jiné extrémní sporty jako snowboarding nebo horolezectví. Verze těchto sportů, která slouží k jejich prezentaci v médiích nebo k jejich inzerci často působí spíše jako kratochvilné imitace riskování a vzrušení než jako sportovní aktivity, k jejichž provozování je nutná fyzická zdatnost a technické znalosti (Tittenbrun 2017). V tomto směru se kritika snáší i na další parkouristy a parkouristky, které prezentují tuto disciplínu prostřednictvím formátu *zábavných* YouTube videí.

Videa, co [Tony] natáčí všichni tři vidí jako problematická a neukazující to, na čem je parkour postaven. Markovi na Tonym a lidech, „který to tak podobně prezentují“ vadí, že „nemají myšlenky“, které jsou pro parkour základní.“¹²⁸

Parkouristům a parkouristkám v těchto případech nevádí existence daných videí. Problematickými je činí až jejich komodifikace – fakt, že si youtubeři-parkouristé vydělávají na tom, že ukazují parkour (z pohledu značné části ostatních parkouristů)¹²⁹ v nesprávném světle. Kromě toho, že youtuberům-parkouristům přinášejí videa peníze, nabízejí jim medium, na kterém mohou inzerovat svou další komerční činnost. V tomto směru je masivní konzumace těchto videí chápána sice i v pozitivním smyslu slova – tak, že přivádí nové zájemce o parkour. Parkouristé ale hovoří o „pokřivenosti informací“ u nových zájemců o

¹²⁶ Rozhovor z 7.6.2018

¹²⁷ Rozhovor z 4.5.2018b

¹²⁸ Terénní poznámky z 17.4.2018

¹²⁹ Části, která sebe považuje za jaksi bližší „pravému parkouru“, parkouru s „dobrým jménem“.

parkour, která se týká hlavně toho, *co* parkour je „doopravdy“. Tato interpretace, která se v mnou zkoumaném terénu často opakoval, se podílí na utváření toho, jak vypadají jiné druhy komodifikace parkouru, zejména lekce. Například Michael hovoří o tom, že zájemci o lekce „přichází s [určitými] očekáváními“, která je musejí na lekcích „přeučovat“.¹³⁰

Komodifikace parkourových videí, jak jsem se pokusil ukázat, představuje značně kontroverzní téma. Zřetelně méně se však parkouristé brání tomu, aby jejich schopnosti našly využití v jiných odvětvích vizuální kultury. Nejenže parkouristé a parkouristky sami točí videa, ale také oni jsou často natáčeni. Jak již bylo popsáno, parkour byl a stále často je využíván v nejrůznějších reklamách či v jiné filmové a televizní produkci. Někteří parkouristé, kteří se věnují vystupování ve filmech, seriálech a reklamách, toto opodstatňují tím, že parkour je „zajímavý pro kameru“.¹³¹

Stejně jako v případě videí i zde je to pouze rovina výsledků tréninku parkouru, co je komodifikováno. Zásadním rozdílem se zdá být, že u videí tato komodifikace vychází z parkouristů samotných (a je následně kritizována), zatímco u jiného druhu natáčení se pomyslná zodpovědnost za reprezentaci parkouru přenáší na filmaře a kritika je poté značně mírnější.

Roman hovoří o své zkušenosti s natáčením dokonce jednoho českého celovečerního filmu, kterou popisuje jako „skvělou zkušenost pro parkouristu“.

„[K]olikrát jsem si říkal, že na kameru je nejlepší trénink, protože tě to fakt nutěj opakovat. (smích) V dnešní době se člověk fakt málo setká, že ‚Tak jo, jdeme trénovat‘ a teď by někdo drilloval ten samej skok padesátkrát. Na tomhle, na tý sebedisciplíně, jsem v tom parkouru vyrůstal (...) Na tom to bylo založený, na drillu, mentálním výcviku. Teď 4 hodiny posilování a je jedno, že svaly z toho nerostou, ale překonáváš hlavu a o to nám tady jde. Z toho původního pohledu to rozhodně nebylo nějak v rozporu, že by to zachycovali špatně.“¹³²

Roman zde srovnává natáčení s tréninkem, v souvislosti s jistými hodnotami, „ze kterých parkour vzešel“. Řada parkouristů podílejících se na natáčení také vyzdvihuje „volnost“, která je jim dána při natáčení. Filmaři se prý často přizpůsobí tomu, co parkouristé řeknou, že jsou schopni provést. Zatímco u videí se reprezentace parkouru zdá být ovlivňovaná poptávkou, u filmů, seriálů a reklam parkouristé a parkouristky zmiňují pocit, že je tato reprezentace jistým způsobem komunikována. A to i přesto, že filmaři „chtějí salta“ čili také lpí na

¹³⁰ Rozhovor z 21. 5. 2018

¹³¹ Rozhovor z 13. 3. 2019

¹³² Tamtéž.

zaznamenávání prvků, které jinak někteří parkouristé, kteří si částečně vydělávají natáčením, nepovažují za zásadní pro parkour.

„[N]ikoho nezajímá nějaký skákání po zídkách. Protože to vidíš pak v televizi a vůbec ti to nepřijde. Vůbec. To tě nezaujme. To je jako kdybys běžel po zemi, akorát jsou tam zídky. A když na to kouká laik, tak si pod tím nic nepředstaví. Si řekne: ‘Ten člověk prostě běží’ a to je všechno. Takže spíš chtěj salta. A je to taková zajímavá...No pěkně se na to kouká. Když někdo běží a do toho tam práskne to salto, tak je to prostě fajn.“¹³³

Stále ale je prezentování parkouru ve filmech a televizi dle parkouristů a parkouristek určitou redukcí. Parkouristé jako Roman, kteří si natáčením přivydělávají, si své zakázky nevybírají bezmyšlenkovitě, jak může ilustrovat následující výňatek:

„[P]ak udělali kluci nějaký video – nevím na co to byla reklama – jak utíkaj sekuriťákovi v nákupním centru. Měli za to tenkrát nějaký fajn peníze. Já si pamatuju, že k nám ta nabídka taky přiletěla, my jsme to odmítli.“¹³⁴

V případě, který zde Roman popisuje, prezentuje nabídku, která se k němu dostala, jako neslučitelnou s jeho pojetím parkouru.

Parkouristé zakázky nevyhledávají, ale jsou přímo oslovováni filmovými společnostmi. Dle členů pražského parkourové organizace nabídky často přicházejí jim jako organizaci a oni je potom předávají dál na své členy, parkouristy sponzorované jejich značkou oblečení nebo trenéry, které zaměstnávají. Tadeáš – jedna z předních postav této organizace – popisuje, že si jeho tým tímto způsobem buduje jisté renomé, díky kterému se filmaři s dalšími podobnými zakázkami obracejí na ně. Jaromír, který je jedním z trenérů a sponzorovaných parkouristů, kteří přes tým, ve kterém figuruje Tadeáš, k tomu říká toho:

„Jenom mi to dohodili, že celej profit šel prostě mně, že to nebylo 80 % mně, 20 % [název organizace] - čili v tom je to super od nich, že mi takhle dohazujou práci.“¹³⁵

Trochu jinou variantu natáčení parkourových kousků na kameru představuje kaskadérství. Parkouristé a parkouristy jsou často oslovováni jako kaskadéři při nejrůznějších příležitostech. „Často se stává, že (...) přijdou za náma a říkaj: ‘Hele parkouristi, pojd’te, potřebujeme něco skočit, spadnout někde’ – tak to taky umíme.“¹³⁶ „Kaskadérina“ je pro řadu parkouristů – včetně těch, kteří se jí ještě nevěnují – jakýmsi přirozeným vyústěním jejich tréninku. Je způsobem, jak využít parkour „v praxi“, jak simulovat skutečně situaci. „I jako kaskadér: pořád je to pohyb. I ty pády, i ten boj – pořád je to umění pohybu, koordinace a orientace ve

¹³³ Rozhovor z 16. 8. 2018b

¹³⁴ Rozhovor z 13. 3. 2019

¹³⁵ Rozhovor z 16. 8. 2018b

¹³⁶ Rozhovor z 16. 1. 2019

vzduchu i svalová paměť,“ říká Tim¹³⁷ a naráží na to, jak kaskadérství v sobě pojímá – stejně jako parkour – pestrou škálu různých tělesných dovedností.

Posledním čtým druhem komodifikace parkourového spektaklu jsou živá vystoupení. Ty fungují podobně jako natáčení pro film a televizi – parkouristé a parkouristky jsou často osloveni, aby vystoupili na různých akcích, např. na dětských dnech nebo na kulturních festivalech. Vystoupení jsou také jakousi prezentací týmu, ale zároveň okrajovou záležitostí z hlediska toho, jak si týmy vydělávají, zejména z hlediska četnosti. Příležitost k vystupování s parkourem se nenachází každý den.

„[D]o [pražského parkourového týmu] napíše někdo, kdo chce někde vystoupení. A pak se složí parta kluků, který v daný den můžou a udělaj tam vystoupení. (...) [Třeba] na dětských dnech je to tak, že tam přijedem, pak si to odskáčem. Přivezem tam naše překážky, takže si to děti můžou vyzkoušet... [Takže je to trochu spojený i s] workshopem.“¹³⁸

Ono „přivezení vlastních překážek“ je mnoha členy a spolupracovníky pražského parkourového týmu nahlíženo jako velká přednost jejich vystoupení. Díky tomu, že disponují „technickým zázemím“ a mají „velkou základnu trenérů“, ze které mohou skládat onu „partu kluků“¹³⁹, se dle Tadeáše zákazníci obracejí spíše na ně, než na někoho, kdo danými věcmi nedisponuje.

„Prostě přivezeme rozložíme lešení, bedny, jsme schopný na tom udělat fakt dobrý vystoupení a není to jenom o tom, že tadyhle na plese, přivezte nám tam dvě švédský bedny a my vám uděláme vystoupení. Že disponujeme už něčím víc“¹⁴⁰

Parkourista Jenda, který si již několikrát přivydělával tím, že patřil do „party kluků“, rozlišuje „komerční akce“ a „plesy a menší akce“¹⁴¹. Akcemi „komerčními“ má na mysli takové, kdy si parkurový tým pozve nějaká firma, aby jí udělal krátkou ukázkou parkouru, někdy spojenou s krátkým workshopem. „Plesy“ míní časté vystupování parkouristů na maturitních a jiných plesech, kde je jejich vystoupení jakousi kulturní vložkou. V obou případech je ale kladen důraz na show. Poptávka je po krátkém či několika krátkých vystoupeních, v průběhu určité akce, která jinak často s parkourem vůbec nesouvisí.

„Většinou to bejvá fakt jako show. Prostě pár beden, pár lidí, co se tomu věnujou a ukážou něco, s čím si jsou na sto procent jistý a vědí, že to maj zmáknutý, protože rozsekat se u toho by bylo docela nepříjemný. Tam se jede fakt na efekt. Tam musíš napráskat co nejvíc salt, protože to lidi chtěj.“¹⁴²

¹³⁷ Rozhovor z 7. 6. 2018

¹³⁸ Rozhovor z 16. 8. 2018a

¹³⁹ I zde je dominance mužů a chlapců více než patrná.

¹⁴⁰ Rozhovor z 16. 1. 2019

¹⁴¹ Rozhovor z 16. 8. 2018a

¹⁴² Tamtéž.

Jak v případě natáčení, tak v případě vystoupení je důraz na provádění právě pouze parkourových technik, které „má člověk zmáknuté“. Deklarovaným cílem je, aby došlo k minimalizaci rizika, mimo jiné i v souvislosti se snahou o předvedení parkouru jako bezpečné disciplíny. Vystoupení jsou však samozřejmě rozdílná od repetitivního opakování stejné věci pro kameru. Navíc někdy nejsou nazkoušená a parkouristé se prý často jen hrubě dohodnou, kdo, co, kde a jak bude „skákat“. V některých případech hovoří i o tom, že vystoupení probíhá jako běžný trénink, kdy není ani příliš brán zřetel na publikum. V opačných případech, kdy je ve vystoupeních použita určitá choreografie, je na druhou stranu vypichována důležitost přesnosti jejího provedení.

Někteří parkouristé, jako například Tim, popisovali, že začínali dělat vystoupení prakticky zadarmo, protože je to bavilo. „*Bavil nás ten potlesk. To, že jsme byli takový rádoby celebrity.*“¹⁴³ Tim dále popisuje, jak jim byla proplácena pouze cesta na různé akce a tím, že byli často přelácani jim došlo, že poptávka po parkouru je taková, že si můžou dovolit říct si o nějaké peníze za vystoupení. Co se týče vystoupení, parkouristé obecně vyzdvihovali jakousi zábavnost a nevšednost vystupování před lidmi nebo například v televizních pořadech. Někdy pro ně byl právě zážitek z vystupování jedinou platbou, které se jim dostalo.

Způsob, jakým parkouristé a parkouristky hovořili o vystoupeních, ale i například o lekcích, se nesl v duchu zdůrazňování jejich profesionality. Michael říká, že lidé, kteří se chtějí nějak zapojit na poli parkouru, „*požádají profíky*“, čímž v tomto případě myslí organizaci pod kterou sám působí.¹⁴⁴ Hovoří v tomto směru zejména o zakázkách od veřejné správy, zejména městských částí v Brně, které „*se snaží podpořit veřejnost (...) aby se hejbal*“.¹⁴⁵ Což je podobná argumentace, kterou používá s ohledem ke svým videím Tony. Michael ale popisuje tuto profesionalitu v souvislosti s jistou poctivostí a se zkušenostmi s komerčními projekty. Podobně mluví o profesionalitě i Sam nebo Tadeáš, který ještě zdůrazňuje také ono „*technické zázemí*“.

V případě videí tedy vstupuje do stavu komodity taktéž výsledek parkouru – až stylizované video je to, co je směňováno za část zisku z reklam. U natáčení, kaskadérské činnosti a vystoupení je to spíše individuální (v některých případech kolektivní) aranžovaná tělesná performance. Ve všech zde zmíněných případech ale dochází k vychýlení („*diversion*“) tělesné performance parkouru z její, řečeno s Appaduraiem, obvyklé trasy („*customary path*“),

¹⁴³ Rozhovor z 7. 6. 2018

¹⁴⁴ Rozhovor z 21. 5. 2018

¹⁴⁵ Tamtéž.

z běžného kontextu její praxe (Appadurai 1986, 17-29). To přispívá k nové poptávce, kterou můžeme patrně sledovat v enormní divácké základně v případě videí a v zájmu aktérů mimo parkurovou komunitu v případě vystoupení a filmové či televizní tvorby.

Toto vychýlení je má ale dle některých parkouristů a parkouristek zásadní důsledek pro celou disciplínu. Dle mého názoru výstižně to popisuje Bleks:

„Tím, že si lidi chtěli přivydělávat parkourem (...), že se tím chtěli živit, tak přemejšleli, co udělat pro lidi, ať je to atraktivní. Ale zas to už je věc, kdy oni přizpůsobují parkour jim, jo? To znamená, že ty videa jsou v tomhleto ohledu přizpůsobený jim, ale už to ztrácí autentičnost. Je to parkour bez svých kořenů. Je to parkour prezentované jen ve své povrchní podobě.“¹⁴⁶

Je to právě proces komodifikace zdůrazňující líbivost parkouru, která přispívá k růstu pocitů jisté vykořeněnosti této disciplíny v očích lidí s ní nejúžeji spjatých. Autentičnost je v tomto pojetí připisována právě odkazování k parkurovým kořenům. Pokud zůstaneme u nabízející se metafory, parkouru je dle těchto názorů třeba rozumět v souvislosti s tím, co je na první pohled skryté, co je v hlubinách, ale z čeho parkour vyrostl. Proces komodifikace tak způsobuje, že se tato rovina parkouru vytrácí.

¹⁴⁶ Rozhovor z 4. 5. 2018, pasáže zvýrazněné výzkumníkem.

4.4 Vnitřní parkour a umělé překážky

Jak již bylo řečeno, parkour bývá považován za aktivitu spjatou s městským prostorem. Venkovní místa, kde se parkouristé a parkouristky věnovali své disciplíně dříve měla jednu zásadní společnou vlastnost – nebyla určená k tomu, aby na nich byl provozován parkour.

To neznamená, že by parkouristé a parkouristky i v minulosti nevyhledávali místa, kde by se mohli věnovat tréninku, aniž by museli brát ohled na počasí, reakce kolemjdoucích či vlastníků těchto prostor a kde by mohli bezpečně zkoušet i náročnější kousky, než na které si troufli „venku“. Zpočátku to ale byly školní, sokolské a gymnastické tělocvičny. Postupem času se ale začaly objevovat i tělocvičny „specializované“ na parkour a venkovní parkurové parky.

Ve své podstatě se jedná o prostory – venkovní (parky)¹⁴⁷ a vnitřní (haly) – s uměle vytvořenými překážkami přizpůsobenými tak, aby na nich bylo možné provádět nejpestřejší škálu parkurových technik. Zároveň tato místa také nabízí možnosti, které se v „běžném“ prostoru města hledají jen obtížně – například hrazdy či různé kombinace jednotlivých překážek. Zejména v případě parkurových hal je také kladen velký důraz na používání „měkkých“ povrchů pro dopady.

S ohledem na tyto prostory lze rozeznávat dva druhy procesů, prostřednictvím kterých se tyto parky a haly dostávají do stádia komodity. V případě hal můžeme hovořit o komodifikaci vstupu do těchto prostor. Vstup na venkovní parkurový park není podmíněn zaplacením nějakého poplatku. Zato v případě těchto parků můžeme sledovat, jak někteří parkouristé a parkouristky využívají své zkušenosti spojené s parkourem k tomu, aby tyto parky navrhovali a jejich znalosti slouží i při výstavbě těchto umělých spotů.

Je třeba říci, že oba tyto způsoby, jakými je zprostředkovaně parkour komodifikován, představují také poměrně okrajovou záležitost. Zjednodušeně řečeno, hal je málo a jen hrstka parkouristů se podílí na výstavbě venkovních parků. Zato ale jak haly tak venkovní parky výrazně ovlivňují dění na parkurové scéně.

¹⁴⁷ Někdy je používán výraz parkurové *hřiště*. Ten je sice běžně používán jak místními samosprávami, tak některými parkouristy či parkouristkami, pokud referují k těmto prostorům. Na základě svého výzkumu mi přijde ale vhodnější označení *parky*. Jednak používané i pro tato místa i v zahraničí (*parkour park*). Také označení *hřiště* dle mého názoru přílišně evokuje představu dětského hřiště, vůči které se – jak je v tomto oddíle ukázáno – parkouristé vymezují.

Během svého výzkumu jsem navštívil dvě parkourové haly ze zhruba sedmi¹⁴⁸, které se v současné době na území ČR nacházejí. Obě dvě patřily rozlohou k větším halám. Obě také fungovaly pod onou parkurovou organizací, která stála ve středu mého výzkumu. Řád těchto hal se příliš neliší od toho, jak fungují i ostatní podobné vnitřní prostory určené k provozování parkouru.

Haly jsou určené hlavně k vedení lekcí. Přesto většina z nich má několikrát do týdne vyhrazené určité časy jako „volné tréninky“, kdy má kdokoliv po zaplacení a dodržení určitých podmínek povolený vstup do haly, kde může téměř bez omezení trénovat. V případě pražské a brněnské haly, které jsem navštívil, je poplatek za 2 hodiny tréninku 120,- korun. (80,- korun pro účastníky lekcí vedených v hale). Je možné si zakoupit více vstupů najednou se slevou. Podmínkou vstupu je být starší 12 let, být v hale již zaregistrován a mít (vlastnoručně nebo rodiči v případě nezletilých) podepsaný souhlas, že za svoji bezpečnost ručí účastník „volného tréninku“ sám. Vstup lze koupit na místě nebo přes webové stránky. Na místě je pak člověk při prvotním vstupu informován o podmínkách užívání haly. Přičemž základním pravidlem je neničit vybavení haly a dbát bezpečnosti sebe i ostatních.

Přesto, že je vstup do haly povolen po splnění podmínek komukoliv, cílí „volné tréninky“ zejména na návštěvníky, kteří již mají nějaké parkourové zkušenosti čili ne úplné začátečníky. I tak pro mne jako pro člověka, který byl již s parkourem seznámen, hned prvotní vstup do haly znamenal zcela novou zkušenost. Haly, které jsem navštívil, jsou koncipované tak, aby jejich nahuštěná síť různorodých překážek vybízela k nejrozmanitějšímu využití. Tadeáš tento dojem popisuje tak, že hala nabízí „*neuvěřitelné možnosti*“ na jednom místě. Tadeáš používá srovnání s tím, že trénování dříve bylo méně efektivní, i když bylo „*venku*“ a na „*přirozených*“ překážkách. Hala v tomto směru „*ušetří hrozně času*“, protože člověk nemusí putovat mezi jednotlivými spoty či hledat překážky, ale má vše na jednom místě.¹⁴⁹

Haly zaznamenávají nárůst návštěvnosti zejména v zimních měsících, kdy venkovní spoty nejsou využívány k tréninku kvůli špatnému počasí a podmínkám, které dle parkouristů a parkouristek činí trénování nebezpečným nebo nepohodlným. Také nabízí určité bezpečnostní prvky jako matrace, duchny nebo dopadovou molitanovou jámu. Parkourista Lukáš například popisuje pocit „*rapidního zlepšení*“ od té doby, co začal trénovat v hale. Na mou otázku,

¹⁴⁸ Počítám pouze haly označené doslova za „parkourové“, o kterých jsem se dozvěděl v průběhu výzkumu na internetu nebo přímo od parkouristů a parkouristek.

¹⁴⁹ Rozhovor z 16. 1. 2019

čemu to přisuzuje odpovídá, že se tam cítil bezpečněji.¹⁵⁰ Tento pocit navozují haly také tím, že je člověk schopen manipulovat s bezpečnostními prvky a i s některými překážkami. Výstižně to popisuje Jenda, když kritizuje parkouristy a parkouristky trénující pouze v halách:

„[N]eznaj takovýto...ani nechci říct rozsekávání, ale takovýto, že člověk vyhecuje venku nějaký skok, na dvou zidkách, obyčejnej precis. Ale už tam vidí ten beton, nějakou výšku. V tělocvičně: ‚Hmm, tak já si tu bednu posunu o něco blíž.‘ Že nemaj potřebu se nějak překonávat. Už jedou hodně na to pohodlí.“¹⁵¹

Parkourista či parkouristka si v hale může přizpůsobit tréninkovou výzvu, se kterou se potýká, svému právě onomu pocitu bezpečí či pohodlí. Přestože toto je jeden z hlavních důvodů, proč i zkušenější parkouristé rádi trénují v hale, Tadeáš, jakožto člen parkourové organizace, pod kterou mnou navštívené haly fungují, zdůrazňuje, že tato redukce rizika je pouze zdánlivá a dodává:

„[M]y všechny ty překážky, co máme, máme ze dřeva a to, když se rozsekáš, tak se rozsekáš. Výhoda to má akorát takovou, že ti zavoláme sanitku.“¹⁵²

Ať je tedy zmíněná redukce rizika „oprávdová“ nebo pouhou iluzí, je ona výraznou součástí toho, co si člověk při zakoupení vstupu do haly pořizuje.

Dle Sama také haly nabízejí „lepší zázemí“ pro trénování dívek, kterých dle jeho názoru díky halám přibýlo.¹⁵³ Tímto „lepším zázemím“ zde Sam myslí zejména sprchy, šatny a také bezpečnostní prvky (matrace a duchny), které se v hale nacházejí. Přestože i dle některých zahraničních výzkumů, přispívá sportizace – jejíž součástí je i vytváření umělých tréninkových prostorů – k tomu, že se parkour stává pro ženy a dívky přístupnějším (Wheaton a O’Loughlin 2017), byla mi tato interpretace vyvracena tvrzeními některých parkouristek. Ty tvrdily, že dívek je stále v poměru k chlapcům stejně a také že „skákali předtím i venku“ a že hala jim nenabízí v tomto směru nic nového.¹⁵⁴

V tomto směru se také projevuje jistá rezistence vůči halám, a to i ze strany jejich pravidelných návštěvníků. Zaznamenal jsem hlasy, že od doby, kdy se ve městech objevily parkourové haly, trénuje „obecně méně lidí venku“. Někteří další tvrdí, že „na parkour musíš chodit ven.“ V tomto pojetí lidé, kteří trénují pouze v hale, nedělají „pravý parkour“.¹⁵⁵

¹⁵⁰ Terénní poznámky z 17. 4. 2018

¹⁵¹ Rozhovor z 16. 8. 2018a, *Precis, préco*, nebo také *precision jump*, je skok na přesnost, kdy dopadové místo tvoří okraj zdi či jiné úzké či malé místo. Za *préco* je většinou označován hlavně dopad z nějakého skoku – [název techniky] *do préca*.

¹⁵² Rozhovor z 16. 1. 2019

¹⁵³ Rozhovor z 22. 3. 2018

¹⁵⁴ Terénní poznámky z 17. 4. 2018

¹⁵⁵ Terénní poznámky z 17. 4. 2018

Haly slouží k nácviku. Dovednosti v nich nabyté by poté měly být uvedeny do praxe v prostředí města. I když tato kritika v daném kontextu cílila hlavně na děti, i několik předních postav parkourové scény trénuje téměř výhradně v halách. Je třeba ještě zmínit, že to jsou mimo jiné parkouristé sponzorovaní organizací, která vede haly nebo v nich vedou tréninky, kteří mají do hal vstup zdarma.

Někteří parkouristé mají zkušenost s tím, že jejich služeb bylo využito při plánování a výstavbě venkovních parkourových parků. Samotné parky jsou v kontextu ČR poměrně novým fenoménem, opět rozvíjeným zejména pod vlivem zahraničí, kde parkourové parky vznikají již delší dobu. Tento fenomén by si sám o sobě zasloužil vlastní výzkum zaměřený speciálně na něj. Zde se podrobně věnuji pouze tomu, jak lze prostřednictvím participace na výstavbě těchto parků směřovat své parkourové zkušenosti a vědění.

Byl to zejména okruh lidí okolo parkouristy Michaela, který nese jistý podíl na značném rozvoji parkourových parků hlavně na území Brna. Michael sám spolupracuje s českou firmou vyrábějící dětská hřiště, se kterou vymyslel systém pro vytváření parků vhodných pro trénování parkouru a stál v Brně u vzniku prakticky všech takových prostorů¹⁵⁶. Svou práci na těchto projektech popisuje ve smyslu balancování požadavků daných normou na výstavbu sportoviště a tím, jak by dle jeho parkourové zkušenosti měl vypadat parkourový park. Tímto způsobem je pojetí parků podobné tomu, jak jsou vytvářeny sestavy překážek uvnitř hal, na jejichž navrhování se Michael také podílel.

V případě parků Michael i další parkouristé a parkouristky z jeho okolí kritizují jiný druh parkourových parků, podle kterého v ČR vzniklo několik takovýchto prostorů ještě dříve, než se Michael začal v tomto směru jakkoliv angažovat. Překážky a jejich rozložení, které tyto kritizované parky používají, je označován za „ne parkourový“.

„[T]a firma, co to vytvořila, tak to vytvořila ze svého systému, ktorej měla pro dětský hřiště a nikdy se nesnažili, aby to fakt byl pořádný parkour.“¹⁵⁷

Tento druh parků je kritizován zejména proto, že designem a rozložením jednotlivých prvků, „nevychází vstříc“ provádění parkourových technik. Netvoří prostředí pro parkour zajímavé, ale takové, které parkouristy a parkouristky, dle jejich slov, „nevyzývá“. Vznik těchto parků i přes jejich neoblíbenost na parkourové scéně, bývá opodstatňován tím, že hlavními zákazníky stavitelů parkourových parků jsou města a městské části. Jejich úředníci dle Michaela „nemají

¹⁵⁶ V době mého výzkumu se jich v Brně nacházelo sedm.

¹⁵⁷ Rozhovor z 21. 5. 2018

šanci poznat“, zda daný park vyhovuje požadavkům parkouristů. Podle Sama v tomto směru hraje určitou roli i korupce. Jinak si nedovede vysvětlit, že by dané parky vznikaly například v lokalitách jinak nijak nespojovaných s výskytem parkouristů.

Zato parkourové parky, na kterých se podílí Michael, jsou přijímaná vesměs dobře. Ostatní parkouristé, se kterými jsem měl možnost hovořit, oceňují zejména pestrou škálu možností technik, které lze v parku provozovat. Také oceňují materiál i design parků samotných. Dle Květy se parkouristé a parkouristky z Brna aktivně podíleli na vybírání správného materiálu, aby – podle také Michaelových slov – nejvíce připomínal „normální zed“.

Parky jsou tedy na jednu stranu přizpůsobeny parkouristům právě pomocí využití zkušenosti samotných parkouristů, ve zde popisovaném příkladu zejména Michaela. Na druhou stranu jsou parky nabízeny městským částím jako místa, která mohou sloužit i jako prolézačky pro děti, místa posilování pro street workout nebo pouze místa setkávání.

Co dělá Michael a další, je, že prostřednictvím komodifikace svých parkurových dovedností, vytváří spojení jimi navrhovaných parkurových parků a parkurové komunity. Tato aktivita vznikla, dle jejich slov, ze zájmu o vytvoření prakticky ideálního spotu, na kterém by sami mohli trénovat. Zájem ze strany firmy, snažící se vytvořit koncept pro vytváření parků a možnost bližší spolupráce mezi ní a parkouristy, způsobily jakousi legitimizaci parků v očích parkouristů a parkouristek. Michael a další získali možnost také ukázat určité pojetí „správného“ parkurového parku, prostřednictvím rozmístění a struktury překážek v parku a materiálů použitých, k jejich výrobě.

Oba zde uvedené příklady představují způsoby komodifikace *skrze* prostory určené pro parkour. V prvním případě parkurových hal je to prostor samotný – respektive přístup k němu – který se stává předmětem směny. V případě parkurových parků je to pak individuální parkurová zkušenost sloužící k jejich výstavbě, která vstupuje do stavu komodity. Haly i parky představují jak nové prostory, kam se parkouristé a parkouristky uchylují, pokud chtějí trénovat, tak nové způsoby, jakými si mohou parkouristé a parkouristky vydělávat. Ač jsou občas haly i parky předmětem kritiky ze strany parkouristů a parkouristek, kteří chápou parkour jako spojený s „přirozeným“ prostředním města, stále více lidí míří se zájmem „skákat“ právě do těchto prostor. Zde je tedy pocit ne-autenticity – vyvolaný v tomto případě vznikem parků a hal – potlačený na úkor změny v každodenní praxi tréninku parkouru. Zároveň jsou tyto prostory prostorami regulovanými. Parkouristé a parkouristky

mohou do jisté míry rozhodovat o tom, jaké prostředí je pro parkour vhodné, ba dokonce si ho přizpůsobovat.

Přesto řada parkouristů a parkouristek stále chápe „venek“ jako „přirozené prostředí“ pro parkour. Například Tadeáš v tomto směru zmiňuje i dopady jamů a jiných akcí pořádaných venku. Tvrdí, že „*[p]okud se budou dělat pravidelně takový akce, tak lidi ještě rádi půjdou ven, protože si budou chtít vyzkoušet, co to je ten ‚pravej‘ ‚reálnej‘ parkour.*“¹⁵⁸

¹⁵⁸ Rozhovor 16. 1. 2019

4.5 Prodávání sportu

Použití termínu sport nebo lifestylový sport samozřejmě představuje v případě parkouru určitou redukci. Výše udaná definice lifestyle sportu¹⁵⁹ na parkour sice padne, je však trochu těsná. Lidé, kteří tvrdí, že dělají parkour, se v praxi věnují celé řadě věcí, které se samotným sportem nemají co dočinění a jen těžko je budeme označovat za životní styl. Přesto zde argumentuji, že označení parkouru za sport a celé sportizování této disciplíny, je samotnými parkouristy a parkouristkami často chápáno jako jeden ze způsobů mobilizace této disciplíny v rámci jejího uvádění do stavu komodity. Zde se pokusím demonstrovat tento argument na příkladech již krátce rozebíraných trenérských licencí.

Licence jsem zmínil již v oddíle Předávání parkouru. Určitá forma trenérské akreditace je fenoménem nejen na české parkourové scéně. Někteří autoři toto utváření instituce kvalifikovaných trenérů parkouru spojují s procesem sportizace (Wheaton a O'Loughlin 2017). Tento bod zde používám jako své východisko. Chci ale na licence nahlédnout jako na něco, co je samo o sobě také předmětem směny. Zároveň chci ukázat, jak licence přispívají k postupné profesionalizaci parkouru.

Jak bylo zmíněno dříve¹⁶⁰, vlastnění licence není podmínkou pro vedení parkurových tréninků. Trenérem může člověk být i bez ní. Mnoho parkouristů a parkouristek mi ale v průběhu výzkumu tvrdilo, že si jí „plánují udělat“. Jen zřídka to po nich vyžadoval nějaký zaměstnavatel. Řada z nich licenci brala jako další krok, který by měli udělat v rámci dalšího parkourového sebe-zdokonalování.

V době mého výzkumu existovaly dva různé kurzy, prostřednictvím kterých parkouristé a parkouristky mohli získávat trenérské licence parkouru. Jeden z těchto kurzů byl organizován Českou obcí sokolskou a druhý si zřídila firma organizující parkourové lekce, workshopy a tábory. Na trh licencí ale v této době vstupoval další hráč – Česká gymnastická federace.

Oba starší způsoby, jak se stát akreditovaným parkurovým trenérem, vycházely z iniciativy samotných parkouristů. Parkourista Tobiáš byl v obou případech součástí této iniciativy. O tom, co jej vedlo ke snaze vytvořit společně se Sokolem parkourové licence, říká toto:

„[J]el [jsem] studovat do Dánska, kde jsem viděl, že ta metodika a celkově [to bylo] na mnohem větší úrovni, než u nás a chtěl jsem s tím něco udělat. Chtěl jsem zvýšit kvalitu a myslel jsem si, že tím nejjednodušším nástrojem bude vyškolit parkurové trenéry. (...) Dalším důvodem byla legislativa.

¹⁵⁹ Viz oddíl Parkour jako sport

¹⁶⁰ Viz oddíl Předávání parkouru

Protože jsme v té době vedli kroužky nebo dělali nějaký akce a lidi na to neměli licenci, takže to bylo (...) z hlediska právní ochrany. Prostě nám to do toho v tom období nějak logicky zapadlo, že je třeba udělat nějaký edukační program, kterej ty lidi proškolí a dá jim do ruky papír.“¹⁶¹

Celý projekt fungoval a dodnes částečně funguje na principu, že Česká obec sokolská, která provádí školení na trenérské licence k mnoha dalším sportům, zaštití kurzy pro získání licencí na trénování parkouru. Sokol vytvořil, dle zahraničních vzorů, metodiku, podle které trenéry školí. Na celém projektu Sokol spolupracoval se zkušenějšími parkouristy z celé republiky, kteří i vedli určité lekce pro budoucí licencované trenéry. Dodnes se na školení a přezkušování zájemců podílí někteří parkouristé z pražského týmu. Jeden z jeho členů Sam k licencím říká: „Sokol zaštiťuje to, že je to legální a tak. Což je docela těžký, udělat nějaký licence, aby byly uznávaný státem.“¹⁶²

Nejprve vznikla trenérská licence druhé třídy, pro kterou bylo třeba se zúčastnit 150 hodin školení – 100 hodin praxe a 50 teorie. Po absolvování kurzu bylo nutné složit praktickou a ústní zkoušku, doprovázenou obhajobou písemné práce. Dodnes někteří parkouristé vzpomínají na náročnost celého kurzu a zkoušky. Často bývají zmiňované zejména vysoké kondiční požadavky. „[N]a dnešní poměry ta dvojka (...) je zaměřená hodně na tu kondiční stránku a na ten jak se říká čistej parkour.“¹⁶³

V kurzu nejde jen o „čistý parkour“ čili o to, co parkouristé nazývají „skákáním“, ale o všeobecnou trenérskou přípravu. Účastníci se tak na kurzu účastní i hodin anatomie, fyzioterapie, fyziologie, kompenzačních cvičení a dalších, které tvoří základ povinný jakýmkoliv trenérským kurzům v Sokolu. „[M]ělo [by to] zapadat do systému vzdělávání (...) Ta teoretická půlka je (...) stejná s ostatními školeníma, aby to bylo kompatibilní. Nebo když by potom si někdo chtěl dodělat jinou odbornost, jiný zaměření, tak aby už nemusel znova dělat to samý.“¹⁶⁴ Parkourista Miloš, který má organizaci kurzů v Sokolu na starosti a podílel se i na tvorbě metodiky, od této „teoretické části“ odděluje část „parkourovou“: „Tam už jsou vyloženě parkourový lektori, nebo v těch příbuznejch sportech takzvaných, kde je atletika, gymnastika, lezení ... ááá ... ted' přesně nevím, co tam je. (hledá v seznamu příbuzných sportů) Tam to učej odborníci na ten danej sport.“¹⁶⁵ Parkour je zde prezentován jako „jeden z dalších“ sportů, s „podobným pohybovým základem“.

¹⁶¹ Rozhovor z 8. 2. 2019

¹⁶² Rozhovor z 16. 1. 2019

¹⁶³ Rozhovor z 23. 4. 2018, pasáž zvýrazněná výzkumníkem.

¹⁶⁴ Tamtéž.

¹⁶⁵ Tamtéž.

Možná právě kvůli náročnosti licencí druhé třídy byly spuštěny také kurzy na licenci třetí třídy, které byly výrazně méně (přinejmenším časově) náročné. Ani zájem o ně ale nebyl příliš velký a na některé vypsané termíny se nedařilo naplnit kapacitu, takže ani nedošlo k jejich otevření. Dnes Sokol vypisuje pouze jeden trenérský kurz ročně.

Celý projekt inicioval parkourista Tobiáš, který dnes vlastní firmu vedoucí tréninky parkouru. Později ale přestal se Sokolem spolupracovat a založil si licence vlastní, které vydává zejména trenérům, kteří pro něj pracují. „*Chtěli jsme si to přizpůsobit nejen na potřeby tréninku, ale chtěli jsme si ty lidi zaškolit i pro nás. Takže to bylo víc takový tailormade školení, dělaný na míru, kdy to nebylo jenom parkourový školení, ale bylo to, abychom si dokázali ty lidi adaptovat do naší firmy. Že jsme jim ukázali odměnový systémy a ... Bylo to víc přizpůsobený potřebám firmy.*“¹⁶⁶ Tobiáš dodává, že licence sice je míněná hlavně na jeho zaměstnance, ale mohou sloužit jako určité potvrzení kvalifikace trenéra i mimo jeho firmou zaštiťované tréninky. Webové stránky této firmy konec konců nabízí určité trenérské kurzy jakémukoliv zájemci.

Zkouška na tyto licence měla podobnou skladbu jako ta pořádaná Českou obcí sokolskou. Setkala se spíš ale s opačnými výtkami. Parkourista Adalbert zmiňoval, že to bylo „jednoduché“- jak z hlediska teoretické, tak praktické části. „*Byli tam i lidi, co neuměli précó,*“ kritizuje Adalbert ostatní účastníky zkoušky¹⁶⁷. Jindy jsem narazil na situaci, kdy se parkouristé posmívali skupině mající jednu z lekcí z kurzu ke získání licence poblíž spotu, kde probíhal jam a obraceli se na ně s tím, že „trénují kraviny“.¹⁶⁸

O Sokolské licence tedy není velký zájem a druhým dostupným licencím se někteří parkouristé z dané tréninkové organizace i mimo ni vysmívají. Roli v obojím může hrát to, že mnoho zaměstnavatelů žádné potvrzení kvalifikace trenéra nevyžaduje a/nebo za své trenéry ručí svou vlastní kvalifikací či živností. Na pozicích trenéra také často převažují středoškolští studenti, mnohdy jako brigádníci. Další možností, se kterou jsem se setkal je zaštiťování svého trenérského působení trenérskou licenci z jiných sportů, například z gymnastiky.

U Tobiáše v případě licencí převažuje zájem jeho zaměstnanců. Ani Tobiášova firma ale licence u svých trenérů nevyžaduje. „*Ale pokud by se chtěli posouvat dál, tak je to takovej jednak indikátor, že to ten člověk myslí vážně. A jednak je to pro nás v tom odměnovým*

¹⁶⁶ Rozhovor z 8. 2. 2019

¹⁶⁷ Terénní poznámky z 24. 10. 2017.

¹⁶⁸ Terénní poznámky z 29. 4. 2018, *préco* viz poznámka 151

systemu, aby se dostal na určitý pozice, tak to má podmíněný tadytím "papírovým" vzděláním."¹⁶⁹ Když mluví o parkurových táborech pořádaných Tobiášovou firmou, Jaromír popisuje, že k tomu, aby měl v rámci táborů vyšší finanční ohodnocení licenci nepotřebuje:

„[K]dybych jí chtěl jako trenér, stejně bych měl příjmy stejný, protože zkušenosti tam jsou a stejně je to jenom cár papíru. Ale stejně ... (...) Já to takhle beru, ale zase je dobrý, že si na tom můžeš založit živnost takovýhle věci.“

Za zisk každé z výše popsaných licencí se platí, přičemž v případě obou institucí (Sokol a firma organizující parkurové tréninky) existuje poměrně velká sleva pro jejich členy, v obou případech přibližně poloviční. V případě Sokola je cena za kurz ke získání licence 3600,- korun. U druhého typu licencí se cena za celý kurz trvající 50 hodin pohybuje okolo 9000,- korun s výraznými slevami pro trenéry dané organizace.

Do této situace vstupuje *Česká gymnastická federace*, která po vzoru *Mezinárodní gymnastické federace*, začala se zaštiťováním parkouru v České republice jako sportovní disciplíny. Kromě toho, že gymnastická federace plánuje pořádat soutěže v parkouru, díky účasti na kterých by se parkouristé a parkouristky mohli účastnit i soutěží mezinárodních a potažmo i olympiády, jsou v plánu také školení a semináře pro trenéry a rozhodčí. (Honzek 2019) Tento krok byl parkurovou scénou vnímán v zásadě negativně. Zaznamenal jsem hlasy krátce i déle trénujících parkouristů a parkouristek, kteří celou situaci interpretují ve smyslu, že gymnastická federace „se chce na parkouru přiživit“.¹⁷⁰

V tomto směru se trenérské licence týkají hlavně klubů, které se budou chtít účastnit soutěží. Jak již bylo zmíněno výše¹⁷¹, k soutěžení mají parkouristé a parkouristky často velmi ambivalentní vztah. Některým z nich dnes vadí soutěžení jako takové, protože parkour vznikl jako nesoutěžní (viz Belle 2009). Pokud budu vycházet ze své vlastní zkušenosti, tak takto smýšlejících lidí věnujících se parkouru, není zas tak mnoho. Někteří parkouristé v tomto směru dokonce hovoří o tom, že „soutěživost“ je dobrou motivací k tréninku. Například Tadeáš o ní mluví jako o dobrém způsobu, jak nové generaci parkouristů určit jistý cíl, ku kterému mohou směřovat.¹⁷² Každopádně je tento typ soutěživosti chápán v souvislosti s komunitou. Zjednodušeně: parkouristům a parkouristkám nevadí soutěže, ale zaujímají

¹⁶⁹ Rozhovor z 8. 2. 2019

¹⁷⁰ V tomto bodu je nutné poznamenat, že parkurovou komunitou se šíří řada zkreslených a neúplných informací o celém procesu zařazení parkouru mezi soutěžní sporty zaštiťované gymnastickou federací. Uvedené citace, zaznamenané v rámci drobných rozhovorů v mých terénních poznámkách, běžně zaznívaly od parkouristů, kteří jinak projevovali pouze povrchní orientaci v dané problematice.

¹⁷¹ Viz oddíl Hodnoty parkouru

¹⁷² Rozhovor z 16. 1. 2019

značně kritičtější stanovisko k soutěžím, které nejsou organizované jinými parkouristy a parkouristkami.

A mezi takové patří i soutěže pořádané Českou gymnastickou federací¹⁷³, které přebírají to, jak probíhají soutěže pořádané gymnastickými federacemi v zahraničí. A právě to vzbuzuje vášně, protože ony proběhlé soutěže jsou prezentovány jako nedostatečně parkourové. To zejména z hlediska pravidel a prostorů, ve kterých probíhají.

Určitá forma zavádění pravidel do parkouru již byla zmíněna výše¹⁷⁴. Zde se chci věnovat pravidlům, kterými jsou vedeny soutěže pořádané komunitou a pravidla soutěží pořádaných gymnastickou federací, ve kterých budou školeni trenéři a rozhodčí. „Komunitu“ v prvním případě zastupuje hlavně onen tým parkouristů, lokalizovaný v Praze. Jeho členové včetně Tadeáše, Sama a Petra pořádají závody přibližně dvakrát až třikrát do roka. Jde o akce, které mají spíše podobu komunitního happeningu, kde se kromě závodů také jamuje a často jsou přítomné i významní zahraniční parkouristé. Účast na nich je dobrovolná a jedná se o jednorázové akce, tj. v jednom nebo ve dvou dnech proběhne kvalifikace i finále, ale závody na sebe nijak zvlášť nenavazují. Závodí se ve třech kategoriích – *speed run*, *style contest* a *skill challenge*.

Speed run je závodem na čas přes předem vymezenou trasu pokrytou nejrůznějšími překážkami. Vítězem je ten s nejrychlejším časem. *Style contest* by bylo možné přirovnat k snowboardovému slopestyle nebo s trochou nadsázky ke krasobruslení – parkourista/parkouristka se během vymezeného času na vymezeném prostoru snaží předvést co nejlepší sestavu parkourových technik. Hodnotí se přitom jejich náročnost, plynulost a schopnost navazovat jednu techniku za druhou a technické provedení. O vítězi rozhoduje skóre udílené porotci. *Skill challenge* představuje sérii úkolů, které musí závodník nebo závodnice v omezeném čase a s omezeným množstvím pokusů splnit. Vítězem je ten, komu se podaří splnit nejvíce „výzev“, s co nejméně pokusy.

Parkourové soutěže organizované gymnastikou budou probíhat pouze v kategoriích *style contest* a *speed run*. Možná proto, že *skill challenge* nebyla zařazena mezi soutěžní disciplíny v závodech, které nejsou organizované komunitou, je nyní označována za něco, co má

¹⁷³ V průběhu mého výzkumu se ještě žádná z těchto soutěží nekonala. První proběhnout v druhých dvou třetinách roku 2019.

¹⁷⁴ Viz oddíl Předávání parkouru

nejblíže „opravdovému parkouru“. Ale i mezi zbylými dvěma druhy závodů organizovanými gymnastikou a těmi organizovanými parkouristy a parkouristkami jsou určité rozdíly.

Gymnastickému *speed runu* je vyčítána jeho jednoznačnost. Parkourové *speed runy* pořádané gymnastickou federací v zahraničí jsou označovány jako, že „mají pouze jednu trasu“, proti čemu se vymezuje Sam:

„My se třeba snažíme ty soutěže dělat tak, aby opravdu odrážely ten parkour, což je ta všestrannost. 'Že máš být připravený na cokoli, co před tebe kdo postaví. Takže trať na speedrun jim ukazujeme třeba jen den předem, aby měli možnost si to přes noc natrénovat, nebo prostě pár hodin před soutěží. Ještě ty speedruny děláme tak, že máš několik cest. Máš se dostat z bodu A do bodu B, ale můžeš si zvolit trasu. Někdo je třeba rychlejší po zemi, že přeskakuje překážky, tak může běžet spodem, ale je to delší trasa. A někdo třeba může běžet nahoře po zábradlí, protože má dobrou rovnováhu a je to kratší trasa, ale je zas rizikovější, že můžeš spadnout. Takže je to o strategii a je to i taková sranda.“¹⁷⁵

Speed runy jsou zde spojovány se všestranností, ale i se svobodou, kterou se gymnastické soutěže nejeví nabízet. Sam také na jiném místě našeho rozhovoru zmiňuje, že mu přijde, že *speed run* v pojetí gymnastické federace povede k tomu, že závodníci budou trénovat pouze vyhrazenou trať stále dokola, dokud jí nebudou překonávat naprosto dokonale. „Ale o tom to právě není parkour,“ vyjadřuje svůj názor Sam¹⁷⁶ a upozorňuje na „všestrannost“, která je dle jeho názoru parkouru vlastní.

Pravidla pro *speed runy* a *style contesty* se pak liší také ve formálních postupech startu a také tím, že komunitní soutěže nemají psanou formu pravidel, zatímco gymnastická federace již vyvěsila pravidla aplikující se na ještě neproběhlé soutěže na své webové stránky (Česká Gymnastická Federace 2018). Kontroverze budí i povolené oblečení na závodech, kdy závodníkům a závodnicím v rámci závodů gymnastické federace nejsou povoleny volné tepláky, které jsou považovány parkouristy a parkouristkami za jakýsi symbol parkouru.¹⁷⁷

Jak to bude u soutěží pořádaných gymnastickou federací si netroufám odhadnout, ale vstup na některé soutěže pořádané parkourovou komunitou je pro diváky zpoplatněn. V hale, kde se soutěž koná, je pak vyhrazený prostor, kam si zájemci mohou koupit lístky a celou soutěž sledovat. Soutěž je tak sama prezentovaná jako jakási show – forma vystoupení, které je taky svým způsobem komodifikováno.

V tomto oddíle jsem se pokusil nastínit jednotlivé kontroverze, které v parkouru vznikají v souvislosti s prezentací parkouru jako lifestyle sportu, který je možné kvalifikovaně trénovat

¹⁷⁵ Rozhovor z 22. 3. 2018

¹⁷⁶ Tamtéž.

¹⁷⁷ Viz oddíl Značka Parkour

a v rámci kterého je možné soutěžit. V průběhu tohoto procesu dochází ale ke zdůrazňování a mobilizaci rozdílných vlastností přisuzovaných parkouru. Z tohoto pohledu tak licence mohou být něčím, co se může zdát oddalovat parkour parkouru. V utváření určité metodiky výuky a i například klasifikací jednotlivých pohybů se totiž soustředí hlavně na *sport*, spíše než na životní styl (*lifestyle*) s touto aktivitou spojený. Sic každá ze zde představených licencí má sloužit poněkud jiné funkci, všechny určitým způsobem prezentují instituce, které za nimi stojí, jako arbitry toho, co je legitimní parkour. Respektive určují kontext, v jakém se udává, kdo je kvalifikovaným trenérem parkouru. Ať již to je kontext parkourové firmy, která si „vychovává“ své zaměstnance, tělovýchovná organizace stavějící parkour mezi „další sporty“ nebo federace snažící se přivést ke své disciplíně nové zájemce a uvést parkour do světa velkých soutěží. A to vše prostřednictvím komodifikování oficiálního potvrzení o kompetenci trenérů.

Přišlo mi záhodno zde detailněji rozebrat soutěžení, protože gymnastická federace přímo pojí zavadění licencí na parkour se soutěžením. Popisují zde soutže ale i z toho důvodu, že soutěžení obecně je běžně používáno za jednu ze součástí definice sportu. V souvislosti s nimi se o parkouru stále častěji hovoří jako o sportu, respektive jednom z mnoha dalších sportů. Se zásahy České gymnastické federace na české parkourové scéně je tak spojováno nedržení se „parkourových hodnot“ a s ním souvisící „zevšednění“ parkouru. Z výpovědí mnoha parkouristů a parkouristek se zdá, že své disciplíně rozumí mimo jiné jako něčemu, co je zásadně odlišné od „běžných sportů“. Zároveň ale – jak lze vidět právě na příkladu soutěžení – určité sportizační tendence vycházejí i z parkourové komunity, která se proti parkouru vzdálenější sportizaci vymezuje.

5 Závěry a interpretační kotouly

Výše jsem se pokusil popsat *projevy* procesu komodifikace parkouru a jak tyto procesy mohou souviset s procesem sportizace parkouru. Oba tyto procesy byly popsány jako něco, co vychyluje parkour – v případech tréninků, produktů, videí, vystoupení, hal, parků, licencí či soutěžení – z jeho „běžného“ kontextu. Tomuto vychýlení můžeme rozumět jako určité snaze o navýšení směnné hodnoty parkouru, o zvýšení jeho komerčního potenciálu. Pokusil jsem se výše ukázat, jak v souvislosti s komodifikací nacházejí tato vychýlení smysl pouze ve vztahu k původní „cestě“ parkouru (Appadurai 1986). V terénu jsem tedy opakovaně narážel na problém autenticity mezi výchozím stavem a stavem komodity.

Ve všech výše rozebraných kategoriích komodifikace jsem poukázal na určitou polarizaci mezi „pravým parkourem“ a parkourem ne-autentickým. Toto dělení existovalo v parkouru již dříve. Mohli jsme jej spatřovat například v diskusích o rozdílech mezi parkourem a freerunningem nebo i na stále probíhajících rozepřích ohledně soutěžení v parkouru. Příklady uvedené v předchozí větě nepochybně na určité úrovni souvisí i s vymezováním proti ne-autentickému parkouru, kterému jsem se v práci věnoval. Konec konců tato snaha je dle společenských vědců vlastní řadě lifestyle sportů. Nicméně vymezování, které bylo popsáno v předcházejících oddílech, se od příkladů z dob minulých odlišovalo právě tím, že je motivováno právě probíhající komodifikací.

Toto vymezování má nepochybně svůj původ v dilematech, které s sebou komodifikace a sportizace do parkouru přináší a která jsem se v textu výše pokusil postihnout. Parkouristé a parkouristky přistupují ke komodifikaci s tím, že jejím prostřednictvím jim je umožněno vydělávat si tím, co jim jde a co je baví. Zároveň ale nechtějí „dělat parkour příliš komerčním“. Chtějí, aby o parkouru a jeho přednostech vědělo co nejvíce lidí a co nejvíce lidí se mu aktivně věnovalo. Zároveň ale nechtějí svou disciplínu popularizovat nálepkou „sport“, ani přistupovat na jakékoliv regulace. Zdá se, že právě na základě vyrovnání s těmito dilematy dochází k vytváření určitých pozic mezi jednotlivými parkouristy/parkouristkami nebo jejich skupinami.

Právě probírané uvádění tréninků, oblečení, videí, prostorů i samotného parkouru do stavu komodity používali aktéři jako odrazový můstek pro kritiku cizího pojetí parkouru. Jsou to právě ony momenty, kdy se směnitelnost parkouru stává relevantní, kdy probíhá vyjednávání toho, jak aktéři parkouru rozumí. K tomu dochází zejména proto, že právě v průběhu tohoto

procesu jsou komunikovány, mobilizovány a zpochybňovány tzv. „hodnoty parkouru“. Již v první části této práce¹⁷⁸ jsem se pokoušel naznačit, že tyto „hodnoty“ jsou něčím nejednoznačným – nelze jednoduše podat vyčerpávající výčet hodnot, které parkouristé a parkouristky se svou disciplínou spojují. V případě komodifikace však dochází ke sporům týkajících se konkrétních hodnot spojovaných s autentickým parkourem.

Byť není možné jednoznačně vymezit určité strany této neshody, které hodnoty jsou pro autentický parkour charakteristické, jsou v případě komodifikace rozebírány zejména hodnoty zodpovědnosti a bezpečnosti trénování, respektive absence jejich prosazování. Jinak řečeno, parkouristé a parkouristky se v rámci jednotlivých druhů komodifikace vzájemně vymezují hlavně na základě těchto hodnot.

Někteří parkouristé a parkouristky – a zejména ti jistým způsobem spojení s organizací ve středu mého výzkumu – například zmiňují tyto hodnoty, když mluví o tom, jaká komodifikace je autentická čili neproblematická. Naopak za problematickou poté bývá označená taková komodifikace, ve které tyto hodnoty nejsou dostatečně zastoupené, protože taková „dělá parkouru špatné jméno“, ukazuje parkour „ve špatném světle“ či neuznává jeho „hodnoty“. Předmětem sporu zde není parkour jako takový, ale to, jakým způsobem je komodifikován. Parkouristům a parkouristkám vadí, že jejich přístup k politice utváření hodnoty parkouru je upozadován na úkor jiného, který považují za neautentický. Argumentace proti tomuto přístupu pak většinou slouží i k opodstatnění vlastní účasti na komodifikaci parkouru. Přístup některých aktérů by bylo možné zjednodušeně vyjádřit tím, že když jiní aktéři parkour komodifikují „špatně“, někdo to musí „napravit“ a na stejné platformě to „dělat správně“.

Pokud si na tomto místě dovolím určitou generalizaci, bylo by možné v tomto vymezování rozdělit dvě pozice. Parkouristé a parkouristky, které by spadali do první z nich, se často obracejí k hodnotám, „ze kterých parkour vzešel“ a/nebo k těm, které oni sami s parkourem spojují. Zastánci druhé pozice si s vymezováním se proti jiným pojetím parkouru nedělají moc těžkou hlavu – ztráta těchto hodnot pro ně nemění parkour takovým způsobem, aby je to nijak ovlivňovalo. Možná by bylo možné říci, že tato pozice chápe parkour jako disciplínu veskrze *svobodnou*, a to i ve směru toho, že si v ní každý něco najde.

Jakkoliv může být jednoznačné rozdělení aktérů na české parkourové scéně do těchto dvou pozic lákavé, jedná se ale o značné zjednodušení, kterým si zde vypomáhám zejména proto,

¹⁷⁸ Konkrétně v oddíle Hodnoty parkouru

že toto dělení je často součástí argumentace samotným parkouristů a parkouristek, když hovoří o přijatelnosti či nepřijatelnosti určitých druhů komodifikace. Faktem je, že během mého výzkumu jsem zaznamenal řadu parkouristů tyto argumentační pozice rychle střídát v závislosti na právě rozebíraném tématu. Čili i výše popsaná pozice, vymezující se proti komodifikaci parkouru *bez jeho hodnot*, je často zastávaná aktéry, v jejichž aktivitách se ony hodnoty nemusejí implicitně a explicitně projevovat, nebo mohou být přímo označovány za naivní. A naopak druhá z oněch pozic se může přiklánět k opodstatnění své činnosti parkourovými hodnotami.

Důsledkem, že je parkour stále víc a víc komodifikován, může být právě tato narůstající nejednoznačnost toho, *co* by měl parkour právě být. Nejedná se přitom o otázku pouze teoretickou, která by se týkala zkrátka toho, že z parkouru „mizí“ jeho tzv. hodnoty. Jde také říci, že komodifikace podporuje propojování praxe parkouru s mnoha jinými sférami, na nichž se poté parkouristé a parkouristky pohybují – ať již jde o sféru virálních videí, specializovaných hal nebo trhu s oblečením. Stále během výzkumu jsem sobě i aktérům mého výzkumu pokládal otázku: „Je tohle (ještě) parkour?“ Komodifikace ještě více rozmlžila hranice, které vydělovaly již tak dost vágně definovanou disciplínu od zbytku světa. Můžeme tak říci, že komodifikace společně s probíhající sportizací ko-modifikuje parkour.

Tento problém hledání autenticity parkouru tak nastoluje stav, kdy je stále těžší a těžší podat jednoznačnou odpověď na výše položenou otázku. Tato narůstající nejednoznačnost je jen jedním z trendů, které se v parkouru vlivem dvou procesů zkoumaných touto prací projevují. Můžeme však sledovat i další.

Další z těchto trendů souvisí se stoupajícím počtem těch, kteří se parkouru věnují. Zatímco dříve byl parkour doménou poměrně malého množství touto disciplínou hluboce zaujatých aktérů, dnes je jejich škála mnohem pestřejší. Značná část z nich ale projevuje menší podíl angažovanosti. Někteří déle trénující parkouristé popisují tento fakt tak, že čím více lidí s parkourem začíná, tím více z nich si také uvědomuje, že parkour není pro ně.

S prvním zmíněným trendem můžeme spojit také přizpůsobení parkouru poptávce, kterou tvoří zejména děti. Téměř ve všech oblastech, které jsem se v předešlém textu pokoušel nastínit, můžeme vidět vliv toho, že věkový průměr průměrného parkouristy nebo parkouristky se snižuje. Někteří parkouristé a parkouristky si tak stěžují, že se z parkouru prostřednictvím určitých druhů komodifikace stává aktivita „pro děti“, což může odvádět pozornost od toho, jak parkour může být „prospěšný“ či „užitečný“. Toto odvádění pozornosti

je sice kritizováno, zároveň se ale na mnoha frontách parkouristé a parkouristy této poptávce přizpůsobují.

Starší parkouristé a parkouristky, kteří většinou představují trenéry, kteří nabízejí předání svých zkušeností, také mluví o trénincích parkouru jako o něčem, co „ty děti musí bavit“. Potýkají se totiž s tím, že děti často nevědí, co si pod parkourem mají představit. S tím souvisí i zmíněný úbytek „zaujatých“ parkouristů a parkouristek v porovnání s celkovým nárůstem lidí, kteří o sobě tvrdí, že provozují parkour. Ten je totiž považován za výsledek změny image parkouru, kterou přináší zejména rozšíření internetových videí. V rámci tohoto a podobných druhů komodifikace parkouru je směřována zejména prezentace parkouru jako líbivé a obdivuhodné tělesné aktivity. Problematickým potom je, že ve videích jsou prezentovány výsledky parkouru na úkor intenzivního tréninku, který za těmito výsledky stojí.

Právě tato orientace na výsledky parkouru, ne na proces, jakým se k nim parkouristé a parkouristky dostávají, může být označena za jeden z dalších převažujících trendů v současném parkouru. A právě také ona je tím, co je na popředí sportizace parkouru. Prosazování parkouru jako olympijského sportu – nejen v ČR, ale i ve světě – se nese v duchu právě spektakulární roviny parkouru. To, že se právě tato rovina stává více dominantní, poté ovlivňuje i další způsoby, jakými je parkour komodifikován. Trenéři se při vedení lekcí musejí přizpůsobovat tomu, co jejich návštěvníci očekávají. To většinou bývá představa, že parkour bude „učení salt“ a jiných dobře vypadajících kousků. Parkourové oblečení postupně ztrácí svůj komunitní význam a stává se předmětem, kterému parkouristé ve svých videích dělají reklamu. Iniciátoři výstavby venkovních parků mohou argumentovat nárůstem poptávky po parkouru pro to, aby prosadili svůj projekt.

Další trend se projevuje zejména u vedených tréninků a je ve zdánlivém protikladu k důrazu na výsledky parkouru popsaném v předchozím odstavci. Řada vedených tréninků se totiž projevuje zvýšeným akcentem na samotný *proces* trénování. To se ukazuje například v důrazu na bezpečnost, který trenéři těchto tréninků reflektují. S bezpečností je spojováno i zavádění pomocných cvičení – posilování a protahování – kterým je v rámci lekcí, workshopů a táborů věnována relativně velká část času. Tréninky se tak zdají být nejpoužívanějším způsobem, jakými se parkouristé a parkouristky snaží ukazovat, že jejich disciplína není pouze o výsledných skocích, ale i o tom, co stojí *za* nimi – čili o samotném tréninku. Právě v souvislosti s těmito tréninky je často používána ona argumentace, že se touto cestou někteří aktéři snaží „napravit“ škody, které jiní aktéři prostřednictvím komodifikace na parkouru

způsobili. Toto opodstatnění je spíše doménou středního proudu, který se snaží vymezit proti těm aktérům, kteří se v rámci rozličných druhů komodifikace projevují nejvýrazněji.

Parkouristé a parkouristky se tedy na jednu stranu podílejí na zobrazování parkouru jako akrobatických kousků a líbivých skoků, ale zároveň se snaží v jiných aktivitách ukazovat, že za těmito kousky a skoky stojí dlouhá dřina a zkušenosti. Velmi často je tato dvojznačnost počínání některých aktérů v souvislosti s komodifikací spojovaná s již zmíněnou bezpečností. Parkouristé a parkouristky jsou si vědomí, že jejich disciplína je předmětem zájmu zejména dětí, kteří si možná neuvědomují rizika zkoušení parkourových technik bez náležitého tréninku, které zkušenější skokani ve svých promluvách akcentují. Objevení některých druhů komodifikace (např. zřízení vstupu do hal) je tak interpretováno v souvislosti s bezpečností při provozování parkouru. Lekce nebo třeba i tábory jsou způsobem, jakým se parkour „předává bezpečně“ a haly jsou prezentovány jako místa, kde mohou zájemci bezpečně trénovat.

V tom můžeme spatřovat jistou sportizační tendenci. Onen „přímý kontakt s překážkou“ vyzdvihovaly některými společenskými vědci (Mould 2015) je zde sice zachován, ale mění se povaha překážky. Ta se stává uměle vytvářenou a ovladatelnou. To samé může v přeneseném významu platit i pro tréninky parkouru. V souvislosti s komodifikací parkouru, které je dosahováno především vnějšími omezeními, se tedy parkour stává více regulovanou disciplínou. Začátky trénování se přesouvají do hal a výraznou se stává postava trenéra, vyučujícího parkour podle určitého postupu, který je více a více standardizován – např. prostřednictvím licencí.

Na pozadí těchto změn dochází také k něčemu, co můžeme dramaticky spolu s parkouristy nazvat „rozpadem parkourové komunity“. Spíš než o rozpad se ale jedná o roztržštění jedné parkourové komunity, která dnes bývá zpětně spojována se soudržností a přátelskými vazbami, na mnoho menších komunit, které se utvářejí okolo jednotlivých parkourových týmů, organizací nebo značek oblečení. Tyto komunity jsou stále budovány na přátelství a známosti svých členů. Stále větší roli zde ale hraje to, že se jedná o komunity spotřebitelů. Jedná se o účastníky tréninků, o zákazníky parkourových firem, o trenéry ale i participanty na workshopech. Tyto soudržné celky jsou tedy zakládány právě prostřednictvím komodifikace.

V případě parkouru je tedy participace na parkouru potvrzována spotřebou určitých produktů. Tato spotřeba je v některých případech interpretována autory v souvislosti s touhou se odlišit, ne-li přímo snahou odolávat komercializačním tendencím. V praxi se však může zdát, že tyto

snahy mají spíše opačný účinek. Snaha o vymezení se v konečném důsledku vede k účasti na systému, od kterého se parkouristé a parkouristky chtějí distancovat. Sic z hlediska své analýzy komodifikace a sportizace parkouru nemohu tuto interpretaci plně vyvrátit, musím konstatovat, že parkouristé a parkouristky se během mého výzkumu distancovali od přehnaného kritizování participace na spotřebním kapitalismu. Nebyli to jen ti, kdo se aktivně podílí na komodifikaci parkouru, kteří byli většinou parkourové komunity pokládáni za pozéry. Značná část parkouristů a parkouristek, se kterými jsem se během svého výzkumu bavil, se vyjadřovala o parkouristech, kteří byli ze zásady proti „prodávání parkouru“, s jistým despektem. Byli zmiňováni například jako ti, kteří „tomu nerozumí“ a obecně prezentováni jako jakési výjimky. Někdo tuto skupinu, křečovitě lpící na základních myšlenkách a hodnotách parkouru, označoval za „oldschoolery“

Pokud oddělíme od sebe aktéry na české parkourové scéně a budeme se soustředit pouze na parkouristy, kteří by sebe řadili do parkourové komunity, zjistíme, že jakýsi mainstream této skupiny představují lidé, kteří se vymezují proti jakési *nekorigované* komodifikaci a sportizaci. Jinak ale na těchto procesech sami participují. Nelze členům této skupiny tedy přisuzovat určitou nevědomou účast na tom, že se parkour stává stále více a více komodifikovaným. Parkouristé a parkouristky se zdají být si vědomí toho, že se z parkouru stává – slovy jednoho z nich - „žhavé zboží“. Sami reflektují „změnu“, kterou parkour prochází. Několik z nich ji v našich rozhovorech interpretovalo jako „přirozenou“ nebo „přirozený vývoj“. Ač toto chápání oné proměny může naznačovat rezignaci, členové jádra parkourové komunity ji berou jako příležitost. A to jednak k tomu, co mnohokrát zaznělo výše – že jim tato situace umožňuje dělat, co je baví „za peníze“. S důrazem na parkouru přisuzovanou zodpovědnost, parkouristé a parkouristky se komodifikaci aktivně snaží směřovat, korigovat způsoby, jakými probíhá a prakticky tím dosáhnout toho, že se parkour nepromění příliš či úplně.

Část z těchto komunit poté funguje podobně jako sportovní kluby. V předchozích oddílech jsem se mimo jiné pokusil ukázat, že sportizace parkouru není jednolitý proces jakéhosi „vývoje“ parkouru ve sport. K regulování parkouru jako aktivity, způsobů a míst trénování, dochází právě hlavně na úrovni těchto menších celků, než aby prostupovala napříč celou disciplínou. Je to také právě „vnitřní parkour“ a parkour lekcí, workshopů a táborů, ve kterém v České republice probíhají soutěže.

Parkouristé a parkouristky tak přestávají tvořit uzavřenou komunitu a do oblasti parkouru zasahuje i plno vlivů „zvenčí“. Právě „zvenčí“ přichází řada nových možností pro parkouristy, jak uplatnit svůj tělesný kapitál (Wacquant 2004) a své znalosti spojené s parkourem. Pokusil jsem se již ukázat, že u některých druhů komodifikace je vstup vnějších vlivů patrnější než u jiných – například v případě parkourového oblečení. Právě v takových případech je často opět zdůrazňována hlavně spektakulární rovina parkouru.

„Zvenčí“ se ale projevuje i tlak na sportizaci, který můžeme spatřovat například na vstupu gymnastické asociace na parkourovou scénu. Zde dochází k redukci celé disciplíny na aktivitu spojenou se soutěžením. Parkour je zde prezentován prizmatem gymnastiky opět jako tréninku ku výsledkům v podobě úspěchů na soutěžích. Tato kauza je opět problematizována s ohledem na dělení parkouru na parkour, kde pomyslná „pravidla“ jsou něčím, co parkouristé a parkouristky aplikují sami na sebe, a na parkour, kde jsou pravidla dosazená „zvenčí“ na celou disciplínu. Nejde přitom o rozdíl jen na úrovni soutěží. Parkouristé a parkouristky kritizují reprezentaci parkouru z perspektivy gymnastiky i kvůli tomu, že devalvuje samotné trénování.

Parkouristé a parkouristky často zdůrazňují pocit, že jim je těmito zásahy „zvenčí“ jejich disciplína „uzurpována“. Podobně jako tomu je u jiných disciplín (srov. Rinehart 2003) se poté i parkouristé snaží prostřednictvím komodifikace a prostřednictvím většího zaměření na sportovní prvky své disciplíny, držet nad parkourem jakousi kontrolu. To se v tomto případě projevilo jako výrazné například v rozlišení soutěží organizovaných komunitami a organizovaných gymnastikou. Zde je nutné však ještě poznamenat, že k vstupu subjektů „zvenčí“ na parkourovou scénu nedochází v nějaké závratné míře a většina aktérů angažovaných na komodifikaci parkouru pochází z jednotlivých parkourových komunit. O to více jsou však případy jako onen s gymnastickou federací v roztržité komunitě více rozebírané.

Zároveň se zásahy aktérů „zvenčí“ dochází také prostřednictvím komodifikace k utváření určité skupiny parkouristů, kteří zastávají vedoucí pozice v parkourových organizacích a společnostech. Jsou to většinou starší parkouristé, kteří o sobě často tvrdí, že již z hlediska tréninku nedokáží tak „posouvat své limity“ jako mladší parkouristé a parkouristky. Stávají se z nich organizátoři, manažeři, šéftrenéři či ředitelé. Svůj osobní trénink vůči parkouru jako svému zaměstnání odsouvají na druhou kolej. Stávají se profesionálními parkouristy a někteří se zároveň méně věnují samotnému „skákání“. Zejména jejich působením se druhy

komodifikace popsané v této práci etablojí jako součásti parkouru. Jsou v tomto ohledu jakýmsi sebeuvědomělými průkopníky, kteří se často aktivně snaží „udávat směr“ pro celou disciplínu, zatímco jiní parkouristé a parkouristky „prostě skáčou“. Tato hierarchizace vzniká právě tím, jaké pozice daní aktéři zastávají v souvislosti s komodifikací a sportizací parkouru. Nechci zde naznačovat, že je to *pouze* komodifikace, co přináší oněm angažovaným parkouristům prestiž a co je staví do popředí. Jisté je ale, že v tomto ohledu mají zmíněné procesy nezanedbatelný vliv.

Všechny tyto trendy – *hledání autenticity, orientace na dětské konzumenty parkouru, nárůst důrazu na spektakulární rovinu, zdůrazňování výsledků tréninku, zvýšení důrazu na bezpečnost, tříštění parkourové komunity, přizpůsobování se parkouristů a parkouristek konzumnímu kapitalismu, vstup nových aktérů „zvenčí“ na parkourovou scénu a hierarchizaci parkourové scény* – můžeme označit (přinejmenším za částečné) dopady toho, jak se v parkouru projevuje komodifikace a sportizace. Netroufám si říci, že by tyto procesy byly jediným důvodem, proč tyto trendy hrají čím dál významnější roli. Nepochybně se však *podílí* na tom, že parkour se stává jakousi chimérou a je jej stále obtížnější neproblematicky uchopit a pochopit. Pokud jsem na začátku této práce a svého výzkumu konstatoval spolu s některými parkouristy, že parkour je „velké slovo“, nyní se zdá být slovem ještě větším. A to jak pro mne jako výzkumníka, tak pro samotné parkouristy a parkouristky. Jak já, tak aktéři na parkourové scéně se v průběhu mého výzkumu uchýlovali k zjednodušeným definicím parkouru, které v současné situaci již spíše odvádějí pozornost od toho, co pro parkouristy a parkouristy stále zůstává nejdůležitější, totiž od samotného „skákání“.

Nicméně ani ono „skákání“ zde nezůstává neposkvřeno oním rozmazáváním hranic toho, co parkour vlastně je. Vlivem právě komodifikace a potažmo i sportizace se ono „skákání“ dostává do nových kontextů. Jinak se mu noví zájemci učí, probíhá v nově obrandovaném oblečení, dochází k němu v nových prostorách, dostává se mu pozornosti z jiných směrů a je reprezentováno jiným způsobem v online i offline světě. Ač parkouristé a parkouristky často oddělují teoretické vymezení parkouru od parkouru v praxi, zmíněné kontexty jsou do značné míry utvářeny právě tím, jak se o parkouru hovoří. Jinými slovy, zdá se, že ač jsou v této práci rozebírané procesy problematizovány na úrovni parkourových hodnot, myšlenek a historie této disciplíny, mají značné dopady i na samotnou parkourovou praxi, které je jinak často rozuměno jako něčemu stálému, neměnnému.

Jak bude parkour vypadat za několik let již není zcela v rukou parkouristů a parkouristek. Možná se splní přání některých z nich a parkour skončí podobně jako skateboarding s početnou základnou semi-aktivních parkouristů, s komerčně populární soutěžní odnoží, ale zároveň stále se statusem určitým způsobem undergroundové a kontrakulturní záležitosti. Pravděpodobněji se ale vydá vlastní cestou, kterou ale bude zajímavé sledovat. A to už jen proto, že parkour není ojedinělým případem. V naší společnosti spjaté s konzumním kapitalismem stejný osud může potkat a patrně potkává řadu dalších aktivit a vůbec součástí lidského života. Možná by bylo na místě se zamyslet i nad tím, jak bezproblémově je bráno to, že pokud někomu něco jde, měl by se tím žít. Řada lidí – mě samotného nevyjímaje – hledá ve svém životě spojení práce a zábavy, pocitu zabezpečení a pocitu naplnění. Dle mého názoru právě na příkladu lifestyleových sportů je zřetelné to, jak bývá v těchto úvahách upozadováno, jaké má toto spojení dopady na tu samotnou činnost. Zde uvedený příklad parkouru samozřejmě nelze v tomto směru zcela zobecňovat. Doufám, že snad ale může posloužit pro ilustraci toho, jak mohou v tomto ohledu procesy komodifikace a sportizace pracovat.

6 Bibliografie

- Abu Ghosh, Yasar, Grygar, Jakub a Skovajsa, Marek, 2007. Zaostrěno na etnografický výzkum: Úvodem k monotematickému číslu „Sociální antropologie v postsocialismu“. *Sociologický časopis/Czech Sociological Review, Vol. 43, No. 1*, s. 6-12.
- Adair, Stephen. 2010. The Commodification of Information and Social Inequality. *Critical Sociology 36(2)*, s. 243-263.
- Ameel, Lieven a Tani, Sirpa, 2012. 'Parkour: creating loose spaces?'. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography 94 (1)*, s. 17-30.
- Appadurai, Arjun, 1986. Introduction: Commodities and the Politics of Value. In: Appadurai, Arjun (ed.). *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective*, Cambridge: Cambridge University Press, s. 3-63
- Archer, Neil, 2010. Virtual Poaching and Altered Space: Reading Parkour in French Visual Culture. *Modern & Contemporary France, 18:1*, s. 93-107.
- Atkinson, Michael, 2009. 'Parkour, Anarcho-Environmentalism, and Poiesis.'. *Journal of Sport and Social Issues 33, no. 2*, s. 169-194.
- Belle, David 2009. *Davide Belle's Parkour: Interview with the Founder of the Discipline* Rozhovor vedla: Sabine Gros La Faige. Septième choc Editions.
- van Binsbergen, Wim M.J., 2005. Commodification: Things, Agency, and Identities: Introduction. In: van Binsbergen, Wim M.J. a Geschiere, Peter L. (eds.) *Commodification: Things, Agency, and Identities: (The Social Life of Things Revisited)*, Lit Verlag, s. 9-51.
- Cole, Stroma, 2007. Beyond Authenticity and Commodification. *Annals of Tourism Research, Vol. 34, No. 4*, s. 943-960.
- Dunning, Eric, 2010. Figurational/process-sociological reflections on sport and globalization: some conceptual-theoretical observations with special reference to the 'soccer' form of football. *European Journal for Sport and Society, 7 (3+4)*, s. 183-194.
- Dunning, Eric, 1986. The Dynamics of Modern Sport - Notes on Achievement-Striving and the Social Significance of Sport. In: Dunning, Eric a Elias, Norbert *Quest for*

- Excitement: Sport and Leisure in the Civilising Process*, Oxford: Basil Blackwell, s. 205-223.
- Fleischer, Rasmus, 2017. If the Song has no Price, is it Still a Commodity? Rethinking the Commodification of Digital Music. *Culture Unbound, Volume 9, issue 2*, s. 146–162.
- Gullion, Jessica S., 2016. *Writing Ethnography*. Rotterdam/Boston/Taipei: Sense publishers.
- Hammersly, Martyn a Atkinson, Paul, 2007. *Ethnography: principles in practice*. Routledge.
- Hérbert, Georges, 2017. *The Natural Method: Georges Héberts Practical Guide to Physical Education*. Lexington, KY: CreateSpace.
- Chenail, Ronald J., 1998. Jak srovnat kvalitativní výzkum do latě? *Biograf, č. 15-16*, s. 29-37.
- Chow, Broderick D. V., 2010. Parkour and the critique of ideology: Turn-vaulting the fortresses of the city. *Journal of Dance & Somatic Practices, Volume 2 Number 2*, s. 143-154.
- Illouz, Eva, 2017. Introduction: Emodities or the Making of Emotional Commodities. In: Illouz, Eva (ed.). *Emotions as Commodities: Capitalism, Consumption and Authenticity*. Routledge.
- Jerolmack, Colin, a Khan, Shamus, 2014. Talk is Cheap: Ethnography and the Attitudinal Fallacy. *Sociological Method and Research*, s. 1-32.
- Kidder, Jeffrey L., 2017. *Parkour and the City: Risk, Masculinity, and Meaning in a Postmodern Sport*. Rutgers University Press.
- Kidder, Jeffrey L., 2013. Parkour, Masculinity, and the City. *Sociology of Sport Journal*, 30, s. 1-23.
- Kopytoff, Igor, 1986. „The cultural biography of things: commoditization as process.“ In: Appadurai, Arjun (ed.). *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective*, Cambridge: Cambridge University Press, s. 64-91.
- Lamb, Matthew D., 2014. Self and the City: Parkour, Architecture, and the Interstices of the. *Liminalities: A Journal of Performance Studies*, 10(2), s. 1-20.

- Madden, Raymond, 2010. *Being Ethnographic. A Guide to the Theory and Practice of Ethnography*. SAGE.
- Maguire, Joseph, 2007. „sportization.“ In: Ritzer, George. *The Blackwell Encyclopedia of Sociology*, Blackwell Publishing, s. 4718-4719.
- Marx, Karl. 1990. Part I: Commodities and Money. In: *Capital: A Critique of Political Economy. Vol. I*. New York: Penguin, s. 25 - 95
- Mould, Oli, 2009. Parkour, the city, the event. *Environment and Planning D: Society and Space, volume 27*, s. 738-750.
- Mould, Oli, 2015. „Parkour, Activism, and Young People..“ *Space, Place and Environment*, s. 1-19.
- Puddle, Damien, Wheaton, Belinda a Thorpe, Holly, 2018. The glocalization of parkour: a New Zealand/Aotearoa case study. *Sport in Society*, s. 1-18.
- Rinehart, Robert E., 2003. Dropping into Sight: Commodification and Co-Optation of In-Line Skating. In: Rinehart, Robert E. a Syndor, Synthia (eds.). *To the Extreme: alternative sports, inside and out*. Albany: State University of New York Press, s. 27-51.
- Saville, Stephen J., 2008. Playing with fear: parkour and the mobility of emotion. *Social & Cultural Geography*, 9:8, s. 891-914.
- Stöckelová, Tereza, a Abu Ghosh, Yasar, 2013. Úvahy o etnografii: od dogmatu k heterodoxii. In: Stöckelová, Tereza, a Abu Ghosh, Yasar (eds.). *Etnografie: improvizace v teorii a terénní praxi*, Praha: SLON, s. 7-35.
- Thomson, David, 2008. Jump City: Parkour and the Traces. *South Atlantic Quarterly* 107:2, s. 251-263
- Tittenbrun, Jacek, 2017. The Commodification of Sports. In: *Concepts of Capital: The Commodification of Social Life*. London: Routledge, Taylor & Francis Group, s. 215-216.
- Wacquant, Loic, 2004. *Body and Soul: notebooks of an apprentice boxer*. New York: Oxford University Press.

Walsh, Adrian J., a Giulianotti, Richard, 2001. This Sporting Mammon: A Normative Critique of the Commodification of Sport. *Journal of the Philosophy of Sport*, 28:1, s. 53-77.

Wheaton, Belinda, 2005. Selling out?: The commercialisation and globalisation of lifestyle sport. In: Lincoln, Allison (ed.). *The Global Politics of Sport: The role of global institutions in sport*, New York: Taylor & Francis Inc, s. 127-146.

Wheaton, Belinda, 2004. *Understanding Lifestyle Sport: Consumption, Identity and Difference*. London: Routledge, 2004.

Wheaton, Belinda, a O'Loughlin, Alister, 2017. Informal sport, institutionalisation, and sport policy: challenging the sportization of parkour in England. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 9:1, s. 71-88.

Internetové zdroje:

Brown, Neill, 2007. The Art of Displacement. Parkour as a Challenge to Social Perceptions of Body and Space. [online] *Parkour Generations*. [Cit 11. 2. 2019] Dostupné z: http://www.aughty.org/pdf/art_of_displacement.pdf

Česká Gymnastická Federace, 2018. Parkour bodování 2018-2020. [online] *Česká Gymnastická Federace*. [Cit. 14. 3. 2019] Dostupné z: http://www.gymfed.cz/prilohy/000/894/cz_PK%20Pravidla%20C%CC%8CGF%202018.pdf

ČSFD.cz, nedatováno. David Belle [online]. *Československá filmová databáze*. [Cit. 14. 3. 2019] Dostupné z: <https://www.csfd.cz/tvurce/17808-david-belle/>

Dyvoky, nedatováno. [online] *Dyvoky*. [Cit. 14. 3. 2019] Dostupné z: <http://www.dyvoky.cz/>

Edwardes, Dan, 2013. Parkour History: The (Re)Birth of a Movement. [online] *DanEdwardes.com*. [Cit. 14. 3. 2019] Dostupné z: <https://danedwardes.com/2013/06/16/parkour-history-the-rebirth-of-a-movement/>

Joanis, 2012. Vývoj českého parkouru část třetí: počátek éry informací. [online] *Johnasovo Blog*. 3. února 2012 [Cit. 4. 10. 2018] Dostupné z: <http://joanis.koncil.cz/pk/dejiny%20vyvoj-ceskeho-parkouru-cast-treti-pocatek-ery-informaci/>

Honzek, Martin, 2019. Školení a semináře. [online] *Česká gymnastická federace*. 19. Únor 2019 [Cit. 4. 5. 2019]. Dostupné z: <http://www.gymfed.cz/902-skoleni-a-seminare.html>

Practice and ADD Founders., nedatováno. [online] *Art Du Déplacement Academy*. [Cit. 14. 3. 2019] Dostupné z: <http://www.add-academy.com/en/practice-and-add-founders/>

Filmy a videa:

Banlieue 13, 2004. Režie: Pierre Morel. Francie.

Brick Mansions, 2014. Režie: Camille Delamarre. Francie / Kanada.

Casino Royale, 2006. Režie: Martin Campbell. Velká Británie / Česko / USA / Německo / Bahamy.

CT OFF OFF Le Parkour (1. března 2009) YouTube video, nahráno uživatelem kumike123 [online]. [Zobrazeno 14. 3. 2019] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=5iitGOLBaXw&feature=youtu.be>

Jump Britain, 2005. Režie: Mike Christie. Velká Británie.

Jump London, 2003. Režie: Mike Christie. Velká Británie.

Madonna - Jump (Official Music Video) (26. října 2009) YouTube video, nahráno uživatelem Warnerbrosrecords [online]. [Zobrazeno 14. 3. 2019] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=Rx0mYN32Kps>

Nike Angry Chicken (22. února 2006) YouTube video, nahráno uživatelem 2osto [online]. [Zobrazeno 14. 3. 2019] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=47tIFVBA130>

Performing For Millionaires (3. duben 2017) YouTube video, nahráno uživatelem StorrerBlog [online]. [Zobrazeno 14. 3. 2019] Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=CmVwT17MKkA>

Prince of Persia: The Sands of Time, 2010. Režie: Mike Newell. USA.

Yamakasi - Les samourais des temps modernes, 2001. Režie: Julien Seri Ariel Zeitoun. Francie.